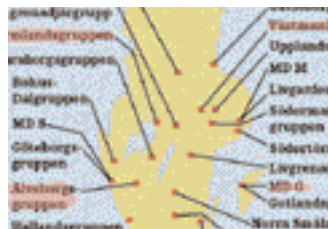

Nervös inspektion för cheferna

Bästa besöket hittills, tyckte Anders Lindström om Skånska Draggruppen. ► 6

Hårda bud i propositionen

Men hemvärnet får fortsatt starkt stöd av politiker och ÖB. ► 10

Lottaskolan skapar hemvärnsanda

Thomas Undenius vill etablera en Lottornas centrala hemvärnsskola. ► 28

Hemvärnsmusik rotar sig på Gotland

Gotland genljuder av militärmusik när blåsorkesterkursen invaderar ön. ► 46

Hemvärnet

4
2004

Brinnande insats i vattenkriget

Annons
SAAB

Rekrytering i motvind

Beslutar riksdagen enligt försvarspropositionens förslag förstärks den utveckling som hemvärnet slagit in på med färre men bättre uppfyllda förband. Regeringen bekräftar den volym hemvärn som ÖB redan bestämt sig för, 30 000 kvinnor och män. Tidigare har politikerna hållit öppet för i praktiken obegränsad anslutning. Så sent som i försvarsbeslutet 2000 bestämdes att hemvärnet skulle bestå av 90 000 soldater med möjlighet att växa till 125 000. I backspegeln kan vi konstatera att detta mål var realistiskt. Det relativa säkerhetspolitiska lugnet i vårt närområde har helt enkelt lagt band på en mer omfattande spontan uppslutning kring Sveriges försvar. Därför är det extra viktigt att ta vara på den potential för nya medlemmar som ändå finns. Många imponerande lokala ansträngningar görs. Den personliga kontakten är viktigast. Lika positivt som oväntat är också att regeringen i försvarspropositionen öppnar en länge stängd dörr till hemvärnet. Man vill att försvaret på prov tar in män och kvinnor utan grundutbildning och ger dem militär träning i hemvärnet. Möjligheten att MD-grupperna står för detta har varit uppe på rikshemvärnstringen men då inte lett vidare.

Centralt görs en viss satsning i höst genom rekryteringsfilmerna – en kommer att visas i teve. Värving av personal från upplösta krigsförband sker också. En Cd-skiva med adresser har skickats ut i avsikt att hvbataljonerna ska ta kontakt med perso-

ner i intressanta befattningar. Det är viktigt att gräsrotsinitiativen backas upp av rikstäckande marknadsföring värd namnet. Eldsjälarna ute i landet behöver helt enkelt bättre stöd från central nivå. Genomarbetade planer finns, men dessa går inte att realisera utan pengar.

I den våg av nedskärningar av verksamhetsmedlen som förmodligen blir ofrånkomlig på grund av försvarsbeslutet kan vi inte räkna med att Försvarsmakten lägger speciell vikt vid rekrytering till hemvärnet. Men eftersom folk sällan är med för sin privata ekonomis skull, så det vore kanske möjligt att avdela en del av den kaka som frigörs när organisationen nästan halveras till en seriös rekryteringskampanj istället för att hitta på nya ersättningar.

Var den nedre gränsen för hemvärnet går för att inte prägeln av väpnad folkrörelse helt ska försvinna är svårt att säga. Ett stort hemvärn är inget självändamål. Men det finns ett oskattbart värde i en medborgerlig samling kring försvaret där det är naturligt att göra värnplikt, fortsätta i hemvärnet och där många frivilligt utbildar sig för insatser i kris och krig.

Argumenten för detta har försvarsminister Leni Björklund själv gett oss när hon talade till ombuden på rikshemvärnstringet: Personalförsörjningen, försvarsviljan när det krisar och den demokratiska kontrollen av försvaret.

ULF IVARSSON
chefredaktör

FOTO: ANDERS KÄMPE

”... det finns ett oskattbart värde i en medborgerlig samling kring försvaret ...”

4 Ledare

”Min tro på hemvärnet är stark.”

6 Skånska Dragongruppen inspekterad

För första gången samövade tre bataljoner och cheferna var nervösa i onödan.

10 Hemvärnsnytt

20 Verksamhetssäkerhet

Hemvärnet är relativt förskonat från allvarligare olyckor.

22 Vattenkriget

Hemvärnssoldater från Kronoberg och norra Småland blev hjältar.

26 Bilden

28 Lottaskolan

På Revinge har man nästan allt som behövs för att etablera en central utbildning för hemvärnets lottor.

32 Tidningsenkäten

Tidskriften Hemvärnets popularitet växer fortfarande.

33 Porträtt

En man som tar snabba beslut. Olle Jonsson, chef i Södra Dalarnes hvbataljon.

36 Ungdomsenkät

Ungdomsverksamheten ligger kvar på hög nivå.

39 Landet runt

44 Kultur

46 Debatt

OMSLAGSFOTO: JERRY JOHNSSON

TIDSKRIFTEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.hemvarnet.mil.se/hemvarnet/

Hemvärnet

Nummer 4. Oktober 2004. Årgång 64

Tidskrift för allmänna hemvärnet och driftvärnet

Besöksadress

Lidingövägen 28
Stockholm

Postadress

Tidskriften Hemvärnet,
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Ulf Ivarsson

Tel: 08-788 97 38. E-post: hvtidningen@swipnet.se

Stf ansvarig utgivare: Lars Brink

Redaktionsassistent: Pia-Lena Jansson

Tel: 08-788 97 15.

E-post: pia-lena.jansson@pub.mil.se

Grafisk form: Barbro Forsberg

Tel: 08-669 66 60. E-post: barbro.forsberg@bazaar.se

PRENUMERATION Helår/6 nr: 150:-

Postgiro: 456177-5. Bankgiro: 726-9764

ANNONSER

Bengtsson & Sundström Media

Tel: 08-10 39 20

Fax: 10 39 15

E-post: marcus.svinhufvud@bs-media.se

UTGIVNINGSPLAN

Nr	Manus- och annonsstopp	Utkommer
5-6/04	29 oktober	10 december
1/05	14 januari	25 februari

TS-kontrollerad upplaga 2003: 66 700 ex

Tryck: Color Print Dalarna, 2004

För icke beställt material ansvaras inte. Författarna till insända artiklar förutsätts godkänna att texter och bilder läggs ut på tidningens hemsida.

Min tro på hemvärnet är stark

FOTO: ANDERS KÄMPE

"Alla måste inte tycka likadant i alla frågor men här vill jag ändå göra en markering, eftersom det är några debattörer som ständigt återkommer med krypskytte."

När ni läser denna ledare är regeringens försvarsproposition offentlig och ni har säkert funderat över vilka konsekvenser detta har på hemvärnet. Det är min starka övertygelse att denna proposition innebär ett tydligt ställningstagande för en fortsatt utveckling av ett modernt hemvärn som en viktig del i markstridskrafterna och i Försvarsmaktens samlade förmåga av stridskrafter. Propositionen anger också att hemvärnet ska ha förmåga att sättas in inom större områden och ges mer kvalificerade uppgifter. Vidare redovisas att hemvärnsförbanden i större utsträckning ska kunna utgöra en rekryteringsgrund för internationella insatser. Regeringen säger också att hemvärnets stöd till samhället vid svåra påfrestningar är såväl efterfrågat som nödvändigt för att kunna etablera ett tillräckligt bra säkerhetstak. Propositionen utgår i allt väsentligt från ÖB:s underlag som överlämnades till regeringen i våras och innebär att hemvärnet skall utvecklas i enlighet med utredningen "hemvärnet efter 2004". Denna är väl förankrad hos militärdistriktscheferna liksom inom hemvärnet och inte minst i högkvarterets avvägningsprocess som ledde till ÖB:s ställningstagande våren 2004. Framtidsplanerna har också redovisats för tinget 2003 och är också väl förankrade inom rikshemvärnsrådet. Alla måste inte tycka likadant i alla frågor men här vill jag ändå göra en markering, eftersom det är några debattörer som ständigt återkommer med krypskytte.

Inriktningen är nu att hemvärnet skall ha en organisationsstyrka om 30 000 soldater. Jag är övertygad att detta mål i högsta grad är realistiskt i förhållande till den möjliga rekryteringsbasen och inte minst om vi vill att våra soldater skall kunna lösa förelagda uppgifter. Ni som pläderar för 50 000 eller 100 000 soldater i hemvärnet är enligt min mening orealistiska. Kom ihåg att det de senaste tio åren är i medeltal 25 000 som uppfyller sina kontrakt. Andra argumenterar mot principen att hemvärnet skall lämna försvaret av hembygden för att istället kunna lösa sina uppgifter inom ett större område. Här är det min övertygelse att hemvärnet måste anpassa sina uppgifter till Försvarsmaktens nya fokus. Invasionsförsvaret är nedlagt och vi har ett insatsförsvaret med krav på faktisk insatsförmåga hemma som borta under uppbyggnad.

Jag vet att vi alla är för ett modernt och starkt

hemvärn och för mig är det angeläget att stå rak i ryggen och se framåt i den förändring vi står mitt uppe i.

För mig är det viktigast att:

- fokusera på att vi fortsätter med en bra utbildning och fortsatt differentiering av olika uppgifter som känns professionella och utmanande och som gör att det är roligt att vara med i hemvärnet.
- organiseringen av våra insatsplutoner och insatskompaniledningar fullföljs på ett bra sätt.
- att höja kvaliteten på vår materiella standard.
- att vi visar att vi kan lösa våra uppgifter och att vi värderas som krigsförband som alla andra förband.
- att diskutera hur vi blir bättre hemvärnsförband och hemvärnssoldater nu och de kommande åren men inte att diskutera hur det var förr.

Sommarens idoga regnande har återigen visat vilken förmåga och kraft som finns inom hemvärnet att hjälpa till vid svåra påfrestningar på samhället. Det är min övertygelse att allt fler beslutsfattare inte minst i våra kommuner lär sig vad hemvärnet kan. Hemvärnet har en inneboende hög beredskap, en ledningsorganisation, en logistik, ett ledarskap, samtrimmade förband och en vilja som tillsammans gör att vi snabbt kan lösa dessa uppgifter. Vi har också visat att vi kan tillföra hemvärnsförband från andra områden för att säkerställa uthålligheten. Jag utnyttjar alla tillfällen för att visa vad vi kan och att våra resurser bör utnyttjas istället för att nya resurser skall skapas i andra organisationsmönster. *Stort tack för alla fina insatser som under sommaren gjorts av så många!*

Försvarsbeslutet kommer också att innebära att många förband försvinner och att några militärdistriktsgrupper läggs ned. Motiven för dessa reduceringar är att Försvarsmakten blir mindre i volym och att anslaget minskar. Min förhoppning är att vi med gemensamma krafter skall kunna fortsätta utvecklingen av hemvärnet på de platser som berörs av nedläggningar genom att visa att utbildningen och vår verksamhet kan leva vidare även om ledningen sker från en annan militärdistriktsgrupp. Detta kräver att vi ibland måste vara gränsöverskridande och påbörja samarbete och övningsmönster i nya riktningar. Jag vet att hemvärnet har denna förmåga.

Oavsett kommande försvarsbeslut står vi inför många andra utmaningar. Jag kommer själv att ta ett stort ansvar för att förbättra tillförseln av anskaffad materiel till er och era förband. Alltför ofta upplever jag att viktig materiel som ny hjälm, ny skyddsmask, vårt nya vapen med aim-pointsikte, för att ta några exempel, inte når ut till oss i hemvärnet på bredden. Jag är trött på att förklara varför det inte fungerar och skall istället försöka redovisa när viktiga materiel-system skall komma. Ställ mig till svars om det inte blir klara förbättringar.

En annan utmaning är att attityden till att fullgöra undertecknat kontrakt måste förändras radikalt. Om en hemvärnssoldat inte kan hantera sitt vapen och inte genomför våra grundläggande baskrav måste jag ifrågasätta varför denne är med i hemvärnet. Jag har förståelse för att det kan finnas godtagbara skäl för undantag, men alla andra? Jag tycker det är dags att ställa dom till svars som inte uppfyller sina kontrakt. Vad tycker ni?

Under hösten gör rikshemvärnschefen tre inspektioner. De två första är redan genomförda i Gästrikland, Hälsingland och Dalarna. Hemvärnet där visar en stark tro på det nya hemvärnet och inte minst förmåga att kunna lösa förelagda uppgifter. Omorganisation till färre men bättre uppfyllda bataljoner, kompanier och plutoner har på det stora hela gått bra. Vi fick se många bra övningar som efterhand leder till ökad proffsighet. Det finns dock en hel del kvar att göra, inte minst att förbättra uppfyllnaden av vissa befattningar från våra avtalsorganisationer. Just denna frågeställning, brister i viktiga funktioner, kommer jag att ta upp med flera organisationer under hösten.

Min tro på hemvärnet och hemvärnets förmåga är stark. Det beror på er alla hemvärnssoldater i olika befattningar som jag träffat. Jag är också imponerad över ert engagemang i ett brett spektrum. Min förhoppning är att vi alla samlas kring hemvärnets bärande idéer och oförtrutet hjälper till att sprida denna kunskap. Många är påverkade men det finns fortfarande alltför många okunniga. Ut på barrikaderna och argumentera för Försvarsmakten och för hemvärnet!

ANDERS LINDSTRÖM
Rikshemvärnschef

Annons

Slå hårt, stå fast! Denna närstridsövning var en nyhet för de flesta.

Skånska Dragongruppen slår hårt, står fast

Skånska Dragongruppen har optimistiskt och systematiskt greppat förändringsarbetet mot ett nytt hemvärn efter 2004.

TEXT & FOTO: HANSEMAN CALÅS

Rikshemvärnschefens besök vid Skånska Dragongruppen i slutet av april bjöd på många intressanta aspekter vad beträffar Sveriges sydligaste län: Historiskt, kulturellt, näringspolitiskt, och försvarspolitiskt.

Vid den förberedande genomgången inför rikshemvärnschefen Anders Lindström pekade chefen för Skånska Dragongruppen (SDG), överstelöjtnant Mats Johnsson, på den militära avrustning och förbandskarusell som drabbat Skåne under de senaste tio åren: Ett femtontal förband har avvecklats eller flyttats utanför länet. Ett enda förband finns kvar, P7 utanför Ystad.

Anette Gustavsson, insatskompaniets kokgrupp, förbereder lunchen vid den inlånade kokvagnen.

Hemvärnets traditionella roll att verka stationärt vid militära skyddsobjekt som mobiliseringsförråd och flygplatser har minskat och det finns exempel på hemvärnskompanier som inte har något skyddsobjekt kvar att bevaka. Däremot finner man en ökad efterfrågan att skydda vitala civila objekt som pumpstationer och vattenverk mot sabotage.

SDG har som ett militärt arv fått överta flera anläggningar som säkert skulle göra andra MDG-chefer i norra Sverige fältgröna av avundsjuka: 16 skjutbanor, fem skjutfält, förläggingsmöjligheter för drygt sex kompanier och undervisningslokaler, allt inom en radie på högst tio mil.

Vidare: Skånska Dragongruppens tidigare sju bataljoner håller nu på att omorganiseras till tre hemvärnsbataljoner med drygt 1100 personer. För första gången ska dessa nya förband samöva runt Hässleholm, Landskrona och Helsingborg vid rikshemvärnschefens besök. Intressant för generalen och säkert nervöst för många förbandschefer.

Premiär för insatskompani

Lördagen började med att SDG:s insatskompani, för dagen sammansatt av tre insatsplutoner, lämnade av till general Anders Lindström. Detta skedde vid en av skjutbanorna på T4:s före detta regementsområde i Hässleholm. Bredvid stod kompaniets bilar och koket, som redan

Packgruppchef Jan Sternquist har stenkoll på insatskompaniets utrustning

hade ångan uppe i tryckkärnen för dagens lunch.

En verklig hemvärnsentusiast, packgruppchef Jan Stjernquist, ansvarade för insatskompaniets tunga lastbil lastad med ved, färskvatten, tält och sjukvårdsutrustning.

– Eftersom vi ska ut på en tredagarsövning med flera förflyttningar så gäller det att varje pryl måste vara på rätt plats.

Jag frågade kokgruppschef Ann-Sofie Thorzén: Varför är det svårt att rekrytera just utspisningslottor till hemvärdet?

– Många unga lottor skyggar för att jobba i en kokgrupp. Det gäller att vara tidigt uppe och sluta sent. Dessutom är lyften tunga. Vi har börjat med att bjuda in unga lottor som får pröva på livet i fält, något som förhoppningsvis ska fylla de besvärande vakanserna.

Närstrid på nytt sätt

Dagen innehöll flera momentövningar för de tre insatsplutonerna: Olika typer av skarpskjutningar på Saab-mål, handfängselexercis och konvojering till ett ammunitionsförråd. Skjutledaren major Krister Larsson var mycket nöjd med en av insatsplutonernas resultat:

– Tio godkända träffresultat av elva skyttar är ett mycket bra betyg.

En närstridsövning var en nyhet för många av deltagarna. Man tränade två och två. Angriparen var utrustad med ak 4 och ►

det gällde att få motståndaren, som hade ett vadderat armskydd, ur balans. Instruktören gick runt och manade:

– Angriparen måste hålla vapnet horisontellt med tvåhandsfattning och det gäller att med en kraftfull rörelse dunka till motståndarens arm.

En kvinnlig hemvärnssoldat med blonda flåtor fick in en kraftfull stöt och motparten tappade balansen – kvinnor kan!

När jag ser insatsplutonernas entusiasm kommer jag att tänka på att dessa skånska pågar och kvinnor kan "slå hårt – stå fast". Devisen myntades av Carl August Ehrensvärd, regementschef för Första mekaniska brigaden (nuvarande P7) under krigsåren.

Vid Rinkabylägret inspekterades stabsövningar med FRO och bilkåristerna, de sistnämnda fick en duvning i aktuell trafikunskap. Delar av lägret utgör fortfarande en av Skånska Dragongruppens förläggningsmöjligheter vid terrängövningar och skarpskjutningar vid det närliggande skjutfältet, ärrat av larvfötter från många pansarslag. Lägret har dock en dyster historia efter andra världskrigets slut – baltutlämningen. Här inhystes de balter som på ryssarnas order skulle utväxlas. En nationell skymf för regeringens efterlåtenhet anser många.

Tält med ståhöjd

På skjutfältet samsades Norra Skånes, Nordöstra Skånes och Kristianstads hemvärnsbataljoner kring skjutvallarna för skarpskjutningar med ak 4, ksp och pansarskott. Många hade åkt långt i egen bil och övningsledningen var tillfreds med att 270 man hade hörsammat kallelsen.

I ett skogsparti hade sjukvårdarna övat uppsättning av nyheten sjukvårdstält typ

6, som trots sin ringa yta även har en fältkamin. Att tältet har ståhöjd uppskattades inte minst av övningsledaren som hade genomgång av gruppens sjukvårdsväskor.

Bataljonernas hundekipage var stand by vid respektive fälthundkojor i väntan på generalen och besöksstämman för övningsmomentet: Spärning och transport av sårhund förare och sårhund.

En jykke fick kommando "sök", rusade snabbt över enskogsås och gav skall. Sjukvårdare, general och besöksstämman skyndade till skadeplatsen. Att lokalisera en skada och ge första hjälpen åt en människa är kända handgrepp för sjukvårdarna, men vad gör man med en sårhund? Jo, på med en nosklämman, första förband om så krävs, prata lugnande med patienten, jämte sedvanliga handgrepp för lyft till bår. "Fatta, säkra, lyft" och båda bårkipagen transporterades till sjukvårdstältet för behandling. Figuranthunden Paffie fick en extra kram av matten och hundföraren Gunilla Nilsson för gott uppförande.

Internationell hamnövnings

För söndagens övningar med Landskronas och Helsingborgs hemvärnsbataljoner hade övningsledningen tagit ut svängarna och byggt in FN-organet IMO:s (International Maritime Organization) krav om skydd av sjöfart och hamnar (ISPS-klassning). Ett kapat flygplan kan bli ett vapen och ett fartyg kan användas på samma sätt. ISPS-klassningen berör redan nu 20 000 hamnar världen över. För Helsingborgs hamn har dessa nya säkerhetskrav, som infördes efter första juli 2004, blivit påtagliga och unika i svensk straffrätt. Den som går in i ett hamnområde som är ISPS-klassat ska veta att det finns laglig rätt att

visitera människor utan misstanke om brott.

Ytterligare övningsförutsättningar: Underrättelseinhämtning har visat att det har börjat mullra i Ryssland. Och att militär upprustning pågår. Ryska maffian, anarkistiska vänsterorganisationer, och etniska terrorgrupper hotar södra Sverige med sabotage, rån och inbrott. Dessa grupper har infiltrerat stora flyktingströmmar från Baltikum.

Sveriges regering har erbjudit Nato att disponera vissa övningsområden, hamnar och flygfält för att kyla ner den officiella ryska aggressionen inför en planerad PPF-övning.

Skymningsläge råder alltså och i brist på militära resurser har hemvärdet fått skyddsuppgifter i hamnarna i Landskrona och Helsingborg.

Renoverats av frivilliga

Berga, före detta regementsområde var för dagen stabsplats för insatserna i Helsingborgs hamn.

Före övningarna gjordes en snabbvisit i garage, de tre bataljonsförråden, FM log:s utrustningsdepå och i den kulturskyddade smedjan som renoverats via frivilliga hemvärnsinsatser. I smedjans lokaler var det full fart på stabsarbetet, M-blanketter skrevs och distribuerades och i en soffgrupp satt den engelske sambandsofficeren David Boulton med hemvärnsbefälen Hans Gustavsson, Johan Stålnacke och Magnus Engström för att samordna skyddsåtgärderna kring det engelska Nato-förbandets deltagande i en PPF-övning med ankomst till Oceanhamnen den 1–2 maj.

På väg ner till skyddsobjekten fick vi i besöksstämman en snabbinformation om

Den sårade figurantjycken Paffie fick en nosklämman och sedan bar det iväg till förbandsplatsen.

Anders Lindström blev hejdad vid infartskontrollen till det temporära skyddsobjektet i hamnen: Ärende? Visa legitimation! Sedan gick det bra efter kontroll i passeringslistan!

En dramatitisk bild från hamnen: En insjuknad passagerare på en flyktingbåt transporteras iland av en bordningspatrull.

hamnanläggningarna: Helsingborg har Sveriges näst största hamnkapacitet i sina fem hamnar, drygt 13 miljoner färdresenärer årligen och är en världens största lagringsplatser för de krigsviktiga metallerna aluminium och bly.

Spärrade av hamnen

Ödåkra och Höganäs hemvärnskompanier hade spärrat av Oceanhamnen enligt handboken och rikshemvärnschefen Anders Lindström fick, generalsstjärnor till trots, plocka fram sitt ID-kort.

Näväl, vi fanns på besökslistan och släpptes in i skyddsområdet kring det förmenta engelska transportfartyget. Snabbvisit gjordes vid en kompanistab inhyst i en container, som rapporterade: "Kompanierna är utposterade och hittills är allt lugnt". Bakom stabscontainern undersökte mc-ordonnanserna Lennart Smith och Lars Fagerberg från FMCK Helsingborg en felande motorcykel. En vital fjäder hade gått av, men cykeln var till nöds körbar. Båda var överens: De nya Goretex-ställen är toppen men ak 4 är livsfarlig att ha på ryggen vid körning!

– Varför inte en grov pistol i ett hölster på tanken – då är man snabbt eldberedd!

Dessa funderingar bröts av ett plötsligt rop från stabscontainern: Tumult och skottlossning på ett utländskt fartyg som just lagt till vid den andra piren!

Vi skyndade dit precis när fyra sjukvårdsmän med munskydd lyfte upp en bår med en livlös person. Vad hände? Plutonchefen förklarar:

– Vi identifierade fartyget som en flyktingbåt och försökte flera gånger hindra den att lägga till vid kaj. Kaptenen var mycket påstridig men trots språkförbistring förstod jag att det fanns ett sjukdomsfall ombord varför jag beordrade en bordningspatrull. En person på båten blev rädd vid bordningen och försökte slita till sig ett vapen och ett skott brann av.

Övningsledaren fyllde sedan i: Plutonchefen handlade helt rätt, även om en sådan här situation inte förekommer i någon regelbok. Rikshemvärnschefen nickade instämmande.

Beredskapsminnen

Vi fortsatte utmed den långa kajen till hamnens östra skyddsområde, för att besöka en plutonstab och passerade de stora lagerbyggnaderna med blyackor och aluminiumgöt och ett plomberat pjäsvärn från beredskapstiden. En äldre hemvärnsman berättade, att hamnen tidigare hade haft ett femtontal kanoner som då betjänades av tre värnkompanier från hemvärnet.

Plutonstaben var temporärt inhyst i ett annat beredskapsminne: En intakt minstation, kamouflerad som ett förrådshus i plåt. Till och med periskopet fanns kvar. Men det fanns ett fel: Samtliga minor var upplockade! Utanför minstationen pågick en ordergivning med skyddsvakterna vid inpasseringen.

Jag tittade ut över Sundet och föreställde mig de tyska fartygskolonnerna som den 9 april 1940 var på väg för att säkra

Helsingör och invadera Oslo. De skånska hamnarna var då helt oförsvarade och Sveriges statsminister körde bluffpoker i radio med orden "Sveriges beredskap är god". Det skulle dröja drygt två månader innan Sverige kunde bita ifrån sig och försvara detta strategiska sund som varit befäst sedan tidig medeltid. Sveriges nya vapen, som nådde ända in i Danmark, var Boforskanonerna väster Helsingborg i Djuramossa. Men det är nu beredskaps-historia och ett välbesökt museum.

Jag blev snabbt återkallad till verkligheten och 2004:

– Uppsittning för transport till Berga och rikshemvärnschefens slutredovisning.

Det bästa hittills

Anders Lindströms meddelade sina intryck från tredagarsbesöket koncist:

– Efter vad jag sett i fråga om Dragongruppens planering av utbildningsmål, nyförrådshållning och nya förbandssammansättningar, är ni definitivt inne på rätt väg. Svårigheter ligger i att övertyga äldre hemvärnsmän att det nya hemvärnet efter 2004, är ett mobilt förband, som måste kunna verka utanför de traditionella skyddsobjektens gränser. Vissa äldre skyddsobjekt kommer säkert att avvecklas. Nya uppgifter väntar inom ramen för internationellt samarbete, som har övats i dag. Insatsplutonernas insatser och sammansättning, med ung och entusiastisk personal imponerar, varför jag vill sammanfatta: Det bästa besök jag har upplevt hittills!

Hemvärnet får högre status

Sju militärdistriktsgrupper tas bort och hemvärnet förtätas till 60 bataljoner. Men vi har starkt stöd både av politikerna och ÖB och vår relativa betydelse ökar. I förlängningen väntar internationella uppgifter.

● De grupper som försvinner är Norrbottens gränsjägargrupp i Kalix, Västernorrlandsgruppen i Sollefteå, Västmanlandsgruppen i Västerås, Värmlandsgruppen i Kristinehamn, Älvsborgsgruppen i Borås, Skånska dragongruppen i Hässleholm och Kalmargruppen. Nu får Bohus-Dalgruppen och Livregementets grenadjärgrupp i Örebro dela på utbildningen av det värmländska hemvärnet och Göteborgsgruppen ansvaret för hemvärnssoldaterna från Sjuhärad.

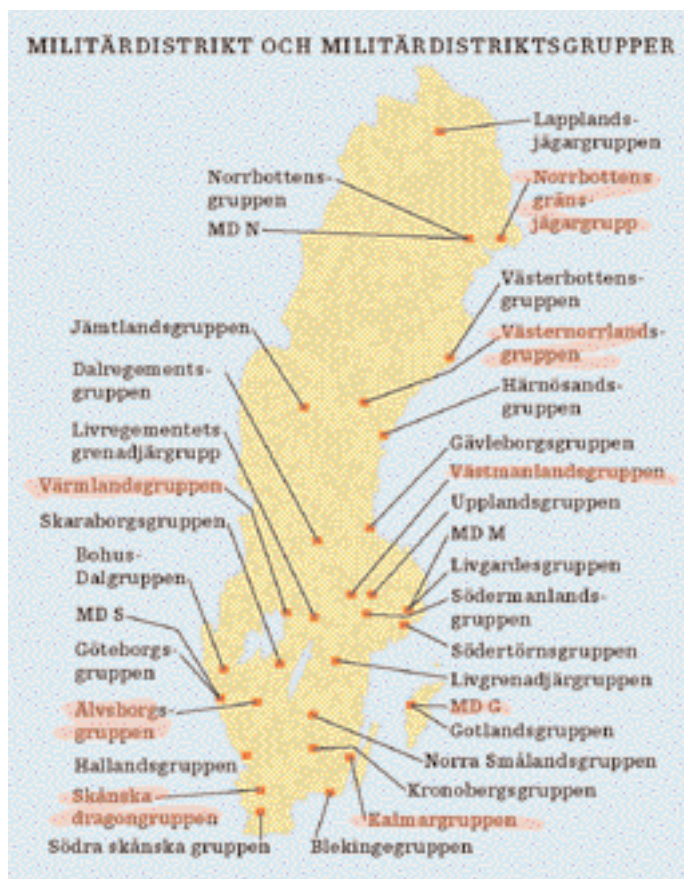
På liknande sätt kommer alla militärdistrikt att försöka täcka behoven i de områden som blir utan sin fasta kader. Det är alltså inte frågan om att lägga ned hemvärnet eller sluta utbilda frivilligorganisationerna i de berörda områdena.

Möjligheterna att rekrytera och leda, antalet hemvärnsmän och områdets storlek var några faktorer som avgjorde vilka grupper som pekas ut.

Antalet officerare och civilianställda i MD-organisationen ska minska med 30 procent. Militärdistriktsstaben på Gotland läggs ned, i övrigt överläter regeringen besluten om militärdistrikten till Försvarsmakten.

Ledningen utreds igen Propositionen förutsätter besparingar på MD-organisationen om 250 miljoner kronor. I ÖB:s alternativ 3 betyder det nedläggning, men regeringen uppdrar åt ÖB att studera saken vidare i detalj så det är fortfarande en öppen fråga var ansvaret för territoriell ledning och hemvärnsutbildning ska ligga i framtiden.

Personalen i MD-organisationen vill inte släppa sitt hemvärn: – Hur ska regementena kunna ta emot våra uppgifter när förbanden läggs ned? Det blir ett fåtal stora "försvarsområden" och

Läs mer om försvarsbeslutet på www.hemvarnet.mil.se

Klicka på "Tidskriften Hemvärnet".

GRAFIK: BARBRO FORSBERG

redan MD-organisationen är tunn som den är, säger en centralt placerad stabsofficer till tidningen.

– Det här får mycket stora konsekvenser och försämrar våra möjligheter att stödja hemvärnet. Jag var skeptisk till MD-organisationen från början men den har för en gångs skull inneburit att hemvärnet prioriterats. Oron är stor i organisationen, bekräftar en MD-gruppchef i Mellersta militärdistriktet.

ÖB noterar faktiskt i sitt underlag att förmågan att över ytan bevaka och skydda prioriterade totalförsvarsobjekt reduceras väsentligt när man tar bort MD-gruppernas ansvar för territoriell ledning och samverkan.

En möjlig fördel för garnisons-

alternativet – förutom att det spar pengar – är att det kan bli lättare att bemanna MD-grupperna och intressera värnpliktiga under grundutbildning för hemvärnet.

Gamla bekanta

Regeringen anser att det behövs 30 000 hemvärnssoldater, av vilka 15 000 ska ingå i insatsplutoner och plutoner som löser vissa svårare uppgifter. Antalet hemvärnsbataljoner smälter snabbt ihop. Vid årsskiftet beräknas de vara 113, under 2005 minskar de till 90 och under 2008 vill regeringen ha 60.

Volymen kan tyckas liten, men är samtidigt en anpassning till realiteter – det är sedan flera år

faktiskt inte fler som fullgör sina kontrakt.

Både gamla bekanta och helt nya uppgifter ska kunna lösas: försvar av skyddsobjekt, fältarbete, transportskydd och eskort, transport- och trafikledning, räddnings- och röjningsarbeten, målångivning och målutpekning, gränsövervakning. Vidare ska hemvärnet "eventuellt" kunna agera efter insatser med nukleära, biologiska och kemiska stridsmedel.

Vissa försvarsunderrättelseuppgifter hamnar på hemvärnets lott. Hög beredskap och geografisk spridning gör underrättelseinhämtning på bredden i händelse av kris möjlig, konstaterar regeringen.

Uppgifterna kommer inte som någon överraskning. De var på tapeten redan i inledningsskedet av utredningen "hemvärnet efter 2004". Men regeringens kravkatalog kommer troligen att leda till att hemvärnet differentieras ytterligare. Det är helt enkelt inte möjligt att anskaffa materiel och utbilda personal för de mest avancerade uppgifterna till alla plutoner.

Ett avgörande om det ska vara tillåtet att använda militära resurser mot terrorism närmar sig tydligen. En ny utredning ser över juridiken och försvarspropositionen öppnar för att utnyttja hemvärnet för att skydda civil verksamhet eller objekt vid insatser mot terrorism eller sabotage. Det formuleras som att "bistå andra myndigheter för att skydda viktiga samhällsfunktioner och infrastrukturer vid hot eller insatser mot civila mål, terroristbekämpning samt bidra till förmågan att hantera svåra påfrestningar i fred."

Med andra ord vill regeringen att hemvärnet fortsätter att garantera den nationella integriteten.

ten och stödja samhället ungefär som nu vilket också är betydelsefullt för folkförankringen. Däremot är hembygdens försvar inte gångbart längre. Kvaliteten anses viktigare och förbanden ska lösa uppgifter över stora områden. Alla hemvärnsförband ska kunna uppträda inom en MD-grupps hela område och insatsförbanden inom hela militärdistriktet.

Inte nått målet

Propositionen säger också att "personal ur hemvärnsförband i större utsträckning bör utgöra rekryteringsgrund för nationella insatser." Detta tolkas av rikshemvärnschefen på två sätt: dels kan våra utlandssoldater vidmakthålla sina färdigheter på hemmaplan – och det är redan mycket vanligt; dels skulle hemvärnsförband kunna finnas på plats för att till exempel bevaka de svenska camperna.

Tremånadersutbildningen ifrågasätts. Den har inte nått målet om 300 utbildade soldater per år. Utfallet för hemvärdet är dåligt. En fjärdedel av dem som skriver kontrakt lämnar hemvärdet redan inom ett år. Regeringen nämner att de unga från och med 17 år kan välja hemvärdet vid mönstringen, men säger inget om att FM stoppat antagningen för 2005, trots att den ser bättre ut än någonsin.

Regeringen bekräftar att driftvärdet inte är anpassat för hotbilden och resterande delar läggs ned från och med 2005 – om inte riksdagen tycker annorlunda.

Ulf Ivarsson

Uppdragen till frivorg minskas

Behovet av frivilliga minskar i insatsförsvaret. Hög medelålder motverkar föryngringen av hemvärdet.

● Frivilligförsvaret får en klapp på axeln i försvarspropositionen. Det är "en betydelsefull grund för samhällets förmåga att förebygga och hantera kriser såväl under höjd beredskap som i fred." Men sen blir det lite mindre trevligt, för "den frivilliga försvarsverksamheten bör anpassas utifrån de förändringar som totalförsvaret i övrigt genomgår." I klartext: De frivilliga har en begränsad roll i insatsförsvaret.

Varningssignaler kom i försvarspropositionen 1999 då regeringen ville att de frivilliga försvarsorganisationerna skulle förnyas i takt med ominriktningen av försvaret.

"Reformbehovet inom den frivilliga försvarsverksamheten är lika påtagligt som inom totalförsvaret i övrigt", hette det.

Vad som sedan hänt är att kraven för att få bidrag har skärpts vilket lett till att fyra organisationer, däribland HBR, Hemvärnsbefälets riksförbund blir lottlösa efter den 1 januari 2007.

Regeringen är tveksam ÖB ser framför sig i sitt underlag till försvarsbeslutet att frivilliga ingår i utbildningsklossar och verkar som instruktörer i grundutbildningen av värnpliktiga och även att frivillig personal kan

tjänstgöra utomlands.

Regeringen är tveksam därför att insatsförsvaret ställer högre krav på personlig duglighet och fysisk prestationsförmåga. Medelåldern är för hög. Nära hälften av avtalspersonalen är äldre än 50 år, vilket motverkar föryngringen av hemvärdet, heter det.

Betygar sin tro

Då det blir en drastiskt minskad värnpliktsutbildning behövs inte lika många frivilliga. "Den förlust av specialistkompetens som kan komma att gå förlorad torde kunna kompenseras med en bättre resursallokering från Försvarsmaktens sida", skriver regeringen.

Följaktligen händer inte så mycket om man drar ned stödet och inte ens vid en "omfattande reduktion" påverkas försvarets operativa förmåga i någon väsentlig grad, resonerar regeringen. Skulle hotet öka tror regeringen att det går relativt lätt att reorganisera frivilliga försvarsorganisationer. Vad gäller deras insatser vid så kallade naturolyckor anser regeringen att de inte ska ha monopol utan andra föreningar och enskilda kan också komma ifråga.

I sitt underlag till försvarsbeslutet drar ÖB en lans för frivilligorganisationerna. Frivilliga har

många fördelar framför pliktig personal. De kan rycka ut oftare och med mindre krångel och de kostar mycket lite eftersom ersättningarna är ringa och utbildningen ofta ges på hemorten.

Försvarets ledning betygar ännu en gång sin tro på de frivilligas betydelse för folkförankringen av försvaret. De ger rentav ett ovärderligt bidrag, heter det.

Många vackra ord sägs alltså om de frivilliga, men budskapet till politikerna är ändå att det är dags att stuva om ordentligt i floran av organisationer. Indelningen i avtalslutande, befälsutbildande och färdighetsutvecklande är omodern hävdar ÖB i sin redovisning.

Hopslagningar

Mellan raderna kan man läsa att FM genom att kraftigt sänka anslagen tvingar organisationerna till åtgärder av typen samutnyttja kanslier och personal, i förlängningen regelrätta hopslagningar.

Regeringen har förstått budskapet och tänker dra ned organisationsstödet med 12,6 miljoner redan nästa år och minska uppdragsmedlen med 20 procent. Men det är bara början. FM utreder en halvering av stödet från dagens nivå.

Ulf Ivarsson

Många skjutfält läggs ned

● Läggs regementen ner eller flyttas behövs inte lika många skjut- och övningsfält längre. I förbandsdödens spår följer att ett antal skjutfält försvinner, en del av dem används av hemvärdet. Här är listan:

Mellingeholm (Norrtälje),

Almnäs (Södertälje), Vaxholms södra övningsområde, Vaxholms östra övningsområde, Vaxholms norra övningsområde, Rossholmen (Tierp), Södra Sandby skjutbana (Borgholm), Asunden, Bungenäs, Hultungs, Klintsbrovik, Ryssnäs, Skenholmen, Tofta och Visborgs slätt (samtliga Gotland), Aspö (fyra områden, Karlskrona), Öppenskar (Karlskrona), Horsakärns skjutbana

(Klippan), Norra Åsum (Kristianstad), Ripa (Kristianstad), Fredriksberg (Ystad), Kabusa (Ystad), Vapnöfältet (Halmstad), Björlanda (Göteborg), Säge (övningsområde m skjutbana), Remmene (Herrljunga), Enebågen (skjutmål art, Karlsborg), Hattefuran (flygmål, Lidköping), Bulid-Sägebacken (Uddevalla), Björkö (Öckerö), Sätter/Hammarö övn omr (Hammarö), Kri-

stinehamn övnings- och skjutfält, Noran/Tönnebro fd skjutmål (Söderhamn), Stormyrantjärnmyran (Sollefteå), Åstön (Sundsvall), Dagsådal (Östersund), Frösö skjutfält (Bynäs), Frösön (Bynäs övn omr), Frösön Flon övn omr, Grytan, I5 närövn omr, Torråsen (Östersund), Granträskmålet (Sorle), Bredskär (Umeå), Holmögdadd (Umeå), Sakkaravaara (Kiruna).

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

Oförmåga tänka nytt tidigare Lägg nu kraft bakom beslutet

Det har tidigare funnits många bromsmekanismer inom försvaret för avveckling och en oförmåga att tänka nytt, säger Berit Jóhannesson (v). Nu måste det läggas kraft bakom det kommande försvarsbeslutet.

● Den lilla accenten över "o" i Jóhannesson beror på att maken är islänning berättar Berit Jóhannesson när hon plockar ut portionssnuset inför fotografering. Sjuksköterskan från Göteborg är vänsterpartiets representant i Försvarsberedningen.

– Den allmänna opinionen i försvarsfrågan är väldigt splittad, menar hon. De som varit engagerade länge kan få svårt att tänka om. Där sitter det kalla krigets försvar mycket djupt. Andra tycker det är bra att vi nu tänker om med en mer internationell inriktning. Men den tredje och största gruppen är faktiskt helt ointresserad.

– Vi har mängder med material och utrustning för det kalla kriget. Det tar naturligtvis tid att göra sig av med så mycket. Det tar också tid att tänka om i en helt förändrad värld, där invasionsförsvarets historiebild fortfarande är stark, förklarar Berit Jóhannesson.

Hon ger sin bild av de gamla förutsättningarna och de nya.

– Vi hade tidigare en väldefinierad fiende och ett scenario med invasionsförsvaret. Men i dag har vi helt nya hot. Hot och fiende går inte att definiera på samma sätt i dag som tidigare. Kristänkandet handlar om helt andra saker, till exempel över-

svämningar, snöstormar eller andra kriser i det fredstida civila samhället. Men också det mindre troliga terrorhotet.

När vi träffas har precis försvarsministern under helgen tagit emot lokalpolitiska uppvisningar från hela landet.

– Det är helt logiskt att detta sker. Det finns naturligtvis intresse av att behålla militär verksamhet både av försvars- och regionalpolitiska skäl. Men vi måste då ha en helikoptersyn från politiskt håll för att hitta rimliga avvägningar.

Jätteuppgift

Hon måste naturligtvis ge sin och sitt partis syn på den framtida rollen för hemvärnet och övrig frivilligverksamhet i ett omstrukturerat försvar.

– Det är nog den svåraste frågan. Man har ju rekryterat för ett speciellt scenario, när man byggt upp hemvärn, bilkår, lottarörelse etcetera. Engagemanget i dessa rörelser har ofta gått i arv inom familjerna. Den största utmaningen nu ligger i att skapa motivation för ett helt annat försvar.

– Frivilligrörelsen och hemvärnet har en jätteuppgift i katastrofsituationer. Bemanningssmässigt kan man kanske gå från omkring 50 000 till omkring 30 000, men rollen bör utvidgas,

– Vi har i dag helt andra hot än under det kalla kriget och måste anpassa och inrikta vårt försvar efter det, menar Berit Jóhannesson.

enligt min personliga uppfattning, så att man till exempel kan bli en del av utlandsstyrkan.

Lyft fram kvinnorna

Det har varit en hel del tal om beroendet av grannlänternas försvarsförmåga.

– Vi ska ha goda relationer med våra grannländer och göra en säkerhetspolitisk bedömning i helhet. Vi har inget säkerhetspolitiskt hot nu, ingen vill ockupera oss. Men vi lägger inte över något ansvar på andra länder. Fokus ska nu vara på att före-

bygga väpnade konflikter i vår omvärld och förebygga och kunna klara kriser här hemma.

– Från vårt parti sett är det viktigt att kvinnor blir mer delaktiga i krishantering. Kvinnor är i dag mer utsatta för aggression i krig än tidigare. Våldtäkt och gruppvåldtäkter har blivit vapen i de senaste krigen som på Balkan. Lyft fram kvinnorna i alla krissituationer och lyssna på dem. Men också fler kvinnor på alla nivåer i krishantering.

Mest positivt och negativt med det kommande försvarsbeslutet?

– Det är bra att vi fortsätter avfärda invasionsförsvaret och inriktar oss på hot mot samhället i stort, samt samarbete med andra länder. Försvaret ska inte kosta mer än vad som behövs. Värnplikten måste behållas och det är viktigt att vi får god kvalitet på våra soldater.

– Det negativa är att man inte drar slutsatserna ännu längre, men jag är medveten om att det tar tid. Det är också negativt med utvecklingen till försvarsgarantier inom EU och att beredningen ställde sig bakom detta. Där har jag lämnat en egen reservation eftersom jag och mitt parti inte vill ha någon försvarsallians.

**Text & foto:
Bengt Plomgren**

Rättelse

● I Hemvärnet nummer 3/2004 sidan 22 står det om Armémuseum under rubriken "Snabbguide till militära sevärdheter". Det blev fel telefonnummer. Rätt nummer ska vara 08-788 95 60.

Fler och fler blir åskådare

● Antalet "krigsplacerade" hemvärnsoldater var vid halvårsskiftet 45 129. Det är en minskning med 7 000 jämfört med årsskiftet 2003/2004. Förtätningen av hemvärnet gjorde att 6 829 saknar förbandstillhörighet. Första

halvåret nyrekryterades 1 387, vilket ser lovande ut med tanke på att under hela 2003 värvades sammanlagt 2 691. Effekten av rekryteringsfilmer och kampanjer har troligen ännu inte visat sig fullt ut. En växande skara

finns på åskådarplats. 11 881 står i reserven och 1 600 har vilande avtal. Veteranerna var 3 907.

Räknas alla kategorier ihop (utom ungdomarna) blir totalsumman 53 296 hemvärnssoldater per den sista juni 2004.

Brahvo följer upp östgötakompani

På ett excelblad i datorn kan kompanichefen få en bild av läget i förbandet.

● Arbetsgruppen Brahvo som bildades för att gå till botten med gnisslet mellan hemvärnet och avtalspersonalen har lämnat diskussionsfasen och börjat jobba mer konkret. Under hösten ska Livgrenadjärgruppen i Östergötland prova en mall för personalluppföljning. Resultatet ska delredovisas till årsskiftet. Malmen-Vreta hemvärnskompani blir försökskaniner.

Pappa till metoden är Stefan Ahlberg, som är kompanichef i Vänersborg och som har använt mallen för sitt eget kompani en tid. Alla individer i förbandet finns på ett så kallat excelark i Stefan dator. För var och en noteras tjänstgöringstid, om baskravet är uppfyllt, nedlagt tid för vapentjänst och den tjänstegren som gäller för honom eller henne. Kontraktstiden för de olika befattningarna finns inlagda och programmet räknar automatiskt ut procentsiffrorna så snart nya data läggs in.

Även mjukare värden redovisas. Om det sker uppföljningsamtal och om tjänstegrensöverträdnarna får vara med i planeringen av utbildningen. Vidare om nya soldater introduceras och

Terrängbilskörning attraherar de yngre bilkäristerna.

hur stödet från FMLog och MD-gruppen fungerar. Sist men inte minst registreras om samarbetet fungerar mellan hemvärn och avtalsorganisationer – allt på en skala från dåligt till mycket bra.

Genom att dokumentera personalen på det här sättet får Stefan Ahlberg en mycket klar bild av läget i förbandet och kan när som helst ta ut den statistik han behöver för att rätta till brister i utbildningen och närvaron eller förmå MD-gruppen att kontakta

avtalsorganisationer som släpar efter.

Lösningen är gjord för att alla ska kunna få en enhetlig uppfattning av hemvärnets tillstånd. Excelarken kan matchas med varandra på alla nivåer, vilket i förlängningen gör det möjligt för rikshemvärnsavdelningen att slå ihop siffrorna till en rikstäckande bild.

Stefan Ahlberg har anpassat dokumentet för kompani, bataljon, bataljonsstab och staberna i

Stockholm som har mer personal än övriga.

– Det är ett tungt jobb att lägga in alla först, men när det väl är gjort har jag ett fantastiskt verktyg för att se vad jag måste kraftsamla till för att få förbandet att fungera, säger Stefan Ahlberg.

Själv är Stefan logistikkunnig och gillar att hålla på med datorer men för stressade kollegors skull hoppas han att Plis-systemet ska kunna utnyttjas för Brahvomallen.

Det håller major Anders Ingemarson på Livgrenadjärgruppen med om.

– Vi ska inte bygga upp nya system. Det är en förutsättning att Plis kan användas. Kompanichefen eller den han utser får inte belastas med mer administration. De ska leda sina förband.

Anders Ingemarson har vissa förväntningar på vad Bravo kan ge:

– Lyckas vi med det här kan vi kanske säga något mer om statusen i förbanden än vi gör i dag enbart med hjälp av fingertoppskänsla och det blir möjligt att jämföra förband vilket kan ge en kvalitetsökning.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Beredskapsminnen efterfrågas

● Redaktör Lars Junberger tänker skriva en bok om beredskapsåren och ber Hemvärnets läsare om hjälp med minnen, brev och dagböcker från dem som var inkallade 1939–45. Dagens unga har ingen kunskap om de svåra förhållanden många familjer levde under. Lars Junbergers egen far var beredskapssoldat och tonen i breven hemväxlade från oro för de hemmavarande till framtidsstro vid krigsslutet. Lars nås på adress Åmmebergsgatan 9, 114 70 Bandhagen, tel 08-99 97 37, E-post: junberger@yahoo.com

Frivilligförsvaret får tänka om

● Krisberedskapsmyndighetens, KBM rapport "Behovsanalys av frivilliga inom det civila försvaret", stämmer inte helt med de idéer som frivilligorganisationerna arbetat med och inte alls i den omfattning som man har krävt anslag för.

Rapporten bygger på enkäter till kommuner, landsting och länsstyrelser. Om man undantar sådana uppdrag på fältet, som hemvärnets redan bidrar med, eftersök, skogsbränder och invallningar vid översvämningar, så finns det inget större behov av frivilliga, anser myndigheterna.

Några få specialister efterfrågas, men ligger ofta utanför de kompetensområden, eller överstrider nivån som frivilligorga-

nisationerna utbildar sin personal för, heter det. På områden där frivilligförsvaret har flaggat för insatser är behovet av personal begränsat. Det gäller logistik, där ett fåtal mc-ordonnanser kan behövas, och på några platser, även förare till bandvagnar.

När det gäller ledningsstöd, stabs- och sambandspersonal, finns det invändningar. Tveksamhet finns att ta in främmande personal i ledningscentraler på grund av okunskap om organisationen och sekretessfrågor. Radiooperatörer efterfrågas till några enstaka funktioner.

KBM skriver i en senare rapport att man vill utveckla och ta tillvara organisationernas kunskap och förmåga, men vill ta i

tömmarna bättre, och utreda vilka konkreta behov som finns i systemet. Det är sannolikt slut på att pytsa ut en och annan miljon och låta frivilligorganisationerna själva hitta på vad som är till nytta. Man avser inte heller att utbilda folk i frivilligrollen för krigsuppgifter, med hänsyn till den långa anpassningsperioden i dagsläget.

I rapporten föreslås att frivilligorganisationernas uppdrag för myndigheterna ska samordnas i de lokala FOS-organisationerna. De tänkta uppdragsgivarna kräver att frivilligorganisationerna svarar för egen ledning. De har själva inte personal att avvara för ändamålet.

Jan Andersson

Mer hund på HvSS

Hunden rycker in på allvar på Hemvärnets stridsskola.

FOTO: ANDERS KÄMPE

● Kurserna för plutons-, kompani- och bataljonschefer har omarbetats rejält och hundtjänsten kommer att integreras i de nya utbildningarna och därmed även hemma på förbandet.

– Syftet är att skapa en riksläkare för hundtjänsten så att samma kunskap och metod används från Ystad till Arvidsjaur säger Björn Malmeström, lärare på HvSS med ansvar för hundtjänst.

Innehållet i chefskurserna presenteras i kurskatalogen 2005. Den kommer att innehålla ytterligare en del nyheter och revideringar av kurser.

Kompani- och bataljonschefskurserna ska behandla hur samverkan ska ske med hund-

tjänstinstruktör och hundtjänstbefäl i förbandet. Plutonschefskurserna utökas till två gånger tio dagar och där kommer hundtjänsten att få rejält med utrymme.

– Det kommer att bli hund och hundtjänst under 80 procent av alla lektioner och tillämpningsövningar, säger Björn Malmeström. Hunden är ett viktigt instrument och dess betydelse har ökat när vi ställt om till bevakningsförband med uppgift att skydda och bevaka. Även eftersök, MSO, kommer att finnas med under utbildningen då hemvärnet ofta är anlitat av polisen. Hemvärnet gör cirka 100 eftersök per år och antalet ökar.

Bo Eriksson

Danskarna ligger steget före

● Danska hemvärnet krymper till 20 000–25 000, man men med möjlighet att växa med personal ur en passiv del. Större krav ska ställas genom årliga utbildningskontroller, men tidsuttaget ändå inte vara högre än 24 timmar. Anslaget minskar från 700 miljoner danska kronor till 430. Detta är dock en ren bokföringsfråga – stödet hamnar på ett annat konto i försvaret. Även i fortsättningen blir hemvärnet en egen myndighet och rikshemvärnschefen rapporterar till danska ÖB. Den insatsorganisation man börjat bygga upp ska öka till 6 000 man. Dessa ska kunna samverka med en så kallad totalförsvarsstyrka om maximalt 12 000 man. Styrkan utgörs av värnpliktiga som finns kvar i registren och kan kallas in vid behov. Uppgifterna är att skydda infrastruktur, bistå vid katastrofer samt att upprätthålla lag och ordning. Danmark ligger steget före Sverige när det gäller att använda militära resurser mot storskalig terrorism.

Danska försvarsbeslutet, som är femårigt, innebär också att värnplikten dras ned från nio till fyra månader, att flygvapnet minskar från 60 till 48 F 16-plan och att ubåtarna tas bort helt.

Hälften spolar Internet

● Hälften av alla hemvärnssoldater hämtar aldrig information om hemvärnet på Internet, 33 procent gör det sällan och 24 procent ofta. Av den aktiva personalen hämtar dock en tredjedel ofta eller mycket ofta information på Internet. De flesta tittar varannan vecka, bara sex procent varje dag, framgår det av en enkät som rikshemvärnsavdelningen och tidningen gjort tillsammans.

Nya skjutreglementen

● Skjutreglementen för ak 4, ak 4B och 22 long utges under 2004. De finns i form av en bok, ett häfte att ha i fickan och en instruktörshandledning med övningar. Bestämmelserna kommer även att finnas på nätet. Den viktigaste nyheten för ak 4 är att patron ur ska göras på samma sätt som för ak 5. Ordningen blir således säkra, lägg ned hylsfångaren, ligg ned, ta ur magasinet, spänn mekanismen och fanga upp patronen.

Vi är i första klass

● Hemvärnet är numera förbandsgrupp 1 och insatsdelarna till och med 1:1. Övriga hemvärnet klassas som 1:3. Den här stämpeln betyder att högkvarteret pekar ut hemvärnet som ett förband som ska prioriteras i materiefördelningen.

Halva insatshemvärnet på plats

● Av 127 insatsplutoner är i dag ett 60-tal uppfyllda med personal och materiel och dessutom övade. Av 27 insatskompaniledningar är 10–15 organiserade. Hemvärnet har 100 bataljoner som enligt målet för 2004 ska förtäas till 90.

Alla ska kunna strida

● I juni genomfördes den första stridsutbildningen för avtalspersonal. Kursen hölls på markstridsskolan i Kvarn. Huvudman var Kvinnliga bilkåren med stöd från HvSS. Antal deltagare var 45 varav 40 bilkärister men även en från vardera Lottorna, FMCK, FRO och två från SBK. Antal sökande till kursen var högt och man blev tvungen att prioritera de som är i insatsplutoner och insatskompaniledningar. Nästa år kommer denna utbildning att genomföras på tre platser i landet, bland annat i Sollefteå vecka 22. Varje militärdistrikt får ansvar för var sin kurs. Målet är att

En halv dag ägnades åt maskering, krypa, åla och hasa samt att med rätt fallteknik kasta sig i skydd.

FOTO: ULF JOHANSSON

samtlig avtalspersonal som inte gjort värnplikten ska ha genomfört stridsutbildning inom tre år.

Kursen innehöll, grunder strid (enskild soldat), handgranatkastning, post och patrulltjänst, grupperingsformer, grunder gruppförsvaret och stridspars strid.

Efter utvärderingen av denna

pilotkurs var i stort sett samtliga överens om att kursen behövde förlängas minst två dagar. Detta för att kunna öka kunskapen om strid ytterligare.

Nu gäller det att alla får möjlighet att öva och befästa sina kunskaper på hemmaplan.

Marie Larsson, SKBR

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

– Rätt försvar då behovet styr Hemvärnets roll blir skarpare

Ola Rask sitter med i försvarsutskottet och är dessutom med i rikshemvärnsrådet. Det ligger alltså tyngd bakom hans uttalanden.

● – Många tycker det är rätt att omstrukturera försvaret så som nu föreslås. Men ännu fler är så okunniga att de vill lägga ner ändå mer. Det är också viktigt att hemvärdet får behålla sin folkförankring, men rollen kan bli ändå skarpare.

Ola Rask har en klassisk bakgrund inom socialdemokratien. Den jämtländsfödde dalmasen från Avesta är ända sedan 1969 chef för kurs- och konferensanläggningen Rönneberga på Lidingö, som tillhör Byggfacket.

I den rollen går han i pension nästa år, men han ger ingen signal om att det också skulle innebära politisk pension. Han har suttit i riksdagen sedan 1994.

– Jag är uppväxt med politiska samtal hos Erlander, Sträng och sedan också Palme, berättar han.

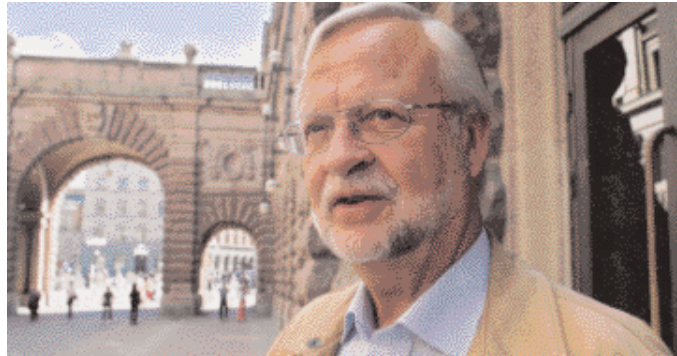
Successivt har han inom partiet fått en allt viktigare roll i försvarsfrågor. När vi träffas i ett besöksrum i riksdagshuset så märks det att han är luttrad över det allmänt dåliga intresset för försvaret.

– Vi har en väldigt liten försvarspolitisk debatt. Det är ett stort problem sedan långt tillbaka i tiden att vi har så svårt för att nå ut till allmänheten och den allmänna opinionen i en sådan här stor och viktig fråga. Det gör det också svårt att förankra en så omfattande omstrukturering som det kommande försvarsbeslutet innebär.

I korthet menar han att vi nu får ett försvar som är helt inriktat på den verkliga hotbild Sverige har i dag.

– Med denna anpassning kan uppgifterna inom det nya försvaret bli mycket stimulerande och spännande.

Men de stora svårigheterna ligger naturligtvis i att klara av att omstrukturera försvaret på

– Vi i försvarsutskottet har nog en klar bild av hur försvaret måste förändras och också vilka förändringar som är möjliga i de tidsperspektiv som angetts, hävdar Ola Rask. Men tyvärr är det många utanför, oavsett parti, som har svårt för att se den verkliga bilden.

det sätt som det kommande försvarsbeslutet anger.

Förändra attityden

– Det är viktigt att det satsas på att förändra attityden hos många äldre inom Försvarsmakten.

De som ska vara med i förändringsarbetet måste ha en klar bild av att detta är helt nödvändigt. Den personalsituation som uppstår nu kan bli mycket svår att hantera, speciellt på mindre orter. För många blir det tungt att förlora jobbet, i vissa fall blir det personliga tragedier. Allt detta måste hanteras mycket varsamt.

Men med det menar inte Ola Rask att man ska ta regionalpolitiska hänsyn.

– Nej, ÖB har ju sagt att det är behovet som ska styra. Om det ska bli regionalpolitiska hänsyn, så är det i så fall andra politiska områden som får gripa in, inte Försvarsmakten.

Föga överraskande säger Ola Rask att han är imponerad av hemvärdet som folkrörelse.

– Hemvärnets roll är faktiskt lättast att försvara i den begränsade debatten. Det är samma sak med flera andra frivillighetsverksamheter. Men hemvärdet måste få bättre utrustning och bättre

utbildning för att klara en framtida roll. Denna roll blir allt viktigare i det framtida omstrukturerade försvaret.

Norden en enhet

Vi kommer in på det svenska försvarets beroende eller hänsyn till försvarsförmågan hos våra grannländer. Det tidiga 80-talets centerpartistiske försvarsminister tänkte ju högt en gång då han sade ungefär "det är bra att vi har Finland mellan oss och Sovjet". För bara något år sedan så menade också Finlands president Tarja Halonen att Sverige tydligen delvis överlät sitt försvar österut åt Finland.

Ola Rask kommenterar inte direkt dessa kända irritationsmoment i de svensk-finska relationerna.

– Men förutsättningen är ju ändå att Norden på många sätt är en enhet. Sverige har inte varit i krig i modern tid, vilket våra grannländer har varit. Vi samverkar på flera olika sätt nu, men jag tycker att vi också bör samverka mer när det gäller internationella insatser i katastrof eller krigssituationer.

**Text & foto:
Bengt Plomgren**

Badman utmärkt igen

● Ingemar Badman, ordförande i Hemvärnets Centrala Musikråd och dirigent i Hemvärnets musikkår Jönköping-Huskvarna, har gjort det igen. I samband med uruppförande och överlämning av partitur till den av Ingemar komponerade "SMB marsch" fick han motta organisationens medalj.

Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek, som förutom böcker även förser sina 30 000 med-

lemmar med utmärkt musik på cd, arrangerade i augusti SMB dag i Livrustkammaren och på Slottet vid högvaktsavlösningen. Dalregementsgruppens hemvärn lämnade över vaktansvaret till P 4 och för den fina musiken svarade naturligtvis en hemvärnsmusikkår, nämligen den från Jönköping-Huskvarna.

Ständigt aktuell och tidigare flera gånger utgiven (nu i nytt och uppfräschat skick) är boken

"Alarm i Atlantvallen" skriven av militärhistorikern Bertil Stjernfeldt. Han presenterade sitt arbete och fick bli den förste att av ordföranden Lennart B:son Uller bli behängd med SMB medalj.

Hedrande nog fick alltså något senare samma dag vår komponerande musikaliske ledare Ingemar Badman ta emot medalj nummer två.

Sune Ullestad

Säkerheten till sjöss höjs

● Efter stridsbåtsolyckan vid Sollenkroka i Stockholms skärgård har tilläggsregler getts ut för ökad säkerhet. En besättningsman på däck ska ha ett direkt samband med styrhytten via fartygets intercom så snart farten är över 8 knop. Är det flera på däck ska dessa hållas under uppsikt. Tio passagerare får befinna sig på däck. En ska vara besättningsmedlem och ha kommunikation med styrhytten. Den kan ske genom luckan i styrhyttstaket. Alla på däck ska bära godkända flytvästar.

En 90 enkel på provtur för hemvärnet.

FOTO: ULF IVARSSON

Ingen finalskjutning för Aimpoints buckla

● Försöket med Aimpointtävlingen avslutas den 15 oktober, men några MD-grupper stökade undan skjutningen redan i augusti, däribland Norrbottensgruppen.

Skyttarna fick resa ända till Boden eftersom man just då inte hade fler än åtta vapen med rödpunktsikte. Det blev 26 mil enkel resa för deltagarna från Arjeplog. Bästa laget sköt 1 500 poäng av 3 000 möjliga.

– Tävlingen har ett bra upp-

lägg men vi tror att intresset skulle öka om man får mer tid på sig i första serien. Det är olyckligt att kombinera precision och snabbskytte i samma serie. Visst ska man ha en träffbild men det borde vara större tolerans för full pott, säger kapten Olle Svensson, som ledde försökstävlingen i Boden.

I Boden tycker man också att de bästa skyttarna borde få göra upp om inteckningen i Aimpoints vandringspris på skjut-

vallen. Nu blir det ingen final utan resultaten från hela landet jämförs och vinnaren utses på ett skrivbord i Stockholm.

– Vi har haft ambitionen att skapa en tävling som premierar fältmässighet snarare än skjutbaneskjutning. Synpunkterna från Norra militärdistriktet är välkomna, men av ekonomiska skäl kan vi inte ha någon riksfinal, säger major Mats Stedt på rikshemvärnsavdelningen.

Ulf Ivarsson

Göteborg i täten för ny utbildning

● Hotbilden tvingar hemvärnet till nytänkande. Borta är stridsvagnar, luftlandsatta spetsnazpatruller eller sabotörer på uppdrag av främmande stat. Skyddet av dagens samhälle fordrar full integration av alla till buds stående samverkande krafter och myndigheter. Att i denna samverkan ingå som en väpnad del, därtill kanske med begränsad rätt att utöva väpnat våld vid insatser, kräver förstånd och utbildning.

Den senaste tekniken Överstelöjtnanten och chefen för Göteborgsgruppen, Bert-Erik Pousar, är medveten om detta; han har under ett par år lagt åtskillig tid på att planera för nya sätt att utbilda hemvärnssoldaterna. Med hjälp av den senaste

tekniken vad gäller övervakning och kommunikation kommer soldaterna att utbildas i konsten att fungera tillsammans med polis, räddningstjänst, katastrof-sjukvård – hela krisberedskapen.

– Till det mest intressanta hör att den planerade anläggningen delfinansieras av berörda myndigheter. Jag vill mena att Göteborg och Västsverige här bildar skola för nya sätt att se Försvarsmakten, och därmed hemvärnet, som självklara delar av det totala samhällsskyddet, när de nya hoten tränger på, säger Bert-Erik Pousar.

Höstens försvarsbeslut kommer att i mycket inriktas på insatser mot de nya hoten. Göteborgs hemvärn har redan tagit sikte på framtiden.

Lars Brink

Yngre mest för namnbyte

● En knapp majoritet, 54 procent, av hemvärnets personal vill inte att organisationen ska byta namn. Men tendensen är att med sjunkande ålder ökar viljan att byta namn. I den yngsta åldersgruppen, 20–35 år vill en tredjedel byta namn medan drygt 40 procent vill ha kvar det nuvarande namnet. Ju aktivare man är desto större är intresset för ett namnbyte. Bland dem som tjänstgör 40 timmar eller mer vill cirka en tredjedel byta namn, mot bara tio procent bland de minst aktiva. Uppgifterna är hämtade ur rikshemvärnsavdelningens brevenkät till 1 000 slumpvis utvalda mottagare av denna tidning.

Banverket avrustar

● Banverkets driftvärn har gett upp och avrustar samtliga soldater senast den 31 juni 2006 – om riksdagen följer försvarets rekommendation om nedläggning. Sannolikheten för att så inte sker bedömer Banverkets driftvärnsledning som så liten att man började planera för avvecklingen redan i juni.

”Vi beklagar djupt att utvecklingen fört oss hit men oavsett vad framtiden bär i sitt sköte så är vi alla driftvärnare och svenska järnvägsmän”, skriver driftvärnschef Anders Svensson i Driftvärnsnytt.

Hemvärnshjälp ska utredas

● Regeringen har bett Krisberedskapsmyndigheten att föreslå förbättringar av i stort sett allt mellan himmel och jord som berör krishanteringen i Sverige. Även hemvärnets roll ska belysas. Den fråga som ställs är om hemvärnet kan bidra till samhällets förmåga att hantera svåra påfrestningar på samhället i fredstid.

● Örlogskapten Mikael Holmström har börjat på rikshemvärnsavdelningen.

Han efterträder major Kjell Larsson som gått till skyddsskolan i Umeå. Mikael var senast skolchef på Marinens intendenturskola i Karlskrona, där man förutom värnpliktiga också utbildar frivilliga i förplägnadstjänst.

● Ny chef för norska hemvärnet är från 1 augusti brigadgeneral Jan Norgaard. Han var 1997–2000 stabschef i hjemmevaernskommandoen.

● Baskermössan har sina förespråkare. Den gillas av 44 procent av personalen enligt en enkät från rikshemvärnsavdelningen.

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

– Utbredd okunskap om försvaret Det krävs mer politiskt tålamod

En av de stora politiska frågorna i höst borde vara det kommande försvarsbeslutet. – Men diskussionen om försvaret ligger inte på "Tio i topp". Vi har en utbredd okunskap om hur dyrt det är att ställa om. Man räknar in besparingar som inte går att göra snabbt.

Det hävdar riksdagsman Ola Sundell som är Moderata samlingspartiets representant i försvarsutskottet.

● 52-årige Ola Sundell från Hamnerdal i Jämtland kom in i riksdagen för moderaterna 1994. Han är gymnastikdirektör och skogsmästare, civila yrken som förr förknippades med rollen som reservofficer.

– Men nej, säger han med ett leende. Jag är inte reservofficer.

Men han är sedan i somras med försvarsutskottet, där han efterträtt Gunnar Hökmark som blivit EU-parlamentariker.

Tidigare satt Ola i näringsutskottet.

Han funderar länge på vår första fråga om den allmänna opinionen är beredd på de stora omvälvningar som det nu stundande försvarsbeslutet innebär.

– Nej det tror jag inte. Svenskarna har inte kunskap och intresse av att ens se vad som varit hittills. Invasionstanken ligger kvar med värnplikt och en stark koppling till regionalpolitik.

Ola Sundell tycker att tre år för ett försvarsbeslut är alldeles för kort tid.

– Hellre femårsbeslut, det är mer realistiskt. Det måste finnas mer politiskt tålamod för att genomföra en så drastisk förändring. Avvecklingen blir ett allvarligt hack i utvecklingen inom försvaret. Alla blir involverade

när det ska både avvecklas och utvecklas på samma gång. ÖB är verkligen instängd i ett hörn.

Risk ebba ut

Han kommer ju själv från det som brukar kallas glesbygd. Kan man förvänta sig regionalpolitisk protektionism i stor skala nu?

Han verkar ge sig själv tid att tänka när han börjar svara.

– På sina håll betyder garnisoner och regementen oerhört mycket i direkt och indirekt arbete. Finns det möjligheter att använda pengar så att det både gagnar försvar och region, då kan det vara förnuftigt att ta regionalpolitiska hänsyn. Men för det rena regionalpolitiska tänkandet finns knappast några möjligheter.

För honom som är från glesbygden är det bekymmersamt att läsa försvarsberedningens rapport.

– Sverige har en stor yta med mycket kust och lufterum. Det måste finnas med i bakgrunden när vi tar ett stort försvarsbeslut. Men tyvärr så blir det nog till våra stora befolkningscentra som försvaret koncentreras. Den lokala förankringen försvagas och det är tänkbart att det också går ut över frivilligverksamhet, som

– Uppgiften för försvaret och försvarsberedningen måste vara vägledande för det beslut som ska tas, poängterar moderaternas representant i försvarsutskottet Ola Sundell.

– Där har det tyvärr varit otydligt tidigare.

riskerar att ebba ut när värnplikten minskar.

Internationellt då? Hur beroende ska vi vara av försvarsförmågan hos våra grannländer?

– Nya hot möts bäst i samarbete med andra länder. Men vi måste ytterst ta ansvar för vår egen säkerhet. Jag använder det som ett debattargument att neddragningarna i försvaret har lett till ett försvar utan försvarsförmåga. Försvaret är inte någon grisen Särimmer som räcker till för allt och alla hur mycket man än skär i den.

Anar klar "affärsidé"

Ett svar som andas ett klart missnöje med det kommande försvarsbeslutet.

– Men vad som känns mest positivt är nog att man kan ana en beslutsamhet och tydlighet från ÖB som kan göra att försvaret får en klar "affärsidé". Jag önskar ett beslut som ger balans

och visar hur försvaret kan utvecklas mot framtiden. Jag hoppas också på en bredare politisk överenskommelse i det beslut som ska tas.

Det som Ola Sundell tycker är mest negativt i försvarets omstrukturering är vad han kallar "ballasten" från det förra försvarsbeslutet.

– Vi har helt enkelt dålig förmåga i förhållande till våra kostnader och resurser. Den politiska nivån kan inte lämna frågan efter beslut om genomförande. Man måste se till att det verkligen genomförs.

Göran Perssons uttalande i början på året om att det gick att spara tre miljarder var ansvarslost i det läget. Tyvärr har nog mycket av diskussionerna i försvarsberedningen varit inriktade på en nedskärning i den nivå som han angav.

**Text och foto:
Bengt Plomgren**

FBU utbildar stabschefer

● Stockholms FBU-förbund ska i början av 2005 utbilda stabschefer i hemvärnet, särskilt deras roll i skarpa insatser då det gäller stöd till polisinsatschefen (PIC) och räddningsledaren (RL)

vid asymmetriska hot och i kris. Intresserade i befattning eller med förutsättningar för framtida befattning ska kontakta Stockholms FBU-förbunds kansli stockholm@fbu.se

Lasse läser hunden i mörker

Över hela landet utvärderas nya bildförstärkare för eventuellt inköp till hundekipagen i hemvärnet.

● Det är omfattande försök som görs, bildförstärkarna provas i olika väder och vid olika tider under den mörka delen av dygnet. Det är hundförarna som testar dem, eftersom det är de som ska använda utrustningen. Men även några officerare med erfarenhet av andra bildförstärkare medverkar vid testerna för att sammanställa resultaten och hundförarnas synpunkter. Allt dokumenteras noggrant för att skapa ett så bra beslutsunderlag som möjligt inför ett inköp.

Snabb växling

G117/Mini-seas" är cykloper, de är alltså enögd till skillnad mot sådana som man tittar i med bägge ögonen. Fördelen är att du snabbare och lättare kan växla mellan att använda bildförstärkaren till att se utan. Efter lite träning är det lätt att ställa in fokus och synkorrektion. En annan fördel är att mörkerseendet bibehålls. Driftstiden mellan batteribytena är cirka 25 timmar.

I Gävleborg har bildförstärkarna använts vid patrullering, stillastående bevakning och

I bildförstärkaren ser jag åt vilket håll hundnosen markerar, säger hundförare Lars Eriksson med Jill i knät.

FOTO: ULF IVARSSON

spårupptag. Men ännu inte för att spåra långa spår.

– G117 är enormt bra och de som är vana vid förstärkare av typ GN1 blir förvånade över vilken skarp bild de nya bildförstärkarna ger. De är hästlängder bättre än GN1:orna som kan ge ett visst brus. På 40 meters av-

stånd så kan du se hur många fingrar en kamrat håller upp, vilket inte är möjligt med de GN1:or jag har provat, säger Andreas Johansson, testledare och hundtjänstofficer på Gävleborgsgruppen.

Tydliga markeringar

Hundförare Frank Starborg och tio av hans kollegor har arbetat praktiskt med bildförstärkarna och tagit reda på hur det är att justera in dem, bära dem i samband med patrullering och fast bevakning samt se hur man bäst använder dem.

– Bildförstärkarna fungerade jättebra vid bevakningsarbetet, man kan tydligt se markeringar från hunden och även läsa de små markeringarna, vilket är omöjligt utan bildförstärkare. Ett otroligt hjälpmedel i mörker, nyttan väger mycket tyngre än nackdelarna, säger en nöjd Frank Starborg.

– Det är lite ovan att gå med bildförstärkarna i början, man tappar det närmaste synfältet berättar Frank. Man kan jämföra med att gå med en kikare, ef-

ekten blir att man trampar vatten ibland. Men det är en träningssak och jag tror att man snart kommer över det problemet. Våra erfarenheter säger att man kan börja en kväll för att lära sig att justera in skärpa och synkorrektion samt att lära sig att gå med dem på slät mark. Sedan går det mycket lättare när man kommer ut i skogen.

Tung men funktionell

Hundförare Lars Eriksson i Sundsvalls kusthemvärnsbataljon anser att bildförstärkaren är ett tungt men funktionellt hjälpmedel.

– En nackdel för oss just nu är att bildförstärkaren inte passar den gamla hjälmen, så vi har testat utan hjälmar.

– Mitt spontana intryck är att den är lite gammalmodig för man måste ställa in skärpan manuellt. Utrustningen är bäst vid stillastående bevakning. Jag kan då sitta med hunden i knät och känna hur hon markerar.

Med bildförstärkaren på är det svårt att få överblick i terrängen och att göra avståndsbedömningar.

– Det gäller därför att träna mycket med påtagen utrustning i dagsljus med lapp för det andra ögat. Vi på HvSS spelar innebandy i detta skick, säger major Tommy Lacandler.

I dagsljus kan man sätta på ett övningsfilter på bildförstärkaren. I mörker ställer den in sig själv på rätt känslighet och dämpas eller stänger av helt för starka ljuskällor.

Om det är kolsvart kan man slå på en IR-sändare, men risk finns då för upptäckt om motståndaren själv använder bildförstärkare.

Tommy Lacandler är övertygad om att bildförstärkaren måste in på utrustningslistan.

– Absolut, alternativet är att lysa på hunden med ficklampa.

**Text: Bo Eriksson
& Ulf Ivarsson**

Stopp för tremånadersutbildningen

● Tremånadersutbildningen för 2005 är inställd, men kanske kommer tillbaka 2006. Närmare 200 var antagna till nästa års utbildning då högkvarteret i våras beordrade stopp. De värnpliktiga fick brev om att de inte får rycka in som planerat redan före semestrarna i år. Eftersom rikshemvärnsavdelningen inte var informerad pågick dock rekryteringen under hela sommaren.

Allt talar för att nästa års kull hade blivit den största hittills. Jämfört med 2003 hade dubbelt så många valt hemvärnet redan vid mönstringen. Efter mycket arbete från rikshemvärnsavdelningen ändrades reglerna för inskrivningen så att det blev möjligt att kryssa för hemvärnet re-

I Eksjö har man varit mest framgångsrik när det gäller tremånadersvärnplikten.

dan vid mönstringen.

Tidigare hämtades rekryter till kort värnpliktsutbildning från utbildningsreserven och de fick

i de flesta fall vänta så länge att erbjudandet kolliderade med studier eller arbete.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Materielförnyelse för vassare hemvärn

● De planer som man nu på central nivå skissar på gäller utrustning som i första hand behövs för nya uppgifter som ska lösas av insatsplutoner och plutoner med särskilda uppgifter.

I många fall rör det sig om fullt moderna prylar som blir över när andra förband läggs ned. Högt på listan står bättre samband inom plutonerna. En efterföljare till ra 135 är nödvändig och insatsplutonerna står först i kön när radion väl är behovssatt.

Samverkan med polis och räddningstjänst blir en allt akutare fråga och hemvärnets ledning tänker sig att vara med i blåljusmyndigheternas så kallade Tetra-system med en sats per insatskompaniledning.

Materielen i de Lomos-förband som flygvapnet lägger ned

kan eventuellt användas i det system för ytobservation som hemvärnet har börjat studera.

Ledningsträningssanläggningar för pluton- och gruppchefer kan vidare bli aktuella relativt snart.

Kokmaterielen behöver förnyas. Man kan inte köra kokkärrorna fortare än 30 kilometer i timmen och det är för sakta för omgrupperingar över allt större ytor.

Fordonsfrågan blir överhuvudtaget en allt hetare potatis då terrängbilsgenerationen snart tjänat ut. Något nytt stamfordon är mindre troligt – det kanske blir en lastbil med container på flaket eller civila bilar av typ fyrhjuldrivna jeepar. Men ingenting är avgjort. Frågan befinner sig ännu på ett tidigt stadium.

Bättre teknik för bevakning, avståndsmätning och lägesbestämning är sådant som hör till hemvärnets vassare uppgifter i insatsförsvaret och ofrånkomliga på lite sikt är därför laseravståndsmätare, GPS och tevekameror eller liknande kopplade till sensorer för rörelse och vibrationer.

En del av hemvärnet behövs i framtiden för räddning och röjning, så fältarbetssatser med gamla hederliga spett och spadar reserveras också i sinom tid.

Ulf Ivarsson

Sven-Börje tar befälet

● Svenska Brukshunds-klubbens förbundsstyrelse har utsett Sven-Börje Persson till ny ordförande i Centrala tjänstehunds-sektorn. Sven-Börje har haft många ledande uppdrag inom SBK och Försvarsmakten.

Demokratin uppskattas

● Hemvärnets demokratiska sida uppskattas av en klar majoritet. Cirka 65 procent uppger i rikshemvärnsavdelningens enkät i maj att de anser att medinflytandet är ganska eller mycket värdefullt och denna andel gäller även för de som tjänstgör mer än 20 timmar. 18 procent av de mest aktiva anser att medinflytandet är "ganska värdelöst".

Beredskapskontrakten får tummen upp

● Införandet av särskilda beredskapskontrakt har vunnit gehör i organisationen. Bland de aktiva (över 40 timmar per år) anser 70 procent att kontrakten är bra eller mycket bra, bara 11 procent att modellen är dålig. Siffrorna är något lägre i de grupper som tjänstgör färre timmar.

Karriären utstakad

● Karriärvägarna i hemvärnet ses över av rikshemvärnsavdelningen. I de högsta befattningarna vill högkvarteret ha in fler reservare och för detta stamansladda. Hemvärnet anses behöva 300–400 reservare. Men fortfarande ska det vara möjligt att utbilda sig internt i hemvärnet. I de lägre befälsnivåerna efterfrågas framförallt kompanibefäls- och plutonbefälsutbildade. Även här kan man gå den långa vägen via gruppchefs- och plutonchefskurser.

Avtalspersonalens karriärer ska regleras i detalj. En lotta som vill bli undbefäl i en bataljonsstab måste till exempel kröna många kursveckor på lottaskolan med utbildning på underrättelsecentrum i Uppsala.

Inom alla förband kan avtalspersonalen göra karriär. En lotta kan börja som kock och sluta som underhållsbefäl i bataljonsstab.

Hela paketet kommer att finnas med i det nya utbildningsreglementet som ges ut 2005.

Många åsikter om förbättringar

● I hemvärnet finns massor av idéer till förbättringar.

Vanligast är att man vill ha bättre övningar och utbildning och bättre information till allmänhet, värnpliktiga och ungdomar (24 procent vardera) följt

av bättre utrustning (14 procent) och bättre personalpolitik (11 procent).

I rikshemvärnsavdelningens brevenkät till personalen klassificerades 229 åsikter i dessa huvudgrupper.

Angloteknik

Säkerhet en attitydfråga

Nya rutiner för rapporteringen ska förbättra verksamhetssäkerheten. Individens ansvar är dock viktigast.

TEXT: ULF IVARSSON

Vapenrelaterade händelser förekommer ofta i säkerhetsstatistiken.

FOTO: ANDERS KÄMPE

Tillbud, olyckor och andra avvikelser rapporteras på ett visst sätt till en bestämd befattningshavare på militärdistriktsgruppen och uppåt.

Idén är att fler och mer exakta rapporter ska skapa det mönster som krävs för att vidta åtgärder och minska antalet tillbud.

Statistiken för 2003 är ofullständig men visar att vapenrelaterade händelser är lika vanliga som övriga tillbud. Med övriga tillbud menas skär- och klämskador, omkullkörningar på mc, dikeskörningar med terrängbilar, fallskador, förfrysningar, rökskador, bullerskador med mera.

Vådaskott vid patron ur rapporterades i nio fall.

Utbildning behövs

– Det har inte varit någon fara för personal, men kompletterande utbildning behövs i vissa fall, säger major Roger Meijer vid rikshemvärnsavdelningen. Han har just lagt sista handen vid ett så kallat styrdokument för hur rapporteringen ska gå till och var ansvaret ligger. Av papperet framgår att det främst är militärdistriktet som vidtar åtgärder. Rikshemvärnschefen kan beordra utredningar.

Vapentillbuden får ofta mest uppmärksamhet. En hylssprängning visade sig bero på materialfel. En lösskjutningsanordning lossnade på en ak 4 och i tre kända fall råkade soldater ta i en het ksp-pipa. Ingen av dem fick bestående men.

Tre klämskador inträffade vid vapenhantering. Något som kunde slutat illa var att två projektiler satt fast i pipan till ett 9 millimeters övningsvapen till granatgeväret. Felet var av allt att döma inte hemvärnspersonalens utan vapnet hade lämnats ut från förrådet i detta skick.

Nätet blir finmaskigare

Sammantaget noteras 50 tillbud för 2003 i Roger Meijers pärmar.

Ett mörkertal finns eftersom lusten att rapportera varierar. Man kan räkna med att nätet blir betydligt finmaskigare från och med 2004.

Men hur många incidenter som anmäls beror på attityden hos den som tar emot papperet. Om han eller hon bara är ute efter att sätta dit skyldiga kommer det inga fler rapporter.

– Många har också trott att verksamhetssäkerhet bara gäller vapen och ammunition, men det är i själva verket mycket mer, säger Roger Meijer. Flygsä-

kerhet, sjösäkerhet, trafiksäkerhet, arbetsmiljö, miljö och brandfarliga och explosiva varor – alla delområden måste ha sina företrädare.

Vi kan inte smita

Ramverket är arbetsmiljölagen som försvaret för länge sedan hade dispens från men nu gäller fullt ut.

– Vi kan inte smita från lagar och förordningar men det viktigaste är känslan av ansvar hos varje individ.

Säkerhetsmedvetandet i försvaret har ökat markant. En kampanj alla känner till är nollvisionen i trafiken. Terrängbilarna är visserligen gamla och säkerheten har ifrågasatts men de uppfyller kraven. Prata i telefon och samtidigt köra bil är inte tillåtet i försvaret såvitt man inte använder handsfree.

Vad gäller droger är läget bättre än någonsin. Förr hörde det till att ta en sup. Men alkohol och droger är sällsynta i dag.

– Ett sätt att förbättra säkerheten är också att ta fram statistik och skriva om exempel på analyser av händelser i Tidsskriften Hemvärnet, avslutar Roger Meijer. ■

Motorcykelförarna vurpar ofta och ibland leder det till skador.

FOTO: JERKER IVARSSON

Ungdomar travade in i riskområdet

En ungdomsavdelning förirrade sig in i ett riskområde för skjutning annars rapporterades inga allvarligare händelser 2003.

Hemvärnet har varit relativt försäkrat från allvarligare olyckor. Ett par undantag under senare år är en handgranatsolycka i Halmstad och ett defekt gevär m 96 i Örebro 2002. I Halmstad skadades en hvsoldat lindrigt av splitter och i Örebro fick en FBU-ungdom slutstycket i ögat. Han blev dock helt återställd. Halmstadsfallet är ett av de få som lett till åtal och fällande dom. Den ansvarige instruktören fick ansenliga böter. Örebro-händelsen blev dödsstöten för det gamla geväret.

Lösa skott ger obehag

Slarv med lös ammunition förekommer fortfarande, framgår av en sammanställning för 2003. Lösa skott avfyras nära oskyddade öron och ögon. En figurant i Malmö blev beskuten på blott 1,5 meters avstånd och kände trycket från vapnet men blev inte skadad.

Köra mc är inte ofarligt. Fem omkullkörningar med personskador rapporteras för 2003. En ordonnans körde ner i ett hål på Älvdalens skjutfält, flög över styret och landade på vänster axel. Ledband och nyckelben brast och axel och nacke öm-

mar, heter det i beskrivningen av olyckan. En stukad fot fick den mc-förare som vurpade på Revingehed. Ont i nacken och minskad rörlighet i ena handen drabbade en annan som sladdade omkull på en lerig väg på Rommehed.

Inte heller signalister undgår incidenter. Det fick ett par soldater i Skarborg erfara. Den ene skar sig på en radiomast och den andre fick en antenn i ögat, lyckligtvis utan bestående men.

Framryckning farlig

Snabba förflyttningar med stridströstning tar sin tribut. En 52-årig soldat snubblade under framryckning och i fallet höll han hårt i vapnet. Följden blev att en bit av en tand lossnade, ögonbrynet sprack och en lättare hjärnskakning konstaterades senare av läkare.

En ivrig driftvärnssoldat fick en muskelbristning under övning i strid i bebyggelse, som han deltog i, fast han haft samma problem förut.

Tjut och värk i vänster öra fick en soldat då en fordonsmina utlöstes av ett annat förband som övade eldöverfall i närheten.

En del förband verkar ta olycksrapporteringen på berömvärt stort allvar. En soldat klämde sig på manöverhandtaget vid mantelrörelse. Till synes en bagatell, men blodvite uppstod, och det var onödigt.

En skånsk soldat krockade med en hjort på väg till vapenvård efter en skjutning. Bara materiella skador uppstod, men en kolonn med terrängbilar måste skyddas medan föraren ringde polisen.

Utredning begärdes

En hel ungdomsavdelning travade av misstag in i ett riskområde för strids-skjutning. Skjutledaren hade emellertid just gett order om eld upphör.

Detta är den enda händelse av mera allvarligt slag som finns i statistiken. Ett speciellt tillbud var också den hylssprängning som rikshemvärnsavdelningen begärde en utredning om. Felet berodde enligt Södra militärdistriktet "högst troligt" på att hylsruklarna var förslitna. En alltför optimistisk bedömning i den tekniska kontrollen och därefter dålig vapenvård och många skjuttilfällen kan ligga bakom det inträffade.

TEXT: ULF IVARSSON

Langning. 10 000 sandsäckar räckte inte långt, fler fick rekvireras.

Kronobergsandan vann över vattnet

Huvudstriden stod i Ljungby och soldater ur alla förband ställde upp i en insats det kommer att talas länge om.

Fika på nu, viska snart iväg igen! Orden är Anders Wikanders, chef för 4:e kompaniet i 41. bataljonen i Kronoberg. Hans styrka hade nu varit ute i fyra dagar. Tröttheten är påtaglig men viljan att fortsätta starkare. Det är i mitten av juli och Småland började ana en vattenkatastrof.

Ställföreträdande kompanichefen Michael Johansen blev uppringd av militär insatschef från Kronobergsgruppen vid 16-tiden lördagen den 10 juli.

– Jag var ute med hemvärnsungdomar-

na och skulle öva hela helgen när samtalet kom. Hur många kan du ha marschfärdiga till Ljungby imorgon söndag? Jag började ringa runt och hade 27 man efter knappt tre timmar! Vid 18-tiden på söndagen ringde de och behövde vår hjälp i vår egen hemort, Åseda. Inom en timme hade kompaniet 34 man ute vid vattenflödena. Styrkan höll ut fram till klockan 14 på måndagen då vi gick ner till halva manskapet. Vi körde på i Åseda till 10-tiden på tisdagen. Därefter återhämtade vi oss och på onsdagen omgrupperade vi

från Åseda i öster till Ljungby i väster.

Insatsen i Åseda blev så gott som bortglömd i media, där man nästan enbart följde insatserna i Ljungby och Värnamo.

Bortglömda insatser

En annan bortglömd insats var den i Lidnäs utanför Moheda. Där var ställföreträdande kompanichefen för 3:e kompaniet Per-Erik Öhrn ute redan på lördagseftermiddagen och fyllde sandsäckar med sitt manskap.

– Vi byggde väl en 300 meter lång för-

Påklädning. Hemvärnet har rätt personlig utrustning även för insatser som denna.

Vattnet steg snabbt, här är det Gyllene Rasten som är nära översvämning.

Fika på nu, manade Anders Wikander soldaterna.

27 man fick Michael Johansen ihop på tre timmar.

Per-Erik Öhrn och hans kompani fyllde sandsäckar.

Vattnet struntar i vad klockan är sa Thorvald Svensson till grustaget som ville stänga.

dämning för att avleda vattnet från att svämma över gamla väg 126, säger Per-Erik när jag träffar honom i Ljungby. Vi lyckades dock inte hindra vattnet från att nå samhället.

Snabba på med säckarna

När förstärkningsförbanden från 2:a kompaniet, 11. bataljonen och 3:e och 4:e kompanierna, 41. bataljonen anlände till Ljungby under onsdagen hade hemmaförbandet 1:a kompaniet 11. bataljonen hållit ställningarna sedan måndagen. Det var trötta men motiverade soldater som mötte tidningen Hemvärnets utsände vid sjön Vidösten på onsdagskvällen.

– Alla som vistas närmare vattnet än tio meter måste ha flytväst, meddelar löjtnant Thorvald Svensson, ställföreträdande kompanichef.

– Vattnet förväntas stiga 50 centimeter till de närmaste dygnen så snabba på med säckarna. Thorvald blev åtlydd och de 200 säckarna lades upp på vall på mindre än 20 minuter. En snabb huvudräkning led-

de till slutsatsen att de drygt 10 000 fyllda sandsäckarna inte skulle räcka långt.

Grustaget öppnade

Grustaget meddelade att de skulle stänga klockan 16.

– Vi fick ringa till dem och förklara att det är översvämning i Ljungby och att vattnet struntar i vad klockan är. Sanden behövs ändå. Grustaget öppnade igen, berättar Thorvald Svensson.

11.1-kompaniet var först på plats och var det förband som gjorde den längsta insatsen i Ljungby. Under dag fem, fredagen, avbröt de andra förbanden insatsen. För 11.1 kompaniet skulle insatsen visa sig fortsätta i mer än en vecka till.

– Det verkar inte finnas någon hejd på eländet, säger Thorvald. Vi har haft folk från kompaniet samt 1. insatspluton ute i två veckor. Det är framför allt Lagan som skulle rensas från bråte så att inget hindrar vattnet från att rinna under broarna vid Ljungsåtra och Hamneda. Förbandet har varit insatt i stort sett varje dag från

den 12:e till den 26:e juli. De är värda allt beröm och all uppskattning de kan få, säger Thorvald Svensson.

Kompanichefen Ingemar Fransson ringde nästan varje dag från Skottland för att få en lägesrapport.

– Glöm inte heller bort alla som tjänstgjort i staben och de som trossat natt och dag, säger Thorvald Svensson.

Sände bilder till chefen

Även om det var höga vattenflöden på mångaställen i Kronobergs län var det ändå i Ljungby som huvudstriden stod mot vattnets framfart. Det är samma vatten i Värnamo som i Ljungby. Lagan rinner genom båda orterna så man kunde lätt ana vad som komma skulle när man såg bilderna från Värnamo. I bästa NBF-anda (nätverksbaserat försvar) hade chefen för 41. bataljonen kapten Benny Johansson en spanare från bataljonsstaben på plats i Värnamo som ideligen rapporterade tillbaka och sände bilder till chefen.

– Under hela tiden som bataljonen var ▶

"Jag har snart kört slut på min egen personal. Själv har jag bara sovit sex timmar de senaste dagarna."

engagerad i insatsen uppdaterades vår länk på 41.bataljonens hemsida på portalen som rikshemvärnsrådet tillhänder (<http://hemvarnet.se>) säger Benny. Det gick i princip att följa insatsen i realtid hela tiden.

Benny Johansson berättar att länken under ett par dagars tid var den enda i Försvarsmakten där det gick att finna information om vattenflödena i Ljungby och Värnamo. Länken låg även ute som huvudnyhet på Försvarsmaktens hemsida och fick minst en ny unik besökare per minut! Detta är NBF. Det är hemvärdet som har tentaklarna ute överallt – och alltid.

Exempellöst bra insats

– Det kronobergarna uträttat här är exempelöst bra. I Kronoberg finns många kunniga soldater och befäl och min intention är att köra med hemvärnsfolket så länge det bara går, säger chefen för Kronobergsgruppen, överstelöjtnant Bengt-Göran Svensson, då tidningen träffar honom mitt under brinnande insats.

– Det vi lider brist på är inte hemvärnspersonal utan yrkesofficerare. Jag har snart kört slut på min egen personal. Själv har jag bara sovit sex timmar de senaste dagarna.

MIC:andet rullade runt på de gripbara befäl Kronobergsgruppen har. Insatsen leddes på MD-gruppnivå från allra första början och det tog så småningom ut sin rätt.

Redan i ett tidigt skede var nytillträdde chefen för Södra militärdistriktet, överste Göran Boijesen på plats för att skaffa sig en egen bild över situationen. De resurser kronobergarna behöver har de eller ska få, var budskapet från Göran Boijesen. Ett exempel på detta var den helikopter Super Puma som fanns på plats i Ljungby för att skapa en överblick från luften.

Hemvärdet i Kronoberg visade återigen prov på den berömda Kronobergsandan. Manskaper från samtliga förband var involverade i vattenkriget. När detta skrivs har soldaterna i 11.1 precis hängt in uniformen i garderoben efter mer än två veckors insats. En insats det kommer talas om länge. Det har varit den blötaste sommaren i mannaminne i Kronoberg.

LARS-GÖRAN ERIKSSON

Chefen för operativa insatsledningen Tony Stigson, ÖB Håkan Syrén, räddningschef Jörgen H. Leifland, löjtnant Fredrik Olausson samt chefen för Södra militärdistriktet Göran Boijesen.

Stark vilja grunden för insatsen

Hemvärnssoldater anmälde sig hela natten till tjänst när vattenmassorna hotade Värnamo.

Sommaren 2004 föll det ofantliga mängder regn i norra Småland. I modern tid har det inte regnat så mycket sedan 1928. Detta medförde att vattennivån i ån Lagan steg med tre meter över normalnivå. Värst drabbat blev Värnamo.

Senast hemvärdet i Norra Smålandsgruppen utförde en stor räddningsinsats var vid Arla-mejeriets giftutsläpp i Jönköping 2001. Då läckte 25 000 liter lut ut i Strömsbergsbäcken. Denna insats var i storlek en fjärdedel av Värnamoinsatsen.

Chefen för Värnamo hemvärnsbataljon kapten Berne Ottosson fick söndag kväll 11 juli klockan 18 förberedande order om stöd till samhället. Klockan 20 kom ordern från vakthavande befäl vid Södra mi-

litärdistriktet att räddningstjänsten begärt militär hjälp enligt räddningstjänstlagen. Larmet gick och vid halv elvatiden söndag kväll arbetade 60 personer med att fylla sandsäckar och bygga fördämningar. Hemvärnssoldater anmälde sig hela natten till tjänst.

Nöjd nykomling

På måndagseftermiddagen larmades Jönköpingsbataljonen. Tjänsteförrättande bataljonschef kapten Anders Åhlgren, reservofficer och ny i hemvärdet, ledde insatsen och konstaterade belåtet att rörligheten och förmågan att verka utanför eget område är god.

Löjtnant Fredrik Olausson, Värnamo hemvärnsbataljon, utsågs till samver-

berg, kommunfullmäktiges ordförande Maria
FOTO: ANDERS ÅHLGREN

kansbefäl mot räddningstjänst och övriga civila enheter i Värnamo. Fredrik Olausson tjänstgjorde samtliga tolv dagar insatsen varade. Samarbetet med Värnamo kommun och räddningstjänsten fungerade mycket bra.

Hemvärnet ledde insatsen

Insatsen leddes av hemvärnets befäl med militära insatsledare (MIC) på bataljonschefs- och kompanichefsnivå. Samtliga fem hemvärnsbataljoner inom Norra Smålandsgruppen medverkade med dygnsvis avlösning. Samverkansbefäl och MIC deltog i de dagliga stabsmötena på räddningstjänsten, där även polis, tekniska kontoret och meteorolog medverkade.

Negativt för ledning av insatser av detta slag är den bristfälliga sambandsutrustningen och avsaknad av fordon, vilket fick lösas med allt för stor användning av privata mobiltelefoner och inhyrda civila fordon. Kartmaterial togs från internet.

I Östboskolan upprättades förläggning, stabsp plats och förberedelser gjordes att starta upp skolköket med egen personal. Viktigt att skapa uthållighet över tiden och ge tillfälle till avlösning och vila.

Var fjärde hemvärns soldat inom Norra smålandsgruppen medverkade i Värnamo.

Personal för ledning, stab, tross och soldater löste tillsammans uppgiften, som i början bestod i att bygga fördämningar mot vattnet för att skydda liv och egendom. Att bevaka pumpstationer var speciellt viktigt, samt att bemanna läns pumpar. Efterhand som vattnet sjönk undan ändrades uppgiften till bevakning av avspärningar. Stor rasrisk förelåg.

Fyllde 20 000 säckar

Lt Olausson berättar att hemvärnssoldaterna fyllde 20 000 sandsäckar. Varje säck väger 25 kg, vilket innebär att 500 ton sand gick åt.

Räddningstjänstlagen upphörde klockan 09.30 torsdag 22 juli. Då hade 560 hemvärnssoldater inklusive befäl tjänstgjort 13 200 timmar, vilket blir ett dygn per soldat. Totalt innebär det att var fjärde hemvärnssoldat inom NSG medverkade i Värnamo.

Hemvärnets goda organisation och utrustning tillsammans med viljan att ställa upp mitt under semestern utgjorde grundstenen i insatsen. Fredrik Olausson imponerades av alla motiverade hemvärnssoldater som arbetade i Värnamo.

Hemvärnet byggde fördämningar mot vattnet för att skydda liv och egendom.

– Det är lätt att vara chef över ett sånt gäng. I hemvärnet finns kompetent personal, som genom civil erfarenhet klarar de allra flesta uppgifter.

Värnamo kommun och allmänheten visade mycket stor uppskattning för vår insats.

KENNETH WENNBLOM,
N S G LOKALREDAKTÖR

Fotografen i frontlinjen

*D-dagen, 6 juni 1944.
Robert Capa var med.
En nervös kopist hade
för hög temperatur
när han torkade
filmerna och bara 11
av de 72 bilder Capa tog
kunde räddas.*

HAN RISKERADE bokstavligen livet för sin konst. Han deltog som krigskorrespondent – alltid i främsta ledet – i fem krig med endast sin kamera som "vapen". Då han för 50 år sedan döddes av en landmina på ett risfält i Indokina hade han redan blivit en legend och erkänd som en av 1900-talets störste fotografer.

Det handlar om Robert Capa.

Genom sina bilder från spanska inbördeskriget, andra världskriget och kriget i Indokina blev han en legendarisk krigsfotograf. Men han gjorde

även en mängd andra bildreportage, där han med sin humanistiska människosyn belyste det mera odramatiska vardagslivet.

Robert Capa såg sig själv som fotojournalist, men också som berättare och konstnär.

"Om bilden inte är bra, så beror det på att du inte varit tillräckligt nära", är en av Robert Capas världsberömda deviser. Han levde som han lärde och omkom under ett uppdrag för Life Magazine i Vietnam 25 maj 1954.

Under andra världskriget var han krigskorrespondent för tidskriften

Life Magazine och blev utvald att dokumentera landstigningen i Normandie "dagen D" 6 juni 1944. I främsta ledet, liggande i vattnet och på stranden tog han nästan hundra fotografier.

Tyvärr hade en nervös kopist i London för hög temperatur när han torkade filmerna och bara elva av de 72 bilderna kunde räddas, men de anses vara Capas främsta bilder överhuvudtaget.

Robert Capa, som egentligen hette Endre Friedmann, föddes i Budapest 1913. När han var 18 år gammal ar-

resterades han efter en politisk demonstration och utvisades. Han kom till Berlin 1931 och det var där han började sin journalistutbildning.

När Hitler kom till makten lämnade juden Friedmann Tyskland och reste 1933 till Paris, där han träffade en ung kvinnlig fotograf, Gerda Taro, som blev hans stora kärlek – och öde.

1936 bytte han identitet och tog sig namnet Robert Capa och utgav sig för att vara en framgångsrik fotograf-journalist.

När spanska inbördeskriget bröt ut

samma år reste Robert Capa och Gerda Taro till Spanien. Naturligtvis återfanns de på republikanernas sida.

I september 1936 fotograferade han den bild som i ett slag skulle göra honom världsberömd; den republikanske soldaten som vräks bakåt och tappar sitt gevär när han träffas av en direkt dödande kula.

Men Spanien blev också en personlig tragedi; 1937 krossades hans älskade Gerda Taro av en stridsvagn framför ögonen på honom. Sedan den stunden skydde han inga fara.

Capa vann respekt för den värdighet han förmådde förmedla från också människor i döden. De slagschock- och skräckbilder, som foto-graferna övertrumpade varandra med under Vietnamkrigen levererade aldrig Capa. Han vägrade också att fotografera från de befriade koncentrationslägren.

Just vakthållningen kring integriteten, antingen det handlar om de stupade på slagfälten eller flyktingarna på vägar och i läger, kännetecknar Capas unika fotografier.

Ulf Nihlén

Ingen surade när TFFV-kursen kommanderades att besätta eldställningarna en gång till.

Lottautbildningen är en skön omväxling till teologin för Paula Håkansson.

Lottaskolan liknar inget annat

Unga lottor som genast älskar fältlivet och äldre som gör come back i hemvärnet trivs tillsammans på Revingehed.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

För en tillfällig besökare på Lottaskolan på Revingehed är det inte lätt att hålla reda på vem som går vilken kurs, för skolan omfattar en mängd olika nivåer, aspirantkurs, totalförsvarsutbildning, grundkurs, gruppbefälskurs, kompletteringsutbildning, repetitionskurser och instruktörsutbildning.

– En tyngdpunkt är ändå att utbilda stabsbiträden för krigsplacering i hvförband. Vi vill också skapa en hemvärnsanda mellan lärare och elever och mellan kurser. Det ska vara kul att vara här, man får kompisar och de olika tjänstegrenarna lär av varandra, säger skolchefen, major Thomas Udenius.

Surrar ordentligt

I år kallade man in hemvärnsbefäl från Skåne som agerade chefer. Tidningen hamnade mitt i årets slutövning där elever från flera av kurserna tränades samtidigt.

I en kompanistab surrar det ordentligt på radio och telefon samtidigt som bristen på sömn börjar bli akut hos signalisten Marianne Andrén från Mölndal. Hon var armélotta som ung och gör nu come-

Familj och jobb kom emellan men nu är Eva Fredlund på gång in i hemvärnet.

back i hemvärnet.

– Jo, jag är trött, alltför trött för att känna mig stressad faktiskt, säger Marianne och tar emot ett meddelande om en utslagen hemvärnsbataljon utan att höja på ögonbrynen.

Marianne talar för hela gänget när hon berömmar lärarna, som inte bara är "underbara" instruktörer utan också fina människor.

– Gruppbefälen är trevliga att jobba med, det är vackert i Skåne, god mat och bra förläggningar – det enda jag inte gillar är den förbaskade sträckbäddningen.

En av gruppbefälseleverna är Monika Labidi från 3:e skärgårdshvbataljonen, Södertörnsgruppen.

– Vår roll är att vara arbetsledare och se till att både staben fungerar och personalen mår bra. Det jag får praktisera här har jag sen nytta av i yrkeslivet, säger Monika

som pluggar på socialhögskolan.

Staben leds av Anders Andersson, chef för 12:e hvkompaniet på Österlen och utbildad bataljonschef.

– Vi försöker ge dem en bra bild att ta med sig hem av rutinerna i en hvstab. Skillnaden är att hemma pekar jag med hela handen, här är jag mera ett stöd. Normalt är också tablåer, radionätskisser och kartor färdiga att ta fram. Det tar tid att fixa om man är ovan.

Håller igång spelet

I ett rum intill sitter Bertil Olsson med sina medhjälpare Wiveka Tham, Louise Relve och Emma Johansson och håller spelet i gång. Bertil är inlånad stf hvbataljonschef.

– De har varit duktiga, säger Bertil om grundkursarna och befälseleverna. Högst tjugo minuter efter att vi sänt våra meddelanden är plutonerna orienterade. Biträdena i staberna har insett att det gäller att snabbt få in informationen i diariet och på lägeskartan och vidarebefordra neråt.

Wiveka hör liksom Louise hemma i Södra skånska gruppens insatskompaniledning.

– Jag ryckte in frivilligt under slutövningen för att jag vill hålla kunskaperna vid liv. Jag är inte övertygad om att hotet mot Sverige minskar bara för att politikererna säger så. Kartbilden i Europa liknar faktiskt den som var före första världskriget.

I bataljonsstaben träffar vi Eva Fredlund från Växjö. Lotta sedan ett år som nu valt stabslinjen.

– För 20 år sen tänkte jag gå med i lottorna men familj och jobb kom emellan. På marknaden i Smålandsstenar förra året stod hemvärnet med sin monter, i maj gick jag totalförvarsutbildning i Kosta och efter det här ska jag skriva hemvärnsavtal.

Eva hänger med trots att det är en del korvstoppning och många kvällspass. En viss fördel har hon av sin civila gärning i IT-branschen.

– Ändå tror jag att vi alltid kommer att behöva M-blanketterna för tekniken kan lätt slås ut i fält.

Teolog drog i snöret

Och det var precis vad som hände. Övningsledningen slog helt sonika av strömmen och det tog en stund innan kursen fick igång reservkraften.

För första gången i sitt liv fick då teologie doktor Paula Håkansson rycka i startsnöret till ett 1500 watts elverk. En erfarenhet som hon absolut inte vill vara utan. Ett expeditjonsbiträde måste kunna resa

en dipolantenn, starta elverk, resa stabs-tält, klara belysningssatser och mycket annat.

Är du rentav präst?

– Nej universitetslärare som tillhör pingstkyrkan, svenska kyrkans version av den kristna tron är för urvattnad.

Paula sökte sig till frivilligförsvaret som omväxling till böckerna och för att lära känna sig själv. En broschyr ramlade in i brevlådan just när hon kände att hon behövde något nytt. Hittills har allting stämt med förväntningarna.

I sin avhandling skriver Paula om civilreligion i Tjeckien, alltså symboler och handlingar som bildar en nations kollektiva historia med innebörden att vi hör samman här.

I Sverige finns ingen sådan civilreligion, men i lottorna och hemvärnet har Paula märkt en sammanhållning som går vida utöver vad som är vanligt i svenska samhället.

– Alla grupper med sunda gemensamma intressen är viktiga för samhörigheten i ett land, säger Paula som därför tror på folkförsvaret.

Den av oljebekämpning ärrade lottan Ingela Skoog tillhör Piratenbataljonen och går vidare med sin utbildning till gruppchef i insatskompaniledningen. Hon har satt sig ned på en stubbe och pustar ut ef-

Kurschefen för TFU-eleverna major Richard Sjöholm övervakade deras första fältdygn med glimten i ögat.

ter att ha kört "besätt eldställningarna" några gånger i regnstill. Kurschefen major Richard Sjöholm beordrade ut TFU-eleverna ur tältet en extra gång för tidningens skull, men ingen surar för det.

Bara en avhoppare

– Det känns annorlunda att vara grupp-befäl. Jag blev lite avskräckt under min egen TFU då ledarskapet kunde varit bättre, men vi delar logement och kollar nogga med tjejkarna på kvällen vad de tycker om dagen. Bara en har hoppat av. Tjejer är mera måna om att göra ett bra intryck än killar.

18-åriga Paloma Labbe från Göteborg tycker att det går jättebra att jobba i grupp och är så sugen på soldatlivet att hon ska undersöka om hon kan få göra tremånadarsutbildning.

– Mina killkompisar blev förvånade när jag berättade om Lottaskolan. Men det är inte ofta man får en sån här chans. Det bästa är att dom här dagarna inte liknar något annat jag gjort. ■

Nya idéer för skola med anor

Lottaskolan har anor från 1950-talet då den låg i Ystad. Skolan flyttade till Revinge 1998 men nu var det inte längre en armélottaskola utan inriktad på hemvärnet. Förplägnadskurserna går numera i Karlskrona, som har lite bättre storköksfaciliteter.

Elevantalet är vikande. 1996 hade skolan 190 elever. I år budgeterades för 160, 71 ryckte in. Fem kurser med färre än tio anmälda fick ställas in. Skolchefen major Thomas Undenius vill därför ta nya grepp för framtiden och förvandla Revinge till en Lottornas centrala hemvärnsskola.

Kockbrist

– Lärarna står på kö och skolan har högt anseende på P7 och i SLK:s instruktörskader. Vi kan ta 230 elever här. Man får en helt annan kvalité om utbildningen samlas och bristen på kockar i hemvärnet måste kunna åtgärdas med något nytt i stil

Ett radarpar på Lottaskolan, Thomas Undenius, som gjorde sin sista sejour som skolchef och hans ställföreträdare Wivianne Oskarsson.

med att ta hit Tina Nordström som lagar till en hel gris.

Men skolan har hängt med i den pedagogiska utvecklingen.

– Detta är en trygg, lärande miljö där elevernas kunskaper betyder mycket. Vi har att göra med en ifrågasättande generation och instruktörseleverna lär oss lika myck-

et som vi dem, säger biträdande skolchef Wivianne Oskarsson.

Centrallottautbildning finns även i Karlskrona, Östersund och på Berga. Flera hundra medlemmar går dessutom regionala TFU-kurser.

– Vi överväger att dra ned antalet utbildningsplatser, men väntar in försvarsbeslutet, säger Lottornas vice ordförande Yvonne Hansen.

Från Försvarsmakten kommer signaler om att modernisera kursutbudet.

– Det är en utmärkt utbildning som bedrivs på Lottaskolan, men vi behöver sannolikt fokusera ännu mer mot insatser inom ramen för fredstida lagar och mindre mot krigstillstånd. Nu utbildar vi till exempel i folkrätt, men inte i de juridiska regler som gäller för väpnad strid i fredstid, säger överste Göran Boijsen, chef för Södra militärdistriktet.

ULF IVARSSON

Kvinnlig logik fördel på undkurs

Det är gott om plats för hemvärnslottor på undutbildningen i Uppsala. Högkvarteret funderar på att kräva denna kurs innan lottorna placeras som undbefäl.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

"Sen när vi har bombat där får vi fullt av arga jaktplan efter oss". Cecilia Jonsson Glans och Heidi Kentala fördjupar sig i ett så kallat applikatoriskt exempel.

Den mest kvalificerade undutbildningen ges av Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum, FM UndSäkC i Uppsala. Men hittills har inte så många lottor med hemvärnskontrakt synts till. Årets kurser samlade totalt 19 elever, varav 12 på grundläggande nivån, endast ett par av dem har hemvärnsanknytning.

– Lite synd för vi har plats för upp till 60 elever och är den enda enhet inom Försvarsmakten som kan ge kvalitetssäkrad underrättelseutbildning, säger kurschefen kapten Johan Linde.

Det är lärartätt på UndSäkC när lottorna rycker in. Johan Linde har trummat ihop ett dussin erfarna instruktörer och administratörer, både anställda och frivilliga, så gott som alla med underrättelsebakgrund. Det gör att frivilliga på plutonbefälsnivå inte står värnpliktiga med årslång utbildning så värst långt efter.

– En duktig PB-lotta kan göra enklare bearbetningar och skapa utrymme för staben att arbeta mer långsiktigt, intygar Johan Linde.

Känner sig hemma

För att få god ordning på beslutsunderlaget i en stab krävs att undpersonalen känner sig hemma i den så kallade underrättelsecykeln – planera, inhämta, bearbeta, delge.

– I underrättelsetjänst måste man vara strukturerad och hantera informationen så att den är sökbar, annars försvåras arbetet för hela sektionen. Sköts uppgiften väl vinner man dyrbar tid.

På årets grundkurs dominerade elever med flygvapnets emblem på armen, en och annan marin- och armélotta syntes också.

Cecilia Jonsson Glans är en av många unga lottor i Uppsala som har avtal med

hemvärnet. Hon har gått både gruppbefäls- och plutonbefälskursen tidigare och gör nu en tio dagars repetitionskurs.

– Jättespännande och nyttigt. Våldigt engagerade och duktiga lärare. Det är kul med det nya upphottade hemvärnet där vi får öva mycket. Däremot känns det fel att dra ned på försvaret och nagga på den grundläggande principen att försvara hela landet, säger Cecilia, som läser biologi på universitetet.

Pluggas till 23

Liksom Cecilia har de flesta eftergymnasial utbildning och studievana, ändå pluggar de till 22–23 varje dag. För att få elever var det nödvändigt att banta ned kurserna till två veckor, inklusive tre helger, mot tidigare tre veckor.

På grundkursen studerade man vid tidningens besök utländska stridskrafter med major Håkan Sigurdsson, taktiklärare på Karlberg som föreläsare.

Lektionen handlade om stormaktens mekaniserade bataljoner och artilleri. Filmer som skildrar sovjetiska storskaliga manövrar och etablering av brofästen visades.

– Tro nu inte att vi är hotade av detta, men resurserna finns och de övas fortfarande. Strunta i att det är ryska filmer, det gäller principerna, sa Håkan Sigurdsson.

Nyheter som asymmetriska hot och nätverksbaserat försvar har inte satt några djupare spår i kursplanerna och det behövs inte heller, för tekniken i staben är ändå densamma.

Gnuggat symboler

De gamla symbolerna och förkortningarna hänger alltså med. Marta Hedener har gnuggat allihop och upplever underrättelsevärlden som en skön kontrast till sitt civila yrke som barnboksbibliotekarie i Malmö. Arbetsgivaren gav henne hyggligt nog tjänstledigt och med 90 procent av sjukpenningen samt resor, mat och logi betalda förlorar hon inte mycket ekonomiskt.

Repetitionskursen är ett måste för att få gå vidare till ledarutbildning på gruppnivå nästa sommar.

Marta är en av de allt färre som vet sin plats i krig men har aldrig övat i sin befattning som finns i ett så kallat sensorkompani.

Johan Linde har plockat ihop ett vinnande lärarlag för lottornas undervisning.

– Det är ett spännande jobb med kartor och läge. Jag hade ingen klar bild av vad det innebar

att vara undlotta i flygvapnet, men nu vet jag att jag valde rätt.

Skriftliga och praktiska prov hör till fast det är sällan någon skickas hem.

– Vi i lärarkollegiet är överens om att de är både kloka och intelligenta och kvinnornas logiska tänkande är deras verkligt starka sida, säger Johan Linde.

Vill ni läsa det här får ni gå med i hemvärnet, säger vi när vi tar adjö.

– Då ska jag skriva avtal i höst utbrister Jessica Söderholm från Linköping.

FOTNOT: Underrättelseutbildning ges förutom i Uppsala även på Lottaskolan i Revinge (dock inställd i år) och på HvSS, Hemvärnets stridsskola. Den senare kursen är på fem dagar och avsedd för befäl i bataljonsstab.

Lösningen och vinnarna av Hemvärnets sommarmarkryss

**Grattis, ni har vunnit
var sin trisslott!**

Carl-Axel Burholm, Piteå

Jan Dahlström, Kristianstad

Aina Eklöf, Flen

PG Eklöf, Falun

Åke Gustafsson, Saltsjö Boo

Kerstin Friberg, Motala

Lars Lindblad, Åkersberga

Christina Ottosson, Jönköping

Hans Vikbrant, Bjärred

Karl-Göran Ögren, Skelleftehamn

																
			MILD ED	PARISISKT NOJES-PALÅTS	L	L	H	REKLAM	↓	KLUBBAS OCH KONSERVERAR	SIR JOHN E	GRUND-ÅGE OTTESEN JENSEN	EFTER 24			
KÄN KLAPPEN PÅ AXELN VARA	↓	EROTISK ENERGI	L	I	B	I	GREKISK GUD	A	P	↓	O	L	L	O	N	
KOMMER TILL VÄRLDEN	↓	FÖRSVARS TOPP	S	D	S	HÅLSAR ISLAND VÄL-KOMMEN	D	Ö	R	M	A	T	T	A		
NORR-LANDSK TÜRIST-ÖRT	↓	A	B	I	S	K	O	↓	STRÅNG-INSTRUMENT	PLANTA OCH PROJEKTIL	S	K	O	T	T	
VAN-SKAPLIG	↓	R	↓	MOT	E	PAPPER-STRUKTUR	HAR KOMMER MÄN TILL VÄRLDEN	B	B	LINDRAT MELLAN BERG	L	E	N	A	T	
BE-HAGLIG FLAKT	↓	B	R	I	S	SALTA STRAFF	G	R	A	V	A	KRON-DEL	DRICKA	Ö	R	E
LUFT-TRICK	↓	R	L	L	TON	B	R	A	N	D	G	U	L	BRIST- VARA	T	
ROL	↓	L	↓	SKÄMT-SAM SIGNATUR	O	A	↓	J	A	↓	AKTÄDE MARTA LOUISE	A	R	I		
RYSSJA	↓	D	A	↓	V	T	I	V	O	L	↓	V	↓	RIKETS SKAPPA	D	
ARTIKEL	↓	E	S	Ä	SVARAR NEGATIV TILL VÄRDAGS	N	Ä	AR ENSAM I HUS- HALLET	100	FN FÖR EN ANNAN	NATT OCH DAG	Ä	T	T		
ANFALL	↓	R	A	I	D	LAG FÖR LÅNGA	D	E	C	U	A	D	O	R		
SAMLAR LÄRARE	↓	L	R	I	LEDNING	E	L	G	E	N	HABIT	A	R	R	I	
BO VILHELM OLSSON	↓	L	I	O	PUH-VAN	R	U	S	K	O	R	E	N	E		
KORT FÖR TELE- GRAFIST	↓	G	N	I	S	T	Barbro Forsberg Juni 2004	K	O	R	N	SVANG- OM	T	U		

Yngre och aktiva gillar tidningen mest

Läsarnas uppskattning av Tidskriften Hemvärnet är fortsatt stark och läsningen ökar:

Intresset för tidningen är påtagligt i alla åldersgrupper, även hos yngre som är mer aktiva när det gäller att söka information på internet än de äldre. De flesta läsare vill ha kvar sin tidning i samma form och med samma utgivningsfrekvens som nu.

Så kan man i grova drag sammanfatta resultatet av 2004 års läsarundersökning, som gjordes som en brevenkät till 1000 slumpvis utvalda mottagare.

Tendensen från tidigare är att allt fler läser alltmer i tidningen kvarstår. Andelen som läser minst hälften är nu över 70 procent, medan andelen som bara bläddrar igenom tidningen har sjunkit till cirka 15 procent.

Läsintresset är inte oväntat större ju aktivare personalen är i hemvärnet. Bland dem som tjänstgjort 0–19 timmar per år läser drygt 50 procent hälften eller mer, medan denna andel är cirka 77 procent för den verkligt aktiva personalen (tjänstgöringstid 20 timmar eller mer) och mer än 80 procent för den mest aktiva personalen (tjänstgöringstid 40 timmar eller mer).

Befäl läser mer än de meniga hemvärnsmännen.

Den mest lästa avdelningen i tidningen är nyheter och notiser som läses ofta eller alltid av 75 procent av läsarna, följt av reportage och debatt där motsvarande andel är 60 respektive 55 procent.

Tidningen får överlag bra betyg ifråga

om egenskaperna trovärdighet, informationsvärde, aktualitet och skribenternas kunnighet. En tendens är att informationsvärdet får högre betyg ju mer aktiv man är i hemvärnet.

En tydlig tendens är att läsarna anser att tidningen med tiden fått alltmer kunniga skribenter. Andelen läsare som ger skribenternas kunnighet bra betyg (4 eller 5) har från år 1998 till år 2004 ökat från cirka 50 procent till 67 procent, samtidigt som andelen läsare som ger låga betyg (1–2) för skribenters kunnighet stadigt minskat med åren och nu är nere i cirka 3 procent.

Trovärdighet får fortsatt höga betyg av drygt 80 procent av läsarna. Informationsvärde får i årets mätning något lägre andel höga betyg (cirka 65 procent mot cirka 72 procent toppåret 2002). Andelen höga betyg för aktualitet kvarstår i årets mätning på drygt 60 procent.

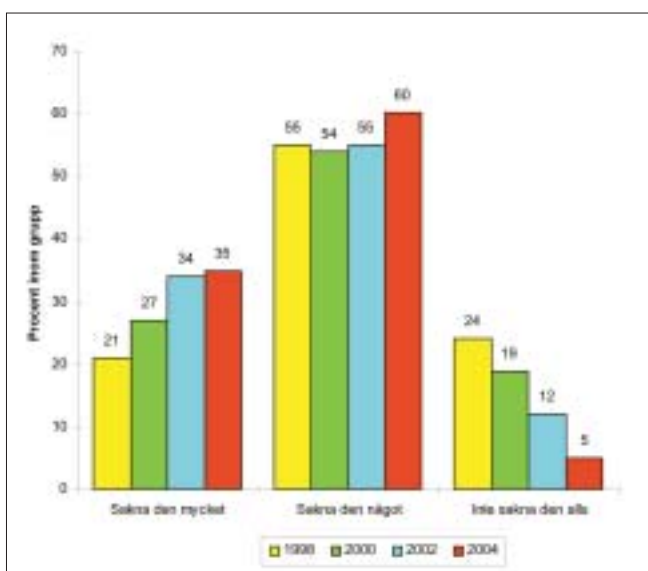
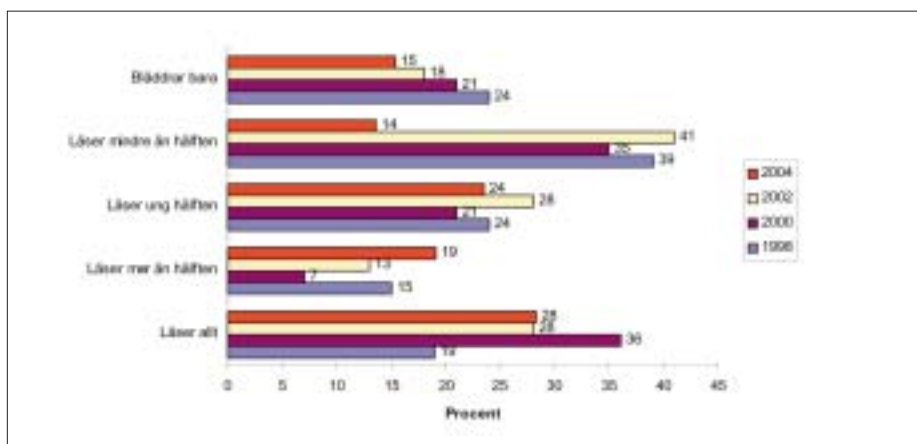
Huvuddelen av läsarna anser att tidningen bör fortsätta att komma ut som nu (6 nr/år). Bland de mest aktiva (tjänstgöring 40 timmar eller mer) anser dock cirka en fjärdedel att den bör komma ut oftare.

Fastän andelen läsare som skulle sakna tidningen om den upphörde redan tidigare varit mycket stor fortsätter denna andel att öka. I år säger cirka 95 procent av läsarna att de skulle sakna tidningen något eller mycket om den slutade komma ut. Anmärkningsvärt många – cirka 51 procent – av de mest aktiva i hemvärnet skulle sakna den mycket om den slutade ges ut. Andelen som inte skulle sakna den alls är inom denna grupp endast cirka 4 procent. I den yngsta åldersgruppen är andelen som skulle sakna tidningen mycket avsevärt högre än inom de äldre grupperna.

Cirka 30 procent av läsarna anser att tidningen är bra som den är, lika många vill ha fler reportage och 16 procent önskar sig mer nyheter.

**TORE LUNDSTRÖM
STATISTIKER**

**(MEDLEM AV SVENSKA
STATISTIKERSAMFUNDET)**

**Hur mycket läser du
i tidningen Hemvärnet?
Utveckling 1998–2004.**

**I vad mån skulle du
sakna tidningen om
den skulle sluta kom-
ma ut?**

Snabba puckar när Olle chefar

Att hemvärnet i Dalarna har bett, tänker Olle Jonsson och hans soldater visa för kungen i höst.

TEXT & FOTO: HANSEMAN CALÅS

Olle Jonsson, bataljonschef för Dalregementsgruppens västra bataljon, är från sitt civila jobb van vid snabba puckar och krishantering. Olle Jonsson är nämligen chef för en driftsgrupp, med ansvar för energiförsörjningen vid ABB:s stora industrianläggningar i Ludvika. Vid intervju tillfället har Olle helgjour – fläktar kan stanna, elen kan falla, något som kräver hög beredskap och snabba utryckningar.

Vi sitter på hemvärnsexpeditionen i ett före detta dagis, nu kallat gubb-dagis, i utkanten av ABB:s industriområde. Det första man möter är en anslagstavla och Olle pekar på en affisch för rekrytering av hemvärnsungdomar. Detta visar sig vara en hjärtefråga för Olle och en utomordentlig rekryteringsbas för bataljonen.

Eko i media

På Dalregementsgruppens hemsida kunde man omkring midsommar läsa att hemvärnsungdomarna just haft en tvådagars övning i skogarna omkring Ludvika där kompassgång, förläggning i egentillverkade vindskydd, sjukvårdsutbildning och annat stod på programmet. Olle Jonsson:

– Vi har regelbundet 25 ungdomar i utbildning, där våra instruktörer gör ett jättebra jobb. Detta bekräftas både av tacksamma föräldrar och av att vi senare kan rekrytera ungdomarna till någon av bataljonens två kompanier. Vi har två kompanier med en styrka på 460 personer.

Båda kompanierna har under de senaste åren figurerat vid olika räddningsinsatser, vilket givit eko såväl i press som i etermedia: Tågurspårningen i Borlänge med efterföljande risk för kemikalieutsläpp och nu senast vid en översvämning i Sundborn. Den riksbekanta Carl Larsson-gården var hotad i samband med en överraskande strid vårflood, men räddades av hemvärnets snabba insatser.

Dessa insatser krävde samarbete med civila myndigheter, försäkringsbolag och andra hemvärnsförband. För dessa kontakter har Olle Jonsson en egen filosofi:

– Vid motsvarande insatser mellan militär personal och civila myndigheter talar dessa inte alltid samma språk, men vi i hemvärnet är civilister, vilket underlättar.

Rödpointssikten vässar

Olle Jonsson ser med optimism på hemvärnet efter 2004 och menar att anpassningen till den militära förbandsstrukturen med kompanier och bataljoner är av högsta klass. Vidare, menar han, är den personliga utrustningen numera utmärkt, kommande rödpointssikte för ak 4 en påtaglig vässning och förnyringen i förbanden tydlig. Rekryteringen till insatsplutonen har hittills varit bra, men som bataljonschef upplever han att den börjar leva ett så självständigt liv att hans befälsrätt undermineras. Detta har samband med att insatsplutonerna ofta samövar under ledning av Dalregementsgruppens nyuppsatta insatskompanistab, som senast övade strid i ort i Fagersta.

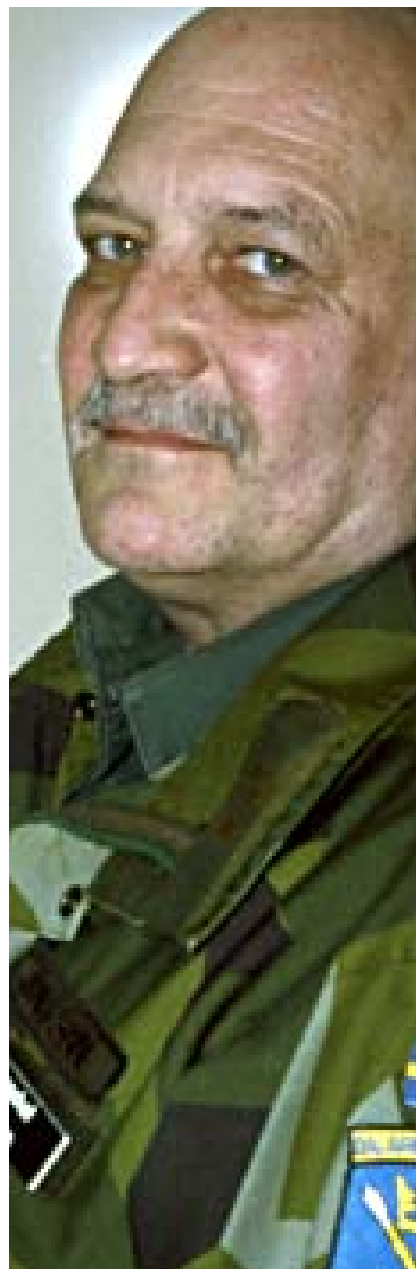
Kungabesök nästa

Vad står närmast på agendan?

– Planering av höstens övningar, där helgen 24–26 september står i fokus, med besök av både kungen och rikshemvärnschefen Anders Lindström. Då ska vi mangrant visa att hemvärnet i Dalarna har bett.

Många traditionella skyddsobjekt på orten har försvunnit. Olle Jonsson tror att hemvärnets framtida uppgifter i ett skymningsläge handlar om ytövervakning för att möta diffusa hot som sabotage och terroristaktioner och beredskap att stödja andra hemvärnsförband där hoten dyker upp.

– Även om det i dag verkar osannolikt med ett väpnat anfall mot Sverige

Namn:
Olle Jonsson.

Ålder:
57 år.

Familj:
Fru och två utflugna barn.

Hemvist:
Bor och arbetar i Ludvika.

Intressen:
Hemvärnet, åka motorcykel, skytte, uteaktiviteter.

Karriär:
Började i företagshemvärnet 1990, stf kretschef 1995, batchef 1997 och utnämnd till major 2001.

Militär utbildning:
Cirka 800 utbildningstimmar på HvSS.

Utmärkelser:
Hemvärnets förtjänstmedalj i silver 1999, i guld våren 2004.

”Vi i hemvärnet är civilister, vilket underlättar.”

får man inte glömma bort att det är hemvärnets primära uppgift att vara ett stridande förband inom Försvarsmakten, blir Olle Jonsson slutord.

Respektlösa nykomlingar tog för sig

Sjövärnskåren från Härnösand ställde upp för att lära sig och åkte hem med ett tredje pris.

Skolchefen delar ut tredje pris till laget från Härnösands sjövärnskår som var årets stora överraskning.

FOTO: GÖRAN PETTERSON

I Biathlon användes skidskyttemål.

FOTO: GÖRAN PETTERSON

Tävlingsledaren, HvSS skolchef Lars Enlund citerade vad OS-generalen Samaranch brukade säga efter varje OS när tidningen Hemvärnet frågade Lars om han var nöjd med årets ungdomstävling. "This was the best game ever. Det här var den bästa tävlingen någonsin." Efter att ha följt några av momenten och pratat med deltagare och funktionärer är jag böjd att hålla med. Jag förstår att en och annan incident kan ha inträffat på vägen, men ingenting av sådant märktes utåt, och det är ju så det ska vara.

60 patientbesök

Ungdomstävlingen är en stor tävling. I år samlades 250 deltagare i 60 lag. Tävlingen började så smått på fredagskvällen och avslutades med den avgörande skjutningen på söndagen. Vädret var gynnsamt. Ett lite mer än duggregn gav atmosfär åt lördagen och avslutningsdagen gick i strålende solsken.

Det innebär att Röda korsarna i sjukvårdsavdelningen fick lagom mycket att göra. 60 journalförda patientbesök togs emot, myrbett, getingstick, en knivskadad hand, några diarréer och ett par uttorkningar behandlades. Värmen och ansträngningen gjorde att avdunstningen från kroppen blev stor och de unga deltagarna var inte helt klara över behovet av vätskeersättning. Men en av funktionärerna med Röda kors-armbindel, sjuksköterskan vid Huddinge-akuten Malin Eriksson och ordinarie hemvärnsman (!), tog tillfällena i akt och berättade gärna för sina patienter hur man sköter sin kropp under sådana här påfrestningar.

Nykomlingar tog för sig

Det var roligt att ett nykomlingslag tog för sig i prislistorna. Sjövärnskåren i Härnösand ställde upp för första gången bara för att lära. Men frågan är om inte konkurrenterna i stället blev de som fick ta del av det duktiga norrlandslagets kunskaper. Till exempel att det lönar sig att inte springa så där fruktansvärt fort om man skaskjuta bramellandrundorna. Biathlonmomentet, skjutning och löpning, är ungefär som skidskytte fast på sommaren. Momentet genomfördes med samma sorts måltavlor som vi är vana vid från Magdalena Forsbergs TV-uppvisningar (Bergeforsen, hennes klubb, ligger nära Härnösand). Sjövärnskårslaget tog hem grensegern och vann även fältskjutningen, blev trea i orientering och med goda

Kryptunneln är ett fysiskt krävande moment i ungdomstävlingen.

FOTO: HANSEMAN CALÅS

placeringar i övriga grenar blev det en tredjeplacering totalt och en seger i mixade lag. Skaraborg FBU tog hem totalsegern och Stockholm/Bromma FBU kom tvåa. Bästa hemvärnslag kom från Norrköpings HvU som blev femma.

Ungdomstävlingen är inte bara ett utmärkt rekryteringstillfälle. Den ger en mycket genomtänkt kunskap i den svåra konsten att kombinera teknisk skicklighet, fysisk styrka och intelligens. Man lär sig att känna sin unga kropp och hur den reagerar på olika ansträngningar. Dessutom skapar det internationella deltagandet förståelse över gränserna och deltagarna får en insikt om att vi alla finns på samma planet, ja att vi till och med är grannar med varandra.

Framgångsrik mix

Entanke hos Lars Enlund har varit att ungdomstävlingens lag kvalificerar sig ute i landet och att de bästa skickas till ungdomstävlingen. De bästa lagen i tävling-

en kan sedan få vara med och delta i de internationella ungdomstävlingar som finns utomlands. När han studerar dagens resultatlista blir han extra glad. Det visar sig att de mixade lagen hävdats sig väl. En medveten strävan hos HvSS skolchef har varit att få blandade lag att delta. Det noteras med glädje att det framgångsrika laget från Härnösand var blandat. När lagen är blandade blir dessutom stämningen mjukare, språket mer värdat och vänlighet och artighet mot varandra kommer allt oftare.

Karlbergs FBU-orkester under ledning av Mattias Arveheim svarade för en pampig inramning med underhållningsmusik medan vi väntade på slutresultatet och med och stora och små fanfarer under prisutdelningen. En stolt skolchef ledde avslutningen med bravur, men jag tycker nog att tävlingen och deltagarna hade varit värda en avslutning med en general.

TEXT: GÖRAN PETTERSON

FOTO: STEFAN LINDBERG

"... myrbett, getingstick, en knivskadad hand, några diarréer och ett par uttorkningar behandlades."

Ungdomarna håller ställningarna

En del avdelningar blir hemlösa när kompanier och hemvärnsgårdar rationaliseras bort. Ändå är nivån på ungdomsutbildningen fortfarande hög

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Bristen på ungdomsledare är en begränsande faktor för tillväxten.

Av tidningens enkät till militär-distriktsgrupperna kan man uppskatta att antalet hemvärnsungdomar just nu är omkring 2 500, en nivå som legat ganska konstant de senaste åren. Det går inte att få fram någon exakt siffra, då en del grupper inte skiljer på FBU-ungdom och hemvärnsungdom i sin redovisning och några grupper inte har svarat på enkäten.

På en del håll märks en viss avmattning och tidigare förhoppningar om att kunna expandera har fått överges.

– Vi har nu betydligt färre avdelningar. Vår tolkning är att de omorganisationer som hemvärdet varit utsatt för är den största enskilda orsaken. Den lokala förankringen med en hemvärnsgård och ett hemvärnskompani som bas har nu för flera ungdomsavdelningar ryckts bort, säger kapten Jonas Sjökvist vid Södra skånska gruppen.

Balans råder

För Kalmargruppen är ambitionen att inte minska. Där råder balans mellan budget och ungdomsledarnas ambitioner, upp-

ger ungdomshandläggare Krister Marklund. Kalmar har dock en stor volym med inte mindre än sex avdelningar, varav en FBU.

Grannen i väster, Kronobergsgruppen, har också sex avdelningar (hälften FBU) och planerar en i varje kommun och då återstår fyra till att starta. Även Norra Smålandsgruppen har nya avdelningar på gång i närtid. Under hösten 2004 och våren 2005 kan ungdomar i Gränna, Aneby och Jönköping se fram emot att gå med.

Störst på ungdom är fortfarande Livgrenadjärgruppen i Östergötland med sina 450 tjejer och killar. Här utvecklas verksamheten i god stil och i höst sätter man upp avdelningar i Söderköping och Mjölby som komplement till de sex man redan har.

En vit fläck på kartan var länge Västmanland, men där har Tommy Karlsson och Glenn Lingman tagit igen de förlorade åren med råge. Två hemvärnsungdomsavdelningar och fyra FBU-avdelningar fungerar redan och en ny bildas. Men sen är det stopp, för resurserna och ungdomsledarna räcker inte till mer.

Även Gävleborgsgruppen, Jämtlandsgruppen och Västerbottensgruppen rapporterar om att de försöker etablera nya avdelningar.

All ungdomsverksamhet i Gävleborg sker i FBU:s regi och den tilltänkta avdelningen i södra Hälsingland kommer också att tillhöra FBU.

Suget är stort

Brist på ungdomsledare anges i flera fall vara orsak till att planer på nya avdelningar lagts på is.

– Vi saknar ungdomsledare. Då de bäst lämpade ungdomsledarna även är de bästa befälsämnen är det svårrekryterat, säger kapten Anders Lundmark på Gävleborgsgruppen.

Situationen känns igen i Västernorrlandsgruppen. Studier, flyttning och andra intressen samt den löjligt låga ersättningen, 100 kronor i månaden, försvårar.

Suget efter ungdomsledare är stort, bekräftar Tommy Johnsson på Norra Smålandsgruppen.

– Vi skulle lätt kunna placera tio till för att minska trycket på dem vi redan har.

Frågan är något av ett moment 22, enligt Peter Agholt, ungdomshandläggare på Hallandsgruppen. Peter befarar att det står mellan få ungdomsledare eller inga alls.

– Om nya ungdomsledare ska fram får man sänka kraven på dem, vilket är oacceptabelt, eller börja betala för att göra det hela intressant.

Men villkoren för att få vara ungdomsledare varierar. Minimum för att självständigt få ta hand om en ungdomsavdelning är ledarkurs med fastställt innehåll. Det uppfyller troligen alla, men sen skiftar kraven från i stort sett bara allmän lämplighet och ungdomsledarkurs till genomförd befälsutbildning i lumpen.

Någon grupp säger sig komma långt med vanligt sunt bondförnuft och CFB:s

ledarkurs, i Norrbotten ser major Harry Thornéus helst att de blivande ungdomsledarna har grundutbildning som kompanibefäl.

Försök i Skåne

Ungdomsledare utan formell utbildning förekommer. Johan Sjökvist på Södra skånska gruppen har märkt att det är svårt att få iväg intresserade till veckolånga kurser och gör därför i höst ett försök med regional helgutbildning tillsammans med Skånska dragongruppen.

Kalmargruppen anordnar varje år en 40-timmars ungdomsledarkurs dit elever från hela sydöstra regionen av Södra militärdistriktet är välkomna att skicka elever.

I västra Sverige ser det ljusare ut. Göteborg har tillräckligt med ungdomsledare och Älvsborgsgruppen bemannar varje avdelning med en till två ungdomsledare samt en instruktör.

Läget är under kontroll även på Gotland. Menslutar eller flyttar någon blir det problem och mycket hänger på om P 18 finns kvar efter försvarsbeslutet.

– Hos oss står folk på kö för att bli ungdomsledare, uppger kapten Lennart "Länken" Andersson på Livgrenadjärgruppen. Skaplig nyrekrytering har även Livgardesgruppen i Stockholm. Västerbottensgruppen står med överskott och Norrbottensgruppen har just hittat två gamla hemvärnsungdomar som gjort värnplikten och är villiga att hålla i den tilltänkta avdelningen i Luleå.

Rambostil ogillas

Hur ungdomsutbildningen ska gå till finns noga beskrivet i hemvärnshandboken och detta följs. Annars läggs tonvikt på allt möjligt beroende på lokala förutsättningar – skytte, samövning med hemvärnsförbanden, ledarskap, trupputbildning, vintertjänst, fjällutbildning, sjukvård, tävlingar, informera om droger och sexuella trakasserier.

I Halland samtränar ungdomarna med kompanierna.

– På så sätt stärks självkänslan och de börjar få en naturlig koppling till förbandet vilket gör att de kan söka sig tillbaka efter genomförd värnplikt, säger Peter Agtholt.

Slutmålet för hallandsungdomarna är att få vara med på Hallandsgруппens bataljonsövning. De äldre får vara signalister i insatskompaniet vid vissa övningar.

Social samvaro, gott kamratskap, etik

och moral tycks prägla utbildningen av de unga.

– Rambostil och rasfördomar gillar vi inte, säger Cai Wendel och han talar säkert för samtliga ungdomsansvariga.

– Glädjande nog har vi många ungdomar med invandrarbakgrund, berättar Johan Sjökvist.

Ungdomar med en felaktig inställning till försvaret syns alltmer sällan i ungdomsavdelningarna, men det händer och då agerar Gävleborgsgruppen med mild hand till att börja med.

– Vi gör dem uppmärksamma på att vi vet var de står. De får en möjlighet att bättra sig. Det är smartare att förändra deras attityder än att kasta ut dem, säger Anders Lundmark. ■

Skytte är det roligaste ungdomarna vet. För att tona ned den militära sidan vände man den här gången på figuren.

Märkesdebatten har slocknat

Den förut så inflammerade debatten om uniformen för ungdomar har lagt sig. Om sättningen av killar och tjejer går så snabbt att historien snart glöms bort, men visst finns det en och annan som sörjer de gamla skoltecknen.

– Ungdomarna är naturligtvis inte nöjda. De vill ha mer märken och symboler. Själv tycker jag att det är ett hinder för verksamheten att FBU har ettärke och hemvärnet ett annat, säger Johan Sjökvist, Södra skånska gruppen.

– Det är helt ok, det gäller bara att förklara det från början, säger däremot kol-

legan Cai Wendel, Kronobergsgruppen.

I Norra Smålandsgruppen ger ungdomsledarna de nya en lektion i genevekonventionens förbud mot barnsoldater som gör att ungdomarna accepterar den nya ordningen, berättar ungdomsansvarig Tommy Johnsson.

Snabbare tilldelning av märken önskar sig kapten Roger Rappell på Göteborgsgruppen. Han får ge sig till tåls ännu en tid – upphandlingen av det runda hemvärnsmärket som ska sitta på armen har just satts igång och det finns nu ingen möjlighet att påverka utformningen. ■

Plantskola för hemvärnet

Lönar sig ungdomsutbildningen? Ja att döma av svaren i vår enkät kommer många ungdomar tillbaka antingen som hemvärnssoldater eller yrkesbefäl.

Olle Svensson i Norrbottensgruppen uppskattar att tio procent av de som varit flitiga deltagare dyker upp igen.

Siffran tio procent återkommer i svaret från Södra skånska gruppen. Men det bästa är att så många gör lumpen, säger Johan Sjökvist, som gissar att mer än 75 procent som är aktiva fram till mönstringstiden genomför värnpliktsutbildning.

På Gotland tas långt ifrån alla ut till värnpliktsutbildning och ingen har hittills sökt tremånaderslumpen. En del ungdomar kommer istället in i hemvärnet via avtalsorganisationer.

I Skånska dragongruppen tror Ingemar Persson att kanske 25 procent fortsätter i

hemvärnet efter värnplikten.

Riktigt välskötta ungdomsavdelningar är rena plantskolan för hemvärnet.

– Våra ungdomar kommer tillbaka till 99 procent, om de inte blir officerare, säger kapten Lennart Andersson, Livgrenadjärgruppen.

Älvsborgsgruppen rapporterar att de flesta som gått ledarskapskurserna gör värnplikten, återkommer som instruktörer, blir reserv- eller yrkesofficerare, går in i insatsplutonerna eller blir ungdomsledare.

– Dom har lovat att gå med och även bli ungdomsledare, svarar Cai Wendel, Kronoberg.

Tyvärr görs inga säkra uppföljningar, utan bilden av ungdomshemvärnet som grogrund för försvaret bygger på subjektiva uppskattningar. ■

Ensam skåning i ak 4-toppen

Norrbotten var välrepresenterat på ak 4-mästerskapet och dominerade resultattabellerna. Det var bara i banskyttet en skåning trängde sig fram.

TEXT & FOTO: LARS LENNARTSSON

Bakre raden från vänster: Tävlingsledningen från Skaraborgsgruppen Lt Hans Eriksson, Mj Thomas Hilding, rikshemvärnsschefen Anders Lindström och Lt Lennart Stenström.

Främre raden: Medaljörerna i Ak 4-banskytte 3:an Mikael Korva, Norrbottens gränsjägargrupp, mästaren Mats Johansson, Revinge skytteförening och tvåan Bengt Truedsson, Laholms hemvärnbataljon.

För andra gången i samband med Frivilliga skytterörelsens (FSR) Svensk skyttevecka arrangerades ett riksmästerskap för landets ak-skyttar. Första försöket gjordes förra året i Boden och då som nu var genomförandet ett resultat av intim samverkan mellan hemvärnet och FSR.

Deltagarna i årets riksmästerskap fick del av ett mycket välplanerat och bra genomfört arrangemang. Verkligen bra jobbat av Skaraborgsgruppen, med tanke på den korta förberedelse tiden, två månader.

Erfarenheter från Boden

Med hjälp av erfarenheterna från förra årets tävlingar i Boden, har avsnittet i FSR:s kommande regelbok, omarbetats och kompletterats med fältskytte. Nu

fanns ett bra tillfälle att stämma av detta. Så gjordes och ansvarig för de praktiska arrangemangen, Hans Eriksson på Skaraborgsgruppen, hade på ett utmärkt sätt anpassat kommandoserier och olika anvisningar för att tillgodose såväl civila som militära rutiner och säkerhetskrav. Stationschefer och skjutledare hade rekryterats bland Skaraborgsgruppens hemvärnsskjutledare som alla agerade på ett korrekt, lugnt och behagligt sätt.

Bättre marknadsföring

Deltagandet minskade jämfört med förra året och här måste nya rutiner till för att sprida kännedom och kunskap om denna fina morot för hemvärnets personal. På något sätt måste information gå ut och förankras via militärdistrikt, grupper och vidare ner till hemvärnskompanier. Själv-

klart har den lokala skytteföreningen också en viktig uppgift, genom att informera och påverka hemvärnspersonalen till deltagande i skytteverksamheten. Varför inte med målsättningen att representera föreningen eller kompaniet i nästa riksskytte? All heder åt Norrbotten som trots 18 timmar i buss, ställde upp med 35 deltagare. Övriga Sverige maktade med 20 deltagare.

Trevlig fältskytning

Första tävlingsdisciplin var fältskytning och den genomfördes på Skövde skjutfält efter inskjutning på Lövsjötorp. En väl avvägd och trevlig fältskytning över fyra kilometer med sex skjutstationer. Stationerna var uppbyggda med en eller två figurer och avstånden varierade mellan 85 och 230 meter. Skjutställningarna var ligande eller knästående. På en station med två figurer var det faktiskt både ligande och knästående. Intressant!

Riksskyttmästare blev Conny Pettersson, Norrbottens gränsjägargrupp, 47 träff.

2. Alf Granqvist, Norrbottengruppen, 46. 3. Börje Thorsell Borgholms skytteförening, 43. 4. Mikael Korva, Norrbottens gränsjägargrupp, 43. 5. Lars Lennartsson, Löderups skyttekår, 42.

Lagtävlingen slutade med seger för Norrbottengruppen på 84 träff. 2. Norrbottens Gränsjägargrupp, 83. 3. Löderups Skyttekår 78. 4. Norrbottengruppen, 76. 5. Norrbottens Gränsjägargrupp, 75.

Banskyttet genomfördes på Lövsjötors skyttecentrum och här gick segern till en skåning. Mästare blev Mats Johansson, Revinge skytteförening, 320 poäng. 2. Bengt Truedsson, Laholms hvb, 318. 3. Mikael Korva, Norrbottens Gränsjägargrupp, 317. 4. Conny Pettersson, Norrbottens Gränsjägargrupp 315. 5. Bertil Larsson Notviken-Björby skytteförening.

Lagtävlingen resulterade i seger för Norrbottensgruppen med 448 poäng. 2. Norrbottens Gränsjägargrupp, 441. 3. Norrbottensgruppen, 424. 4. Norrbottens Gränsjägargrupp, 424. 5. Löderups Skyttekår, 420. ■

Tryck på introt i Uppland

Upplandsgruppens tredje introduktionsutbildning för året har genomförts med vapentjänst, sjukvård och skyddsvaktsutbildning på programmet.

● Under veckoslutet vecka 37 introduktionsutbildades en skara nya hemvärnssoldater på S1. Det var en blandning av ordinarie soldater och avtalspersonal. Antalet har varit relativt konstant mellan 20 och 30 per utbildningstillfälle.

Löjtnant Eriksson på Upplandsgruppen tror att de kommer att utbilda ungefär 100 man totalt innan året är slut. Alla kompanier inom Upplandsgruppen jobbar hårt på att rekrytera in bra folk. Östra Aros i form av Rasbo och Uppsala är de som utmärker sig genom många lyckade rekryteringar.

De flesta rekryteringar sker fortfarande genom kompisar och bekanta. Detta är något som också bekräftas av de nyinryckta. Dock arbetar kompanierna på fler sätt. På S 1 var det under lördagen regementets dag och då passade hemvärdet på att vi-

Vapnen skjuts in men underbeslaget kvitterar soldaten ut först en tid efter intro-utbildningen.

sa sin verksamhet. Ansvariga uppskattar att det kom mellan 10 000 och 12 000 besökare.

Kompanierna i Östra Aros visade upp sig i Gränby Centrum i Uppsala. Ett centrum som har drygt 20 000 besökare om dagen.

Motiveringen för de flesta att gå med i hemvärdet är att de saknar livet och gemenskapen från lumpen. Ambitionen och möjligheterna skiljer sig naturligtvis mellan olika människor och de flesta uppskattar de nya

möjligheterna som ett differentierat hemvärn innebär. Att själv få välja hur många timmar man vill lägga ner och dessutom hamna med andra som har samma ambitionsnivå eller möjlighet är värt mycket.

Nu väntar ordinarie utbildning och tjänst ute på de egna kompanierna. Vi på tidningen Hemvärdet önskar de nya soldaterna lycka till.

Text & foto:
Fredrik Johansson

Kuslig realism i sjukvårdsutbildning

● Hemvärdet har fått ett antal nya välutbildade sjukvårdare. Under våren 2004 bedrevs utbildning i steg 1, steg 2 och kompletteringskursen på CFB:s kursgård i Ånn. De 32 deltagarna från Kiruna i norr till Malmö i söder var mycket nöjda med utbildningen. Steg 1 tar tolv dagar inklusive praktiska utbildningsprov med realistiska moment i allt från trafikolyckor till skadade flyktingar. Skademarkörerna var elever från Racklöfstaskolan i Järpen, som med klar skådespelartalang lyckades skapa kusligt realistiska situationer. Upplägget med dessa skademarkörer är ett bra

Skademarkörer kom från Racklöfstaskola i Järpen. Här Linda Johansson.

exempel på samverkan mellan Röda korset, hemvärdet och det civila samhället. Kursen inne-

håller sådana moment som andning, hjärt- och lungräddning, sårskador, skall- och anslutsskador, nack- och ryggskador samt givetvis akutvård, numera bedrivna enligt ABCDE-modellen, en Nato-standard. Dessutom förekommer allmänmilitära moment såsom fälthygien, folkrätt, posttjänst och exercis. Kurschefen Magnus Lundh från I 5 och övriga instruktörer var också mycket nöjda med kursdeltagarnas engagemang och ambitioner – flera av deltagarna är dessutom verksamma inom den civila sjukvården.

Text & foto:
Erik A. Egervärn

Ny hemvärnsgård i Östersund

● Östersunds hemvärnskompani har invigt sin nya hemvärnsgård "Remonten". En gammal förrådsbarack på nedlagda A4:s område har fått en rejäl ansiktslyftning och förvandlats till en trivsamt och funktionell mötesplats. Den nya lokalen innehåller

ler lektionssal, stabsplats, sanitetsutrymmen och sovrum med fyra bäddar. Dessutom har en del av byggnaden inretts som mässlokal med bardisk och bekväma sittmöbler. Kompanichefen Görgen Pettersson och ställföreträdaren Göran Winberg,

liksom all övrig personal har anledning att känna sig nöjda med resultatet. Drivande kraft som arbetsledare har varit gruppchefen Åke Hansson. Hemvärdet har också fått bra sponsring vad gäller materiel från näringslivet.

Erik A. Egervärn

Lokalredaktörer

Södra skånska gruppen

Bo Bengtsson
Skåretvägen 3
260 41 Nyhamnsåläge
Tel: 042-34 63 67, 070-697 33 53

Skånska dragongruppen

Lennarth Johansson
Nässelblomsvägen 30
290 37 Arkelstorp
Tel: 044-913 49

E-post: lmjoh@swipnet.se

Hallandsgruppen

Roger Bengtsson
Västra vägen 6
302 65 Halmstad
Tel: 035-409 02, 070-362 87 27

E-post: r.bengtsson@home.se

Göteborgsgruppen & Älvsborgsgruppen

Lars Brink
Dr Lindhs gata 1
413 25 Göteborg
Tel/fax: 031-82 75 26

E-post: lars.brink@telia.com

Bohus-Dalgruppen

Mats Gillners
Skogsvägen 5
468 32 Vargön
Tel/fax: 0521-22 36 74

Gotlandsgruppen

Jan-Otto Sten
Jungmansgatan 43, 621 51 Visby
Tel: 0498-27 92 95, 0703-64 22 01
E-post: jan-otto.sten@fbu.se

Fax: 0498-371 80

Norra Smålandsgruppen

Kenneth Wennblom
Klostergatan 25
553 35 Jönköping
Tel: 036-16 82 82, 0705-16 82 82

Kronobergsgruppen

Lars-Göran Eriksson
Syrénvägen 10
360 14 Väckelsång
Tel: 0470-352 00, 070-824 02 07

Skaraborgsgruppen

Rolf Larsson
Saleby, Hede,
531 93 Lidköping
Tel: 0510-53 00 33, 070-593 91 98

Livgrenadjärggruppen

Per Sjöswärd,
Övra Drättinge,
590 41 Rimforsa
Tel: 0494-231 51, 070-603 97 82

Värmlandsgruppen

Lars-Erik Sundin,
Storsvängen 27,
654 68 Karlstad
Tel: 054-83 14 18, 0708-43 73 03

Södertörnsgruppen

Göran Pettersson
Björkvägen 7
130 40 Djurhamn
Tel/fax: 08-571 515 87

Prata ihop er om orderpunkterna

Thomas Jansson berättar om årets bataljonsövning inom 611. hemvärnsbataljonen från ett underhållsperspektiv.

● I min roll som bataljonskvartermästare för 611. hemvärnsbataljonen ligger underhållstjänsten mig varmast om hjärtat. Det är precis som den gamla devisen säger: "Stridsledaren föreslår vad vi bör göra, bataljonschefen fastställer vad vi ska göra men bataljonskvartermästaren vad vi kan göra". I hemvärnet övar vi under ett dygn men vi underhållspersonal förbereder oss länge och jobbar som mest intensivt de sista två veckorna innan förestående övning. Har vi planerat och förberett oss på rätt sätt så blir övningen bra.

Övningen började med att vi med bilkåristernas hjälp bussade in bataljonen till norra övningsfältet i Umeå garnison. Där påbörjades övningar såsom check-point, o-plats, skarp stridsskjutning, stabsövningar, transportövningar samt skarp livsmedelstjänst i form av samgruppering av bataljonens samlade kok. Under lördagen serverade våra två bandvagnskok förutom mängder av kaffe och bullar även middag bestående av pyttipanna. Merparten av bataljonen utspisade i sin gruppering. Fortlöpande under dagen så stöttade bataljonens underhållsfunktioner med drivmedel, livsmedel, vattenförsörjning, sjukvård, bärgning, transporter samt

Välmaskerat samlat kok under bataljonsövningen 2004.

611. hemvärnsbataljonen har sitt geografiska område i Västerbottens kustland, närmare bestämt kommunerna Umeå, Nordmaling, Bjurholm, Vännäs samt Vindeln.

FOTO: THOMAS JANSSON

hjärtat i hela underhållskedjan för varje hemvärnsman – god mat och varm dryck.

Bataljonen stöttar

Under lördagskvällen omgrupperade kompanierna till sina respektive objekt ute i bygden. Där gick man in i kompanivis underhållstjänst med stöttning från bataljonen. Prioriteringen under lördag kväll och natt var uppladdning inför söndagens moment med fientlig aktivitet mot samtliga objekt.

Lördag natt övade bataljons-

staben planläggning av beredd-uppgifter. Det är mycket nyttigt att ledningsomgångsvis och för varje tjänstegren titta på olika typer av beredd-uppgifter och sammanfatta underlag för att kunna ge order om så krävs.

Söndag morgon startade med strid på bred front, befäl ur bataljonsstaben hade planerat chefsbesök hos alla kompanier. Mitt besök hos 12. hemvärnskompaniet slutade i ond bråd död för bataljonskvartermästaren samt bilkåristen då vi körde rätt in i kontaminerat område

vid kompaniets check-point. En främmande bil hade åkt in i check-pointen och föraren utlöste en smutsig bomb som renderade i radioaktiv beläggning. Lärdomen är att snabbt spärra av kontaminerade områden samt informera inåt och utåt.

Läs ordern

Erfarenheter av denna övning som jag vill förmedla är att ingenting är så viktigt inom underhållstjänsten som planering, inventering samt noggrann beställning innan övning. Att läsa ordern samt ställa kontrollfrågor så att man verkligen är säker på att inriktningen av underhållstjänsten stämmer med ens egen bild. Sist men inte minst att agera i varje situation med lösningen för ögonen, såsom varje kompanikvartermästare gör inom 611. hemvärnsbataljon.

Övningen flöt på mycket bra utifrån mitt perspektiv, vi lade ner otroligt mycket tid på genomgång av orderpunkterna som berörde underhållstjänsten, pratade ihop oss precis som man ska göra, "gör du så där, kanske jag ska testa jag också". Vi hade enormt roligt under övningen.

Thomas Jansson,
bataljons-
kvartermästare

Svårt spela på kullersten

● Det blev ingen högvakt i år för Östergötlands hemvärnsmusikkår men däremot offentliga generalrepetitioner när Östgöta hemvärn övar för högvakten.

En av dessa var i Söderköping i samband med marknadsdagen "Junimötet".

Hela högvaktsprogrammet kördes med början vid Fläktfabriken (armémuseum) och marsch genom staden rätt genom marknadsplatsen, upp till parkeringen vid kanalhamnen (slottet) där vi visade upp hur en högvaktsavlösning går till.

Ibland undrar jag om de som bestämmer marschvägen kan

Marsch genom staden och förbi Söderköpings brunn. FOTO: CLAES HENKE

tänka sig in i hur det är att på smala gator med kullerstensbeläggning eller dålig asfalt med massor av potthål, hålla reda på

fötter, toner och rättning. Oftast går det bra och det är väl rutinen som gör det.

Under hösten kommer vi att

göra en helgturné till Strängnäs för ett antal spelningar samt ytterligare en generalrepetition med vaktstyrkan. Inom musikkåren har också förberedelsearbetet inför kårens 60-årsjubileum nästa år påbörjats. Det blir ett antal konserter på olika håll i Östergötland samt förhoppningsvis en utlandsresa med konserter. Centrala musikrådet har ju ställt i utsikt att några godkända kårer ska få möjlighet att delta i internationella tattoo och militärmusikfester.

Lennart Jansson
Östergötlands
hemvärnsmusikkår

Eksjöborna älskar sin vaktparad

Vaktparaden i Eksjö blev årets absoluta höjdpunkt för gästande Hemvärnets musikkår i Nyköping. Denna vaktparad har på tio år utvecklats till en succé som lockar tusentals besökare och denna gång medverkade alltså två musikkårer:

● Det var på midsommarafton 1995 som den första av tio årliga sommarparader ägde rum genom Eksjö stad. I år har vaktparaden alltså gått hundra gånger. På senare år har marschen avslutats vid numera nedlagda Norra Smålands regemente, där man passande nog spelar regementets marsch Kaiser Friedrich.

Redan från första stund tog en mycket stor publik Eksjö vaktparad till sina hjärtan – de tyckte sig uppleva gamla goda tider på nytt. På Stora Torget samlas sällan under 1000 åhörare och ibland mer än 2000 varje lördag.

Med en hel ryttartropp eller ett par ryttare – iklädda husarernas vackra dolma och plymförsedda kepi – framför sig, marscherar musikkåren med klingande marschmusik, följd av fladdrande svenska fanor från frivilligorganisationer som lotterna, Röda korset, Blå stjärnan, Kvinnliga bilkåren, hemvärnet, brukshundsklubben, norrut genom stadens centrala delar, inramad av en entusiastisk publik.

Den första sommarens succéartade framgång manade till liknande arrangemang även påföl-

Eksjöborna samlas i tusental när vaktparaden går genom stan.

FOTO: MARGARETA SAMUELSSON

jande sommar. På avslutningslördagen sällade sig Smålands karoliner till paraden. Med sitt historiskt intressanta förflutna, sina vackra uniformer och tidsenliga militära uppträdande, har denna framgångsrika paradtrupp sedan dess alltid varit med i finalen.

Sommaren 1996 bestämde sig ett par eksjöbor och före detta officerare för att skapa ett ekonomiskt stöd. De började tillsammans med andra entusias-

ter en frivillig insamling bland publiken. "Sparbössan" har där efter blivit ett kärt måste för många åhörare vid varje vaktparad. Av stadgan för insamlingen framgår att den har till ändamål att främja utbildningen av Eksjöns hemvärnsmusiker. Man kan utan överdrift säga att Sparbössan betytt mycket för kårens musikaliska standard.

**Thommy Johansson,
kärchef och ordförande
Håkan Kisell**

Halland övade komplext

● Temat för årets övningsverksamhet i Halland är skydd av förbindelser.

450 män och kvinnor från hemvärnet och avtalsorganisa-

tionerna deltog i den hittills största bataljonsövningen i Hallandsgruppens regi.

Sabotagegrupper försökte slå ut viktiga funktioner i länet, det är krig från Göteborg i norr till Skåne i söder. Insatsplutonerna ska ta terräng och är i strid med dessa sabotageförband.

I hemvärnets nya organisation i Halland finns en ny befattning, personalbefäl som också ska sköta kontakterna med soldaternas anhöriga, radio och tidningar. En personal- och informationsgrupp uppdaterade kontinuerligt Hallandsgruppens hemsida med text och digitala bilder från övningen.

Fienden framryckte kraftfullt.

Pansarbandvagn 401 och flera terrängbilar 20 användes. Bstyrkan kom från Göteborg, Helsingborg och Kronobergsgruppen samt LV 6 grundutbildningsbataljon. Under striderna fick soldaterna träna eld och rörelse samt hantera pansarskott och kulsprutor. Pluton- och gruppchefer fick öva sig i sina befattningar att leda sina soldater i en realistisk strid.

Syftet med övningen var att samträna de olika funktionerna i den nya organisationen. Även övningsledningen har fått mer erfarenhet av att bedriva stora och komplexa övningar.

**Text & foto:
Roger Bengtsson**

Det är krig från Göteborg till Skåne.

Lokalredaktörer

Södermanlandsgruppen

Bo Eriksson, Linde 1416 B
150 23 Enhörna
Tel: 070-360 92 24
E-post: boe@beradd.nu

Livgardesgruppen

Hanseman Calás
Bohusgatan 27, 116 67 Stockholm
Tel: 08-644 39 69, 070-768 21 85
E-post: ordmix@telia.com

Livregementets grenadjärgrupp

Johan Fröberg
Livregementets grenadjärgrupp
Box 2000, 700 02 Örebro
Tel: 019-39 51 00

E-post: johan.froberg@mdm.mil.se

Upplandsgruppen

Fredrik Johansson
Tillinge vaktmästarbostad
745 94 Enköping
Tel: 0171-44 23 09, 070-581 16 92

E-post: info@photography.com

Västernorrlandsgruppen

Allan Lööf
Häggvägen 10
862 33 Kvisleby
Tel: 060-51 41 50, 070-545 96 75

E-post: 060514150@telia.com

Jämtlandsgruppen

Erik Arthur Egevärn
Box 106, 830 01 Hallen
Tel/fax: 0643-301 25,
010-697 63 46

Västerbottensgruppen

Sven-David Sörensen
Mättgränd 90, 906 24 Umeå
Tel: 090-18 19 18 (b), 090-208 09 53 (a),
070-666 50 53.

E-post: sven.sorensen@ersboda.ac

Johannes Björk
Nygatan 5, 930 15 Bureå
Tel: 0910-78 11 24
070-607 05 78

Norrbottnensgruppen

Göran Ahlman
Råbäcken 75
961 93 Boden
Tel: 0921-48 30 45, 070-669 30 45

Lapplandsjägargruppen Norrbottens gränsjägargrupp

Sven Kostenius
Rantajärvi 64
957 94 Övertorneå
Tel: 0927-231 50, 070-693 43 19

E-post: svenkos@algonet.se

Visst fanns fienden därinne

Soldaterna är redo att gå under jord. FOTO: ANDERS ÖSTERBERG

● – Jag kastar, du rensar! Du kastar, jag rensar! Spräng kommer! 1 000, 2 000, 3 000, 4 000.

Smällen från handgranaten hinner knappt lägga sig innan stridsparet stormat in i rummet. Korta eldskurar från automatkarbinerna försäkrar soldaterna om att ingen fiende som överlevt handgranaten kan angripa dem.

Platsen är Ruteberget på norra

Gotland, en numera nedlagd stabsplats insprängd i den gråvita kalkstenen.

Soldaterna tillhör hemvärnets 1. insatspluton och lär sig den här dagen något om grunderna i hur man rensar en byggnad som kontrolleras av fienden. Förmiddagen ägnades åt tre övningsstationer som behandlade omhändertagande av skadade i strid, genomsök bland byggnader med hjälp av bevakningshund samt tekniken för rensning av rum.

Under eftermiddagen utrustades plutonen med simfire. Kort efter kom ordern: "1. insatspluton genomsöker, beredd rensa stabsplats Ruteberget. Mindre fientlig styrka kan finnas på platsen."

Och visst fanns fienden där inne. Ett stycke in i berget var tunneln spärrad av bråte och så snart det främsta stridsparet tagit sig igenom öppnade motståndaren eld. Tätgruppen avan-

cerade sakta genom de mörka tunnarna under återkommande dueller med fientliga skyttar. Snart var förlusterna så stora att nästa grupp fick ta över rensningen.

Personal ur de bakre grupperna arbetade hårt med att bära ut skadade till samlingsplatsen utanför bergets mynning. Efter någon timmes strid var fienden bekämpad. Men de egna förlusterna blev stora, soldaterna hade fått erfara några av problemen vid strid i byggnad. Korta avstånd, strider på flera håll samtidigt, vådabekämpning med handeldvapen och handgranater bidrog till utfallet.

Vid genomgången efter övningen lämnade befälen från P18 värdefulla synpunkter:

– Ni måste vara lojala mot metoden ni har lärt er. Vissa av er var inte det och därför fick ni en del förluster i onödan, sade löjtnant Bill.

Vänskapsband över sundet

● För kanske sista gången har de båda vänförbanden Nordöstra Skånes hemvärnsbataljon och Flyverhjemmevaernsdistrikt Öst träffats till ädel kamp och kamratlig samvaro. Utbytet var denna gång förlagt till Danmark.

Tävlingarna ägde rum på övningsfältet Kulsbjerg, strax norr om Vordingborg på Södra Själland. Tävlingsgrenarna är sju – tre individuella, och fyra gruppövningar. Skjutning och sjukvård är huvudmoment, men även handgranatkast och avståndsbedömning ingår.

Dagen avrundades med en stillfull jubileumsmiddag på Vordingborgkasernen. Här skedde också under kvällen prisutdelning. De många priserna fördelades denna gång salomoniskt mellan danska och svenska enskilda pristagare och grupper.

Under de 30 obrutna tävlingsåren har många varaktiga vänskapsband knutits över Sundet, och lett till gemenskap långt utöver hemvärnsträffarna. Nämnas kan också att tre personer deltagit sedan starten.

Tyvärr kanske denna träff blir den sista på grund av det indragna stödet från Försvarsmakten för utbyte av det här slaget. Och dessvärre är situationen densamma i Danmark. Utan visst ekonomiskt stöd är det näst intill omöjligt att fortsätta denna mycket populära verksamhet, men det vore ju skamligt att bryta en så pass gammal och fin tradition.

Text och foto:
Lennarth Johansson

Danske gruppchefen Frank Jörgensen ger första hjälpen efter en olycka.

Hundar dragplåster på frivilligdag

Hundföraren i hemvärnet Catarina Andersson med sin hund Alexis.

● Stockholms FOS anordnade frivilligförsvarets dag den 6 juni, dels för att hylla Raoul Wallenberg och hans gärningar vid en ceremoni, dels för att informera allmänheten och rekrytera. Raoul Wallenberg var, innan han reste till Ungern för att hjälpa judarna, en aktiv hemvärnsinstruktör som också tjänstgjorde under beredskapsåren.

En grupp ur Stockholms insatspluton visade upp eskorttjänst, vilket i princip innebär livvaktstjänst, alltså att skydda en person. Objektet klarade sig helskinnat vid samtliga uppvisningar.

En observationsplats, o-plats fanns också upprättad för att visa hur en sådan kan se ut och bemannas och vilka hjälpmedel som finns för att upptäcka motståndaren. Insatsplutonen visade sin personliga utrustning. Skärgårdshemvärnet lade till med en stridsbåt 90 och en 200-båt som man kunde gå ombord på.

Ett populärt inslag var bruks-hundklubbens uppvisning där man demonstrerade hissning av hund som kan bli aktuellt vid minområde, för att komma över vattendrag eller vid klippor.

Hundarna forslades också som passagerare på FMCK:s motorcyklar. Blå Stjärnan delade tält med SBK och informerade om sin verksamhet och visade hur man lägger tassbandage på hund.

Röda korsets sjukvårdare sminkade och förband skador på besökande barn.

Under dagen spelade flera musikkörer och dessa var Södertälje hemvärnsmusikkår, Arméns trumkår, Livgardets Dragontrumpetarkår och Svea Livgardes fältpiparkår.

Som en grande finale passerade festtåget till Skansen och kungafamiljen i kortege förbi oss vid Nybroplan för att fira nationaldagen.

Text och Foto:
Pia-Lena Jansson

Lottasalut för Victoria

Klart för första skottet vid saluten för kronprinsessan Victoria, skjutet vid salutbatteriet i Färösund.

● För femte året i rad var ett 20-tal gotländska lottor samlade vid salutbatteriet i Färösund för att på HKH kronprinsessan Victorias födelsedag den 14 juli skjuta salut. En stor del av dessa lottor har sin hemvist i det gotländska hemvärnet. Den 14 juli 2000 sköts för första gången salut av en renodlad lottastyrka. Birgitta Svensson, för dagen utnämnd till salutofficer, agerade chef trots att hon bara är furir. Saluten beordrades i år av vice rikslottachefen Yvonne Hansen.

Tunga vapen visades

● 21:a skärgårdshemvärnskompaniet, hemvärnet i Österåkers kommun i Roslagen, rekryterade nya soldater under Kanalens dag. Två tält slogs upp och kamouflerades, knäpetältskojor byggdes åt två av kompaniets bevakningshundar och två av kompaniets soldater fanns på plats i stridsutrustning respektive trolldräkt för prickskytte. Kompaniets tunga vapen visades upp, samt ett antal ak 4. Populärast var en ak-4 B. Många hemvärnssoldater från andra kompanier passerade, och den givna kommentaren var "har ni fått ut den?" Ett antal intresseanmälningar togs emot. Kompaniet kommer med stor sannolikhet att vara med även nästa år.

Roslagsmarschen bra träning för Nijmegen

● Marschen, som i år firar 25 år, går nio mil till största delen på Roslagsleden och har både civila och militära deltagare. Även om den främst går på stigar i skogen ger den några ytterligare mil i benen för den som tränar för Nijmegen. Dessutom är det bra att vara ute tre dagar i följd med allt vad det kan innebära. Förläggningen finns ute vid fritidsområdet Domarudden utanför Åkersberga. Där finns dusch och bastu som man kan nyttja efter dagens marsch. Trivselaktivitet på lördagskvällen är korvgrillningen där vi samlas och pratar.

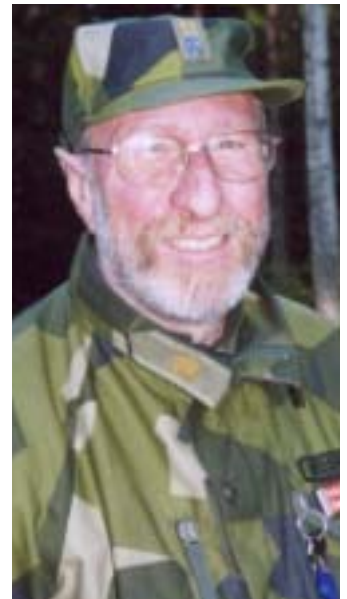
Daniel Brorsson gick sin sjunde marsch och tycker det är ett bra tillfälle att träffa folk och att pröva sig själv. Han saknar också soldatprovet.

Bland dem som gick militärt i år fanns en hel del hemvärns-soldater. Elva estländare från motsvarigheten till vårt hemvärn, Kaitselit deltog.

Fjorton vandrare bröt marschen som är ganska tuff. Det var inga allvarigare skador utan mest gamla skador eller ordentliga blåsor som fick gångarna att ge upp.

Marschen anordnas av föreningen Roslagsmarschen som med ekonomiskt bidrag från Stiftelsen Stockholms hemvärn och Livgardesgruppens sponsring med lån av bilar kan driva marschen vidare.

Många är de funktionärer som troget ställer upp varje år för att göra detta till den populära marsch det är. I år såg ett trettiotal funktionärer till att marsch-

Kurt Rosenblad är marschens övningsledare.

ens deltagare blev väl omhändertagna under marschvägen med vätskekontroller, sjukvård, mat och tältförläggning.

Information om marschen finns på Livgardesgruppens hemsida: www.mdm.mil.se

Text och Foto:
Pia-Lena Jansson

SKBR-kurs gav civilt jobb

● Bilkärsten Laila Wiktorsson kan tacka frivilligförsvaret att hon fick en bra civilt jobb. Så här var det: Laila har genom SKBR kunnat ta körkort för lastbil och släp och hon fick så småningom jobb som "lastbilschaffis". Laila Wiktorsson har varit med i hemvärnet i 15 år och är nu knuten till 4:e skärgårdsbataljonen i Berga.

– Anledningen till att jag, som enda representant för det marina hemvärnet, är med på jubileet Ubåtsvapnet 100 år i Stockholm, var att marinen hade brist på bilförare.

Jag kunde dessutom ställa upp med kort varsel. Mellan körningarna från Skeppsbron har jag haft räddningsfartyget HMS Belos som bas, där jag också bott.

Det är en härlig stämning bland grabbarna ombord.

Hanseman Calás

Nolia gav 200 anmälningar

● Försvarets dag i samband med Nolia-mässan i Piteå firades inför en rekordpublik. Som ett startskott på förevisningen landade två fallskärmschoppare ur Luleå fallskärmsklubb som ingår i hemvärnet mitt på övningsfältet till publikens stora förtjusning. Efter en flyguppvisning marscherade Piteå södra hemvärnsbataljon in för att söka efter en försvunnen flicka. Samverkan med polis, ambulans, och chefen för den militära styrkan demonstrerades. Den senare organiserade eftersöket med hemvärmän och hundpatruller och flickan hittades och fördes till sjukhus. Denna övning praktiserar skarpt nästan varje vecka, då bärplockare, dementa och andra gått vilse.

Förevisningen fortsatte med hemvärnets vassaste förband. En insatspluton visade god förmåga att nedkämpa sabotörer. Även den marina delen av hemvärnet deltog i Försvarets dag,

Två av de sökande till hemvärnet fyller i sina intresseanmälningar. Stefan Marklund och Fredrik Johansson, Luleå flankerar Ronald Zerpe ur Piteå södra hvbataljon.

liksom en 83 man stark hemvärnsmusikkår med deltagare från flera kårer. Hemvärnets och de frivilliga försvarsorganisationernas utställningar var mycket välbesökta och totalt fick vi in 200 intresseanmälningar.

Text & foto: Göran Ahlman

Barn och krig

"Till det mest tragiska med barn i krig hör de oftast obotliga psykiska skador som drabbar såväl krigsbarn som barnkrigare."

Barnkrigare är något helt annat än krigsbarn. Längre har vi varit medvetna, om än alltför oförstående, om de problem som med nödvändighet uppstår när barn antingen växer upp i en krigsmiljö eller med tvång förflyttas för att bli krigsbarn/flykting i främmande land. Vem har inte i åtanke de cirka 70 000 barn som evakuerades till Sverige under Finlands krig mot Sovjetunionen 1939–44.

Under de senaste decennierna har dock ett nytt fenomen uppstått: barnkrigare eller barnsoldater. Plötsligt är barn både offer och stridande "soldat", inte sällan i samma person.

Jag har medvetet satt citattecken kring ordet soldat, eftersom det i de allra flesta fall handlar om att ingå i irreguljära förband eller i arméer med ytterst svag knytning till en stats politiska regim. En lokal eller regional krigsherre utövar i praktiken den politiska och militära makten.

Till viss del har fenomenet att göra med de nya former av konflikter som har växt fram i världen efter kalla krigsperioden. Krig mellan stater är i dag sällsynta; krig inom stater och då med etniska eller religiösa förtecken är desto vanligare. Traditionellt disciplinerade förband, med i regel hyggliga insikter om folkrätt och krigets regler, har förbytts mot tillfälliga sammanslutningar, grupper av män (mest) utan vare sig kvalitativ militär utbildning eller civil allmänbildning. Resultatet ser vi dagligen i medias rapportering.

Armémuseum i Stockholm har förtjänstfullt följt upp denna utomordentligt viktiga fråga med en tillfällig utställning: "Barn och krig". Till utställningen har också knutits ett digert och ambitiöst program, med underrubriken "krigsbarn eller barnkrigare", vari ingår föredrag och studiedagar som pågår at-

Barnsoldat. Docka i utställningen på Armémuseum. Att soldaten också har en docka i packningen, att leka med, förutom AK 47:an, säger något om hur fel det är med barnsoldater.

FOTO: KJELL HEDBERG, ARMÉMUSEUM

skilliga kvällar och helger fram till december 2004.

Bäst är att informera sig via www.armemuseum.se eller per telefon: 08-788 95 60.

Det skall sägas med en gång att mycken möda har lagts på att bygga upp realistiska miljöer, från stridszoner runt om i världen. Samtidigt är utställningen tematiserad i akt och mening att både informera och påverka.

Här kan du möta barnsoldater i Liberia, värvade antingen av den rådande regeringen eller av någon av de rebellgrupper (som gärna kallar sig för motståndsrörelse eller befrielsestyrka) som slår landet i spillror. Eller i Demokratiska republiken Kongo, vars olika rebellgrupper gärna använder barn som stridande soldater.

Amnesty International är en av initiativtagarna till organisationen Coalition to Stop the Use

of Child Soldiers, CSC. I ett rapportblad, utdelat vid utställningen, redovisas obehagliga siffror. Mer än en halv miljon barnsoldater är rekryterade till väpnade styrkor i 85 länder. Ungefär 300 000 barn är i dag direkt aktiva i en konflikt.

Till det mest tragiska med barn i krig hör de oftast obotliga psykiska skador som drabbar såväl krigsbarn som barnkrigare. De senare hamnar dessutom ofta i ett moraliskt vakuum efter att ha tvingats eller lurats att utföra de mest bestialiska dåd. Omskolning till en humanistisk eller i varje fall civilisatorisk grundsyn torde vara en av de viktigaste uppgifterna i drabbade länder.

Ösökt går tanken till hemvärnets egen ungdomsutbildning. Det ledarskap som utförs av ungdomsledarna torde vara ett av de mest ansvarsfulla uppgifter som åvilar en militär.

Att samtidigt utforma en verk-

samhet, knuten till det militära livet i fält parallellt med fostran till demokratiska grundvärden och moralisk värdighet är en konst. Jag förmodar att frågan ständigt uppkommer: har vi förstått att det ytterst är för att försvara dessa värden som vi lär oss att värna dem, om också med militärt våld.

Se där har vi egentligen grunden för hela Försvarsmaktens legalitet i en demokrati.

Mer än trettio års insyn i det svenska hemvärnets ungdomsutbildning har i varje fall gett mig klartecken för fortsatt verksamhet.

Samtidigt ger utställningen på Armémuseum ett utsökt tillfälle för svenska grupper av hemvärnsungdom att få en påminnelse om att militär verksamhet kan gå snett om inte hög allmänbildning – gärna i form av det slitna ordet folkbildning – tillåts ligga i grunden.

Lars Brink

Två nya skivor med hemvärnsmusik

"De flesta numren är tämligen okända och sällan spelade."

Hemvärnets musikkår Jönköping – Huskvarna finns nu att avnjuta på två nyutkomna cd. Det är Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek, SMB, som gett ut de nya skivorna som erbjuds medlemmarna.

Skiva nummer ett heter "Avdelning! Framåt – Marsch!" och är en fin sammanställning av de kanske bästa och mest kända svenska marscherna.

Musikkåren har den gamla stämbesättningen vilket ger den klang skaparna av de högklassiga marscherna en gång avsåg.

17 omtyckta marscher bjuder

musikkåren på. I mitt tycke finns det fyra som positivt skiljer sig från övriga. General Ceder-schiöld av Per Grundström är en riktig marsch-marsch. Den inbjuder till "långpromenader" och nog kan man avundas Härnösandsgruppen som har den som sin egen. Nästa pärla är den outslitliga och omåttligt populära Södermanlands regementes marsch. Den kan man även sjunga och snapsa till – vad säger svenska folket när ... och så vidare.

Högt betyg får även Hemvärnets marsch komponerad av

På film om förintelsen

"Fakta om förintelsen torde vara en utmärkt start för till exempel en avdelning hemvärnsungdoms utbildningskvällar i vintermörkret."

Hemvärnet är en produkt av andra världskriget. Hemvärns-folket i dag, inte minst de yngre, har all anledning att lära och påminnas om den förvridna människosyn som ytterst var grunden till den stora europeiska tragedin, Förintelsen.

Jovisst, tusentals böcker, filmer, tidningsartiklar, forskningsrapporter etcetera, har producerats om denna tid. Ända förefaller det som all information ständigt måste upprepas.

Det var bland annat därför som statsminister Göran Persson i ett tal i riksdagen 1997 initierade det stora informationsprojektet "Levande Historia" med Förintelsen som främsta objekt. Det riktade sig såväl mot en bred allmänhet som mot specifika grupper, bland annat skol- och föreningsungdom.

I satsningen blev moderna medier ett sätt att nå kategorier som är vana vid spelfilm och video. En viktig kanal var och är

Från utrotningslägret Auschwitz. Ugnarna, som var igång dygnet runt för att göra aska av de dödade, judar och andra. I dag hänger ständigt färska blomsterkransar på platsen.

FOTO: LARS BRINK

Svenska filminstitutet som bland annat producerade några videofilmer med centrala sekvenser ur de mest kända dokumentär- och spelfilmerna om nationalsocialismens tid.

Omkring elva miljoner människor mördades systematiskt av naziregimen; av dem var cirka

sex miljoner judar. Videofilmen "Fakta om Förintelsen", som riktar sig till unga människor, är en timplång introduktion till vidare studier. I tio avsnitt får vi följa skeendet från det judiska folkets historia till antisemitismen i Tyskland och Europa, och slutligen till förintelselägrens fasor.

Fakta om förintelsen torde vara en utmärkt start för till exempel en avdelning hemvärnsungdoms utbildningskvällar i vintermörkret.

Som en slags överkurs kan rekommenderas Filminstitutets "Bilderna av Förintelsen". Den utgörs både av en handbok för ledare och lärare och en videokassett med utdrag ur 13 biograf-filmer med en sammanlagd speltid på 95 minuter.

Här möter vi filmer som "God afton, herr Wallenberg" och Schindler's List, men också klassiker som Chaplins "Diktatorn" och "Natt och dimma" från 1955.

I handboken, redigerad av Filminstitutets Klas Viklund, medarbetar kunniga film- och kulturskribenter. Viklund har intervjuat Kjell Grede som under 1990-talet reste runt i landet för att diskutera sin film om Raoul Wallenberg i Budapest för i år 60 år sedan.

Författaren Annika Thor frågar i ett inledningskapitel vad Förintelsen och dess historia betyder för oss alla i dag. "Kan vi glömma det som skett i trygghet förvissning att något liknande aldrig kommer att inträffa?"

En central frågeställning, som ställs på sin spets just i det filmmaterial som här har tagits fram av "Levande historia", och som absolut bör finnas till hands för att visas, inte minst för yngre generationer. Hemvärnssoldater och värnpliktiga inte att för-glömma.

Beställningar av VHS-kassetter och böcker görs hos Svenska Filminstitutet, tel 08-665 11 00.

Lars Brink

Helge Damberg för en tävling 1946 om lämplig marsch för det under beredskapen bildade Hemvärnet. Klangerna är synnerligen värmande och förmodligen skulle dessa musikanter kunna spela den i sömnen. Den fjärde höjderen som jag vill lyfta fram är På vakt av Sam Rydberg – den store svenske marschkungen. Den är nedlagda Svea Ingenjörregementes marsch och framförs av musikkåren på ett utmärkt sätt.

Följande spår kommer inte långt efter: Den mycket medryckande Svensk militärmarsch av Oswald Brolin, Vår flotta av Ivar Widner – en lång och kraftfull marsch av finaste märke, Finska rytteriets marsch som är Norrbottens regementes (I 19) marsch är klart lysande och historiens vingslag är påtagliga samt Upplands regementes

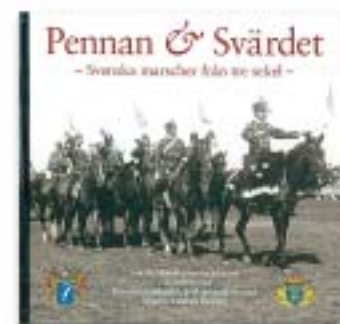
marsch som i originalversion heter Utgångsmarsch. Den är vackert taktfast och framförandet är mycket fint.

Den andra skivan heter som SMB medlemstidning "Pennan & Svärdet". Cd:n är packad med hela 27 svenska marscher och signaler från tre århundraden. De flesta numren är tämligen okända och sällan spelade. De är därmed inte heller förbandsmarscher.

Utbudet är mycket varierat men följande toppmarscher har undertecknad identifierat: Livregementets husarers travmarsch med okänd kompositör och arrangerad av Ingemar Badman är en underbar skapelse gjord för hästars trav. Denna alltför korta och udda komposition har en härlig klang och fin takt. Sam Rydberg har komponerat ett stort antal marscher. En som inte är så känd är den käcka Till

bivacken. Vendetta av Gösta Korsgren är en lysande marsch men namnet sätter vi frågetecken för. Andra örönligena spår är Svenska örnar av Hjalmar Modéer, Våra vita grenadjärer, Hälsingekamrater (av Ingemar Badman), Mönstringsmarsch och Armémarsch. Den nyligen uruppförda Pennan och svärdet av Ingemar Badman är en marsch med ett glatt och frejdigt anslag. SMB medlemmar kommer säkert att uppskatta den.

Båda skivorna innehåller små fina böcker med initierad marschinformation författad av experten Lars C Stolt. Från dessa häften har flera sakuppgifter i denna presentation tagits.

Jag är övertygad om att det kommer mera "örönfröjd" från detta förlag. Och varför inte med någon annan hemvärnsmusik bakom instrumenten eller till och med med musikanterna från Norra Småland än en gång.

Sune Ullestad

Sommargotland mekka för hemvärnsmusiken

Gotland har sommartid blivit något av hemvärnsmusikens mekka, fast det inte finns någon hemvärnsmusikkår på ön.

Emilie Adolfsson, Ludvika, anger rätt ton för stämningen.

Under en julivecka genljuder Gotland av blåsmusik och det är tack vare en blåsorkesterkurs med femtonåriga traditioner som tidigare vandrat runt i Sverige och nu tycks ha rotat sig på ön.

I år kom 49 musiker ledda av Lars-Gunnar Björklund från FömusC, förvarsmusikcentrum och Mats Persson från Kalmar läns hemvärnsmusikkår. Efter en veckas samträning lät det mycket stilrent i Fårö kyrka vid den första konserten.

Pionjärgärning

Orkestern framträdde vid tre tillfällen och kvintetten ur hemvärnets kvinnliga musikkår spelade för publik sju gånger under Gotlandsvistelsen.

Kvintetten leds av Harriet Jönsson från Helsingborg. Hon belönades under Fårö-konserten med hemvärnets förtjänstmedalj för sin pionjärgärning.

Kåren var ursprungligen ett projekt för att göra reklam för kvinnor i försvaret och försvarsmusiken. Det är fortfarande för få kvinnor i brassmusiken, berättar Harriet och hennes kaptens- och musiklärarkollega Marie Lundmarker, Trollhättan, me-

dan de delar ut konsertprogram till förväntansfulla Fåröbor och sommargäster.

För omkring tio år sedan rustades de kommunala musikskolorna ned men en positiv faktor är att det nu är lika många tjejer som killar i klasserna, vilket borde gynna rekryteringen av kvinnliga blåsare.

– Men det gäller att missionera för att genren är möjlig. Det råder en okunskap eftersom det inte finns särskilt mycket att lyssna på, säger Marie Lundmarker.

Det fina med en hemvärnsorkester är det stora spannet i åldrar. Tonåringar och veteraner spelar sida vid sida.

Inget publikfrieri

Repertoaren i hemvärnsmusiken är delvis självklar, men med en blåsorkester kan man spela allt från folkvisor till marscher, kompa en sångare eller agera storband.

– Vi ägnar oss inte åt publikfrieri även om repertoaren har utvecklats mot underhållningsmusik. De är faktiskt de yngre som vill spela mer avancerat medan vi äldre håller fast vid lite lättsammare musik, säger Ingmar Badman, ordförande i hemvärnets centrala musikkår.

Kvinnliga musikkåren hade som mest 60 medlemmar och kvintetten ser gärna att kåren återuppstår.

– Det är en speciell känsla, alla är oerhört motiverade. Men pengarna är ett problem, möjligen kan sponsring vara en utväg, tror Harriet Jönsson.

– Hemvärnsmusiken är kostnadseffektiv och ersättningsarna är inte höga, säger Ingmar Badman.

En hemvärnsmusiker kostar cirka 20 kronor i timmen inklusive resor. CMR får för sina 35 hemvärnsmusikkårer ett anslag om fem miljoner kronor. Det kan jämföras med försvarsmusiken i övrigt som går runt på 73 miljoner kronor.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Efterlysning!

Ett gammalt foto som föreställer hemvärnsfolk, möjligen framför slottet på HvSS.

Skulle vara intressant att få veta något om det. Kanske någon i läsekretsen känner igen någon?

RONNY NILSSON
BLEKINGE
HEMVÄRNS 1:A
BAT.12: E KOMPANI

Skapa hemvärnsinsatsbataljoner med brett

"Gör om de markstridsbataljoner som riksdagen beställde 2000 till hemvärnsinsatsbataljoner."

Jag håller med Lars Hallén i Hemvärnet nr 2/2004 att frivillig- rörelsen har spelat ut sin roll med vikande medlemsantal, mindre uppfyllda kontrakt och med resultatet av mera pappers- människor i våra listor. Den moderna människan värdesätter sin fritid på ett annat sätt än vad vi har varit vana vid och de ska helst ha ut något ekonomiskt av det. Vi är några få kvar som ställer upp på den frivilliga idén men vi blir färre och vi fyller inga förband med dessa idealister.

Varför inte börja med ett nytt namn typ territorialarmén eller nationella skyddsstyrkorna med arméns kragsspeglar (korslagda svärden). Märken och kragsspeglar finns redan och då behöver vi inte lägga mera pengar och tid på att utveckla detta. En annan tanke är att låta hemvärnet sätta upp insatsbataljoner som mer överensstämmer med övriga försvarets filosofi.

Gör om de markstridsbataljo-

Hjultraktor med drivkärra 3 ton och pjäs.

"Gör om de markstridsbataljoner med flera förband som riksdagen beställde 2000 till hemvärnsinsatsbataljoner och kompanier."

ner med flera förband som riksdagen beställde 2000 till hemvärnsinsatsbataljoner och kompanier. Materiel och fordon finns redan förrädsställt runt om i landet. Denna typ av förband skapar mer trovärdighet med tanke på att de har materiel som ledningssystem, granatkastare och pansarvärnsrobotar. De kan skjuta indirekt eld för att bekämpa luftlandsättningar, tyngre fordon och personal och samtidigt skydda egen verksamhet på avstånd.

Personalmässigt skall hemvärnet ha 30 000 man/ kvinnor år 2008. Utgår man ifrån att varje markstridsbataljon består av 718 man/kvinnor och ingenjörskompanierna 155 man/kvinnor,

får man en siffra på 15 248 man/ kvinnor som tas i anspråk för detta.

Den personal som blir över, 14 752 man/kvinnor, kan med fördel organiseras i små bevakningsförband som kan ingå i det nätverksbaserade försvaret. En stor vinst med detta är att inte kasta bort dyr utrustning. Dessa förband är lättare att synkronisera med insatsförband inom Försvarmakten, det kan till och med vara lättare att rekrytera och motivera meniga, värnpliktiga officerare, reservofficerare och yrkesofficerare till dessa förband.

På sikt behövs även splitter- skyddade fordon för hemvärnsinsatsbataljonerna.

I liknande förband i Amerika och England skriver soldaterna kontrakt på viss tid som är bindande och när kontraktet löper ut får de en rejäl dusör i lönekuvertet, sådant motiverar dagens människor.

Slutligen kommer kompanibefälsutbildningarna att försvinna (tidningen Befäl nr 2/2004) och detta skapar ett stort behov av en annan och djupare utbildning för hemvärnsbefäl på alla nivåer. Det vore kanske en lämplig uppgift för FBU att anpassa sitt nuvarande befordringssystem till.

Anders Levin, fd chef för 12 hemvärnskompaniet, 1 hvbataljonen inom Södra skånska gruppen

Debattregler

Många vill vara med på Läsarnas forum. Skriv där- för kort, högst 3000 tecken, och koncentrera dig till ett ämne i taget.

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera (korta) insända bidrag. Anonyma insändare accepteras bara i undantagsfall.

Redaktionen måste dock alltid ha namn och adress. Ange om du önskar placering i nättidningen eller papperstidningen.

Adress:
Tidskriften Hemvärnet,
Debatt, 107 85 Stockholm

Illustrationer ur "Armésoldat - Soldatinstruktion för armén". 1958 års upplaga

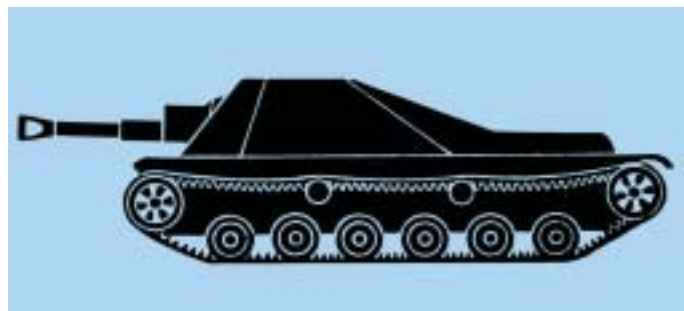
Följ debatten på nätet:
www.hemvarnet.mil.se

Låt kommunerna ta över hemvärnet

ÖB har gjort en förtjänstfull skrift om försvarets framtid. I förordet nämns "hemvärns- soldater".

Men när man kommer till brödtexten så finns inget som liknar hemvärnets verksamhet. Det är bara internationella engagemang (som naturligtvis är viktigt). Samt konstaterandet under rubriken Terrorism att polisen är de enda som kan och får verka. ÖB öppnar lite för att riksdagen kanske ändrar sig där.

Då är det väl bara att lägga ner hemvärnet? Eller i alla fall avväpna det. Det skulle spara pengar. Det som hemvärnet den se-

Infanterikanonvagn.

naste tiden gjort för samhället är väl att hjälpa räddningstjänsten vid översvämningar och skogsbränder, och att hjälpa polisen att hitta försvunna. Är det dags att kommunerna

(med räddningstjänsten) blir huvudman för hemvärnet?

Ingmar Berthelsen,
hemvärnsveteran
och kommunalpolitiker
i Nacka

Rikshemvärnsrådet – agera!

”Försvarsbeslutet finns inte ens som egen punkt på agendan ...”

Sedan flera månader pågår en diskussion om det svenska försvarets framtid inför riksdagens försvarsbeslut i höst. Både Försvarsmaktens egna huvudalternativ och den politiska majoritetens linje påverkar hemvärnet både direkt och indirekt. I den debatten har dock hemvärnet hittills haft en mycket låg profil – och av rikshemvärnsrådets senaste protokoll att döma, verkar inte aktiviteten bli högre.

Försvarsbeslutet finns inte ens som egen punkt på agendan – till skillnad mot frågor som museet, medaljer, lotterier, tidning- en, hemvärnshandboken och generalsekreterare. Inte för att dessa ämnen är oviktiga, men jag hävdar att de just nu är något mindre viktiga för hemvärnet än den stundande dramatiska förändringen av försvaret.

Väl medveten om att allt som sägs på ett möte inte kommer med i protokollet, fladdrar debatten inför försvarsbeslutet likväl bara förbi i majprotokollet. Rikshemvärnsrådet konstaterar bara att: ”Vi skall inte fokusera på vad vi har eller på vad vi kan ge utan på vad staten efterfrågar.”

Självklart ska den militära organisationen hemvärnet leverera det som staten efterfrågar. Men ”statens efterfrågan” är ju

inte given, utan precis det som nu med ökande intensitet diskuteras. I den debatten borde folkrörelsen hemvärnet vara en tydlig och röststark aktör. Inte så mycket för att slåss för sin egen existens (även om det inte heller skulle skada), som för att lyfta fram de aspekter i försvarsdebatten som ligger nära oss, är av stor betydelse för oss, och som vi kan – men som i dag knappt syns alls.

Främst då beredskapsfrågorna – förmågan att möta de hot som vi inte vet exakt hur de ser ut, när de kommer eller var, men som ändå finns där. I Försvarsberedningens rapport från den 1 juni slår man fast att ”militära incidenter inte kan uteslutas”, ”Försvarsmakten ska ... avvärja försök att ta kontroll över viktiga funktioner” och att ”det i beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred inte går att räkna med några egentliga mobiliseringstider, utan att det i flera fall krävs att tillräcklig förmåga kan utvecklas inom några få timmar.” Hur detta ska gå till sägs dock inget om.

Här – i debatten om den akuta beredskapen mot dagens och morgondagens hot – skulle folkrörelsen hemvärnet definitivt

kunna vara en mycket mer aktiv, synlig och pådrivande aktör. Dels för att vi lever mitt i beredskapsfrågorna – till stor del utgör vi den enda militära beredskapen under flera perioder under året. Dels för att våra förutsättningar att lösa framtida uppgifter i hög grad påverkas av hur Försvarsmaktens lednings- och stödfunktioner utformas –

för samverkan, mobiliseringsplanläggning, territoriell insatsledning. Det vill säga det som döljer sig bakom frågan om militärdistriktsorganisationens framtid.

Rikshemvärnsrådet – nu om någonsin är det läge att agera!

Sten Törnsten,
chef Arlanda
hemvärnsbataljon

Svar på Sten Törnstens insändare

Du tycker att vi i rådet är alltför passiva inför det kommande försvarsbeslutet. Det kanske vi är, det får framtiden utvisa. Men du har väl rätt i att vi i rådets namn inte gjort någon större kampanj inför detta försvarsbeslut. Det vi gjort hitintills, och som inte syns i protokollet, är att vi följt frågan mycket noggrant. Vi har ställt frågor när det behövts och begärt ändringar när vi tycker att något varit fel. Detta gäller främst under den period som förslaget arbetades fram inom högkvarteret. När ÖB:s förslag sedan lagts fram har vi haft en beredskap för att uppvakta och informera berörda instanser. Än så länge har vi bedömt att detta inte behövts,

men läget kan förändras. Men vi kanske har felbedömt situationen, vi får se?

När det gäller den allmänna debatten om försvaret och kanske speciellt hemvärnet har vi inte som råd agerat. Däremot har vi väl alla försökt påverka beslutsfattare och opinionen var och en på sitt sätt. Jag vet också att många militärdistriktsgruppråd varit aktiva på olika sätt på det lokala planet. Och det är en uppgift för alla hemvärnssoldater. Ta kontakt med din riksdagsman och lokala politiker och informera om hemvärnet på ett sakligt sätt.

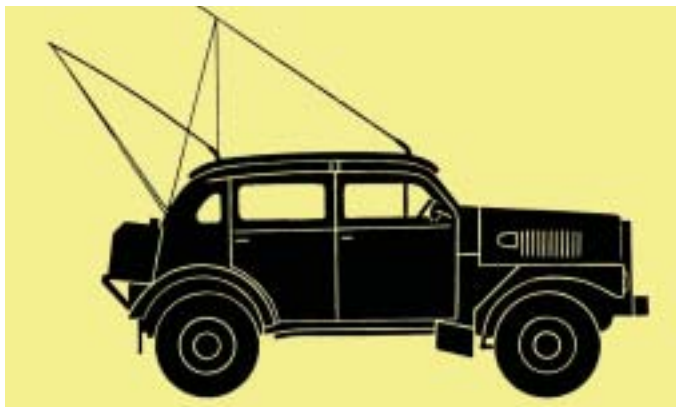
Rune Westergren,
tidningsansvarig
i rikshemvärnsrådet

Vi vill bli utbildade som infanteri

Vi som inte tillhör insatsplutonerna kommer aldrig längre än materielkunskap.

Det väpnade hotet från öster existerar inte längre. Men nu är det ju så att vi inte ska sluta öva den väpnade striden bara för att ryssen ligger ner och hotet nu-förtiden heter terrorism och vatten.

Ni som är eller har varit i yrket vet ju att man inte spottar ihop en fullfjädrad skyttepluton på en kafferast. Mot den bakgrunden är hemvärnets utbildning undermålig. Vi som inte tillhör insatsplutonerna kommer ald-

Radiopersonterrängbil.

rig längre än materielkunskap. Våren inleddes med möte och lite utbildning i sjukvård eller något annat i den stilen.

Hösten avslutas i regel med en förbandsövning där man skickar fram figuranter som spelar bärplockare och orienterare. Övningar av detta slag brukar avslutas med en halvtimmis skjutfest vid objektet. Varför denna fokusering på objekt? Vi borde väl öva enligt stridens grunder och då ute i skogen. Vi

Replik från Sten Törnsten: Står rådet bakom nedläggningen av MD?

Tack för "svaret" – även om det bitvis väcker fler frågor än det besvarar. Väl medveten om att det är lättare att klaga än att leverera, måste jag likväl ställa några följdfrågor till rikshemvärnsrådet:

Rådet skriver: "Vi har ställt frågor när det behövs och begärt ändringar när vi tyckt att något varit fel." Vilka frågor då? Och vilka har svaren varit? Hur avser rådet redovisa detta för sina medlemmar?

Rådet skriver att man haft en beredskap att "uppvakta och informera berörda", men "bedömt att detta inte behövs". Betyder det att rikshemvärnsrådet ställer sig bakom försvarsberedningens förslag att lägga ned hela militärdistriktsorganisationen? På vilka grunder?

Min huvudpoäng var att dimensionen "beredskap" mot olika former av hot hittills har fått mycket lite utrymme i försvarsdebatten. En debatt som en så stor folkrörelse som hemvärdet borde vara aktiv i. Många i hemvärdet har stora insikter om hur sårbara många samhällsfunktioner är, vilka

brister som finns i beredskapssystemen och vad som krävs av samverkan och utveckling för att leva upp till uppgiften (enligt försvarsberedningen som samtidigt inte säger något om hur) "Försvarsmakten ska ... avvärja försök att ta kontroll över viktiga funktioner". Varför för inte rådet de kunskaperna, synpunkterna och förslagen vidare till berörda beslutsfattare?

Till sist: Rådet skriver "tag kontakt med din riksdagsman". Självklart bör, kan och ska jag göra det. Men onekligen väger det mindre tungt om jag som enskild soldat (att jag är bataljonchef ger mig knappast rätten att i försvarspolitiska frågor yttra mig å mina kamraters vägnar) agerar, än om avsändaren är de demokratiskt valda representanterna för 55 000 män och kvinnor i frivillig- och folkrörelsen hemvärdet?

Jag hoppas fortfarande att rikshemvärnsrådet ska agera!

**Sten Törnsten,
chef Arlanda
hemvärnsbataljon**

Slutreplik från rådet: Vi har gjort vår bästa "Rikshemvärnsrådet är ingen renodlad företrädare för folkrörelsen hemvärdet"

För det första ska vi konstatera att rikshemvärnsrådet formellt är ett statligt råd som har att vara rådgivande organ åt rikshemvärnschefen. Vi är valda av rikshemvärnstinget och representerar landets hemvärn med en spridning över landet. Vår uppgift är reglerad i författningssamling. Rikshemvärnschefen är ordförande i rådet. Vi är alltså inte den renodlade företrädaren för folkrörelsen hemvärdet som du tror. Här har övriga frivilligorganisationer en helt annan roll. Givetvis ingår det i vår uppgift att bevaka hemvärnsintresset samt att informera om sakläget på bästa möjliga sätt. Att skapa politiska manifestationer ligger utanför vår roll. Vi försöker också föra en debatt om försvarsbeslutet genom denna tidning och dess hemsida där vi satsat en del resurser. Alla politiska partier har ställt upp för intervjuer utom miljöpartiet. Vilket vi tycker är anmärkningsvärt att inte vilja redogöra för sina ståndpunkter inför sina väljare.

Nu till sakfrågan. Vad vi gjort under den långa tid som försvarsbeslutet processats klarar jag inte av att redovisa här. Du får tro oss på vårt ord. Vi har gjort vårt bästa.

Den utredning som försvarsberedningen har lagt fram är deras dokument. Vi kan inte påverka detta. Vi står heller inte bakom detta. Det gör enbart de politiska partierna genom sina företrädare i försvarsberedningen.

Vi anser givetvis att hemvärdet måste ha en effektiv ledningsorganisation. Hur den ska se ut lär vi få återkomma till. Om det blir genom MD eller något annat återstår att se.

När det gäller dimensioneringen av vår beredskap är det helt en politisk fråga. Vi får den beredskap som samhället bedömer att vi behöver och är beredd att betala för.

Vi har fortfarande beredskap för uppvaktningar och andra aktiviteter när propositionen är lagd.

**Rune Westergren,
tidningsansvarig
i förtroenderådet**

har dryftat detta på våra plutoner och enigheten är total.

De som gick med i hemvärdet för 10–20 år sedan ville slippa repövningar, nu går vi med för att göra repövningar. Även de äldre tycker att vi borde ha en längre utbildningscykel på plutonerna så vi kommer någon vart. De nya på kompaniet har nyss gjort lumpen och behöver inte lära sig till exempel 145 i åtta timmar. Med andra ord, låt inte ett kompani stå still bara för att ni fått in några nya, detta förlorar ni både manskaper och entusiasm på.

Vad jag förstått är detta inte ett lokalt problem, även om de

kompanier som finns i Stockholm, Göteborg och Malmö har det lite lättare. Har jag helt fel när jag påstår att dagens hemvärnsmän vill bli utbildade som vanligt infanteri? Det borde ligga i centrala ledningens intresse att få en rimlig måttstock på förbanden ute i landet. Skatte-kronorna får inte gå till "kast med liten boll".

Och så var det en sak till, koppla bestämda krav till graderna med prov, annars blir det lätt en cornflakes-fänrik av hemvärnsfänriken.

**Krister Yderholt,
Båstads kompani
(numera 21 kompaniet)**

USA:s grymheter tystades ned

Det har diskuterats mycket om behandlingen av fångarna på Guantanamo-basen. USA:s militär har vägrat ge fångarna krigsfångestatus samt troligen behandlat dem i strid med Genevekonventionen.

Men det är inte första gången. Efter andra världskriget dog över 750 000 tyska krigsfångar i amerikansk fångenskap. Främst på grund av kyla och hunger. Men också som följd av olika grymheter. Att krossa testiklar var en sedvanlig förhörsmetod på fängelset Schwadish Hall och skjutandet med automat-

vapen i fångmassor ett populärt nöje. Inte heller då kallades fångarna för krigsfångar (prisoners of war, POW) utan för detained enemy personel och således ansåg sig USA kunna strunta i Genevekonventionen.

Den som vill veta mera om dessa nedstystade grymheter kan läsa boken "The other losses" av den kanadensiske forskaren James Bacque eller den finska militärhistorikern Sampo Ahtos artiklar i tidningarna Sotilasaikauslehti och Kylkirauta.

**Kim Lindblom,
Helsingfors**

Tre enkla frågor om Sveriges försvar

”Efter den nydaning av det svenska försvaret som genomförts sedan 1996 har folkförsvaret mer eller mindre avskaffats.”

Strategin för försvar av Sverige kan lätt sammanfattas krig de tre klassiska frågorna Vem? Vad? och Varför? Om man besvarar dessa tre frågor utifrån ett defensivt synsätt som bygger på att Sverige skall bygga sin säkerhet på att gå i krig om man är tvungen kommer man att få en uppsättning svar. Om man istället besvarar frågorna med ett offensivt, fredsframtvängande synsätt kommer man att få helt andra svar.

Vem skall försvara Sverige?

Traditionellt har Sverige varit en varm förespråkare av folkförsvaret som den lilla statens enda sätt att ställa upp ett försvar som är tillräckligt avskräckande för att en stormakt skall avstå från ett angrepp och som kan säkerställa vår fred utan att vi behöver segra i ett krig. Folkförsvaret har en stor förmåga att ställa upp utbildade förband som kan hävda landets territoriella integritet varhelst den hotas. Än viktigare är att folkförsvaret bygger upp en känsla av att landet kan och skall försvaras mot alla angripare – en känsla som under det kalla kriget manifesterades mycket väl i telefonkatalogens ”Om kriget kommer – information” genom meningen ”Alla meddelanden om att motståndet skall upphöra är falska”.

Efter den nydaning av det svenska försvaret som genomförts sedan 1996 har folkförsvaret mer eller mindre avskaffats och ersatts med ett system som bygger på medlemskap i allianser och på en liten, högt specialiserad militärmakt som skall kunna användas i internationella fredsframtvängande insatser bortom havet. För att bemanna en sådan europagemensam expeditionskår måste Sverige införa ett system med kontraktsanställningar och i slutändan troligen införa en yrkesarmé. Denna skulle sannolikt vara en utmärkt del i en

Lätt motorcykel.

fredsframtvängande operation i utlandet. Yrkesarmén ensam skulle dock inte duga till att försvara det egna landet då den skulle vara för liten för denna uppgift. Den kanske inte heller skulle ha stöd av den egna befolkningen. För hemlandets försvar krävs något helt annat än en expeditionskår. Om inte hela den vapenföra befolkningen används i försvaret kommer Sverige att bli beroende av allianser, vars värde bestäms av vilken nytta för sig själva alliansbröderna ser i att hjälpa oss.

Vad skall vi försvara?

Den svenska försvarsmakten har sedan början av 1800-talet varit avsedd för defensiva operationer för att trygga landets fred och frihet. Den avskräckande kraften har stundtals varit liten, stundtals mycket stor, dock har den alltid varit tillräckligt stor för att få en potentiell angripare att anse att det inte är mödan värt att angripa vårt land. Denna avskräckande förmåga har baserats på den starka försvarsviljan i svåra tider – angriparen har avskräckts av riskerna för ett långvarigt och kostsamt krig mot ett folk som inte tänker ge sig.

De moderna tankarna om förebyggande krigföring som kommit i ropet efter den elfte september har sitt berättigande hos stormakten som alltid är utsatt för hot genom det faktum att

stormaktsstatus provocerar dem som upplever sig bli utsatta för stormaktens politik.

Man har framfört att Sverige inte kan isolera sig utan måste ta sitt ansvar för den kollektiva säkerheten. Frågan är dock om Sverige, med annat än frivilliginsatser, kan delta i internationella insatser utan att fastna i stormaktskrig i avlägsna delar av världen där risken är stor att vi genom de handlingar som ett krigsdeltagande kräver får fler nya ovänner än vänner, något som i sin tur ökar risken för terrorhandlingar mot oss vilket ju inte var tanken.

Varför skall vi försvara vårt land?

Denna fråga är egentligen onödig i det land där folket försvarar sig självt. Alla vet att landet kan och skall försvaras mot alla hot, både sådana som vi kan se i dag och de som döljer sig bakom horisonten. Denna tanke har varit vägledande och framgångsrik till exempel i Finland som tre gånger klarat sig undan sovjetisk ockupation bara genom att man så framgångsrikt lyckats hävda sig mot stormakten och i Vietnam där man efter ett trettioårigt krig lyckades besegra både stormakten Frankrike och supermakten USA genom att vägra inse det hopplösa i kampen utan istället fortsätta slåss.

Frågan blir mycket mer komplicerad i de länder där man in-

fört ett försvar baserat på högteknologi och ett fåtal yrkessoldater. Folket kan lätt börja fråga sig saker som: ”Varför skall vi offra oss för landets försvar? Vi har ju varit med och betalat alla de nya vapnen och yrkesmännen som skall sköta dem och ”Är det inte dags att soldaterna tar sitt ansvar och går i krig för oss? Vi har ju betalt dem även när det var fred”. Risken finns med andra ord att folket väntar sig att andra skall försvara dem och själva blir passiva åskådare till hur stormakten underkuvar vårt land, precis som skedde i Danmark 1940, där Hitler tilläts tilltvinga sig makten och där det dröjde en avsevärd tid innan någon form av motstånd återupptogs.

Läsaren får nu själv besvara frågorna ovan. Undertecknade har redan för egen del gjort så och kommit fram till slutsatsen att om hela folket försvarar Sverige därför att det är vårt land, kan vi känna oss trygga. Om vi istället överlåter till en värvad försvarsmakt att försvara landet därför att den fått betalt för det, lär vi med all sannolikhet bli stående med ett i fredstid dyrt yrkesförsvar som sedan inte kommer att kunna lösa sin huvuduppgift, att försvara Sverige, när hotbilden i vår omvärld förändras.

Av gammal hävd är det statens skyldighet att säkerställa medborgarnas säkerhet, fred och frihet. Den utveckling som det svenska försvaret genomgått sedan FB 2000 har lett till att det varken kan lösa sin viktigaste uppgift – att försvara vårt eget land eller andrahandsuppgiften att delta i internationellt säkerhetsarbete. Det är därför av yttersta vikt att se över de riktlinjer som givits överbefälhavaren inför FB 2004 genom en ny försvarsutredning innan ett nytt beslut i klass med FB 2000 fattas.

**Anders Karlsson
och Bertil Kantola**

Återinför allmänna värnplikten

"Enbart folkets känsla av delaktighet i en gemensam uppgift kan säkerställa ett tillräckligt rekryteringsunderlag"

Försvarsberedningens ordförande Håkan Juholt talar i tidsskriften Befäl nr 3/2004 om Försvarsmaktens och frivilligrörelsens framtid. Han framför i artikeln många helt riktiga synpunkter som att medborgarnas engagemang för hembygdens försvar många gånger inte tagits på allvar och att frivilligrörelsen i framtiden kommer att behöva understödja det nya insatsförsvaret än mer än i dag. Juholt gör också en helt riktig analys när han säger att vi måste minska på florin av frivilligorganisationer för att säkerställa att de organisationer som fortfarande fyller en funktion år 2004 skall ha en möjlighet att utvecklas i takt med omvärlden.

Den viktigaste slutsatsen som försvarsberedningens ordförande drar av läget i Försvarsmakten i dag är dock att dess personalförsörjning inte fungerar tillfredställande. Vi ser dock lösningen på detta pro-

blem på ett annorlunda sätt än Juholt, som verkar vilja lösa personalförsörjningen genom en ökad satsning på frivillighet och på utlandstjänstgöring.

Vi anser att det enda sättet att tillgodose Försvarsmaktens behov av kvalificerad personal är att återinföra den allmänna värnplikten. Bara genom att den största delen av landets ungdomar genomför en militär grundutbildning kan vi hitta de talanger som skall utgöra grunden för det framtida försvaret. Här får vi den blandning av män och kvinnor, teoretiker och praktiker, lagspelare och individer som är nödvändig för att skapa en mångsidig försvarsmakt som inte bara till alltför stora delar består av MÖP: ar (militärt överintresserade personer) med begränsad användbarhet.

Juholt talar om att i internationella sammanhang fokusera på de förmågor som det svenska försvaret är duktigt på och

inte så mycket på den enskilde soldaten. Sanningen är dock att det är den välutbildade svenske värnpliktige soldaten som genom sin breda kunskap i både militära och civila ting byggt upp det goda rykte som svenskar i utlandstjänst alltid haft. Våra bataljoner i främmande land har genom tiderna lyckats sköta sin verksamhet effektivare och smidigare än de flesta utländska yrkessoldater. Det beror på att vi tagit vara på den mångfald som var värnpliktsförsvarets kännemärke och därigenom skapat enheter som passar som hand i handske för den uppdragstaktik och egna initiativförmåga som krävs både på slagfältet och för att bevara freden efter kriget.

Håkan Juholts slutord i artikeln, att det finns länder som satsar betydligt mindre pengar på sitt försvar än vi men ändå får ut mycket mer effekt i slutändan, sänder tankarna till vårt

grannland Finland. Där håller man fortfarande fast vid tanken på att grundutbilda större delen av sina ungdomar, dels för att man insett att en teknikkapplöpnings stormakterna är ohållbar, dels för att man anser att det enda sättet att skapa ett försvar för i första hand sitt eget land där alla är motiverade att delta, är att göra hela befolkningen delaktig i uppgiften.

Här kan det finnas något att ta till sig då vi diskuterar Försvarsmaktens i dag problematiska personalförsörjning.

Enbart folkets känsla av delaktighet i en gemensam uppgift kan säkerställa ett tillräckligt rekryteringsunderlag för att FM skall kunna knyta till sig de människor med initiativkraft, självständighet, fantasi och bred kunskap som man i dag säger sig inte kunna hitta.

Anders Karlsson
och Bertil Kantola,
Kiruna/Männikkö

Tre alternativ för försvaret

Snart skall riksdagen besluta om Sveriges försvar. Här följer tre alternativ:

Alternativ 1. Alliansfrihet, blandat yrkes- och värnpliktsförsvar.

Fortsatt alliansfrihet och satsa som Finland. Bibehålla brigadförband, återinföra repetitionsövningar och öka slagkraften även mot terror. EU battlegroup (1 500 soldater) organiseras inom nationella försvaret. Ingen nedläggning av militära förband. Balanserad försvarsstruktur armé-marin-flygvapen intas. Ta lärdom från Danmark och Norge och införa en blandad yrkes- och värnpliktsarmé. Bibehåll hemvärnsförbanden som ges modernare utrustning. Överväg plikttjänstgöring för personal i hemvärnets krigsför-

Sjuktransportterrängbil.

band. Ökning av försvarsanslag med + 3 eller + 6 miljarder sker under perioden 2005–2007.

Alternativ 2. Nato-medlemskap och yrkesförsvar. Nato-medlemskap och satsa på de funktioner som erfordras i och med medlemskapet. Införa yrkesarmé samt öka internationella insatserna till 2 000 soldater. Samöva med andra länder även mot terror. Organisation av en Nato snabbinsatsstyrka

cirka 1 500 soldater som också kan användas inom EU. Vissa nedläggningar av militära förband och skolor genomförs. Prioritering av armén på bekostnad av flygvapnet. En ökning av hemvärnsförbanden som ges modernare utrustning, bland annat antiterrorutrustning.

Ingen ökning av försvarsanslag men sannolikt heller inte någon sänkning i närtid. På sikt en lägre kostnad för skattebetalarna.

Alternativ 3. Alliansfrihet och ytterligare krympt värnpliktsförsvar. Fortsatta nedskärning av Sveriges försvarsmakt sker. Inga brigadförband, ingen divisionsstab, utan enbart ett tiotal mekaniserade bataljoner. Fortsatt allianslöshet för Sverige. Kraftig minskning av militära förband.

5 000 försvarsanställda tvingas sluta. Halvering av hemvärnets numerär. EU battlegroup (1 500 soldater) organiseras. Fortsatt värnplikt men endast 8 000 soldater ges militär grundutbildning. Överdimensionerat flygvapen. Försvarsanslaget minskas med – 6 eller – 3 miljarder.

Riksdagen beslutar i december 2004 om vilket försvar Sverige skall ha i framtiden. Det lutar tyvärr åt alternativ 3. Vad tycker du?

Lars Björk

POSTTIDNING

Avsändare: Tidskriften Hemvärnet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärnet, ska du i första hand vända dig till din militär-distriktsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion.

Detta gäller all krigsplacerad personal, både hemvärnsmän och avtalspersonal.

I nästa nummer:

- Hemvärnet omorganiseras i rasande takt.
Vi har tittat på hur förändringarna upplevs på basplanet.
Ulf Ivarsson och lokalredaktörerna
  - Tidningen har besökt Gävleborgsgruppen och rapporterar om hemvärnsutbildningen från två perspektiv – soldatens och yrkes-officerens.
*Bengt Plomgren
och Ulf Ivarsson rapporterar*
  - Insatskompaniet i Dalarna övade strid i bebyggelse.
PG Eklöf var med
  - Vilka krav ställs på en blivande militär insatschef?
Bo Eriksson reder ut begreppen
  - Hur en bataljonsövning med Norrbottens gränsjägare ter sig.
Britt-Louise Spets berättar
  - Inspektion i Dalarna med kunglig närvaro och hur tillståndet är för folkförsvaret på Gotland.
  - En riktig nostalgitripp bjuder Lars-Eric Sundin på. Han blev hemvärnspojke 1966 och tillbringade somrarna i Gräsmark.
-

Annons